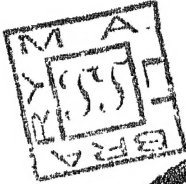

الف

جملہ حقوق محفوظ

مدیر بحالی خدمت جناب امیر نزل بر شاہ محمد علی صاحب عیسوی دہلی کا خدیوہ کوثر صاحب
پیشواری

مجاہد پندت پیرج کشتور زلشی کشمیری پیر بن تخلص یہ کشتور

متموطن شہر دہلی - بازار ستیا رام - راج محل نمبر ۱۴۹ اسرل ۹

مطبوعہ پیرل پرنٹنگ پریس دہلی براہ اپریل سنہ ۱۹۲۸ء

قیمت فی جلد ۱۰۰

بروں ز پروردہ برآمد فرو چھاپ گداشت
 داشت سرور سامان نمود صنعت بود
 ز شاه راه توقع کسے کہ باز آمد
 خدا کند کہ نہ اقتدر بام طشت کسے
 حیات مانہ نشاط و نشاط مانہ حیات
 شمای عمر بہ روئے صواب نتوان دید
 خبر کسے حسن عمل وہ کہ پاک بازارا را
 طلوع صبح نہ بیند سیاه بختی شام
 کمال ہستی مادر زوال ہستی ماست
 جہانیاں ز جہاں واد ز ندگی نہ برند
 دے کہ تاب تجلی نہ داشت کولیش واد
 جنوں بہ قدر براتب تہیہ عشق است
 قیامت وازل آغاز و انتہائے امید
 ز عجز از ہمہ اولی تر است طاعت دوست
 شبانہ روز سیاه و سفید مے بیند
 جہاں فریفتہ ماہ و زلف شبگون است
 مسوؤ خاطر اجباب و درگذر از شکر

بر آب نقش کشید بہ کار آب گداشت
 و جوہ خاک بہ دوران انقلاب گداشت
 نشان پا بہ سیر یادہ سراب گداشت
 چو پشت دست ہی بر زمین مصاب گداشت
 چہ راہ پیش نظر چشم نیم خواب گداشت
 بہست پیکس ہر صد اجواب گداشت
 میان ہم و گمان ل بہ پیچ و تاب گداشت
 زمانہ سر بہ اوقات مستطاب گداشت
 صواب دید و فاعمر در عذاب گداشت
 حواس باختہ بر طاق دل کتاب گداشت
 بہ ترک آب و ہوا جانہ چوں جباب گداشت
 ز خیر دست طلب بر دل اضطراب گداشت
 بہ قصد سیر جہاں پائے در رکاب گداشت
 جہاں بہ اہل جہاں حسن انتخاب گداشت
 فتادہ از نظرش ناخن از عتاب گداشت
 شعاع شمس صحر شائہ و ر آب گداشت
 نمود آئینہ بر روئے آفتاب گداشت

نقش بر آب کشیدن + از کتاب اہلے ثبات + بہ کار آب + برائے + شراب خوردن + داشت + توے
 ساختن چیزے + سیر بہ گداشتن + مثل دیگرے شدن + سیاه و سفید + خبر و شہ + ناخن گذرشتن +
 بیم و عجز + شائہ و تاب گداشتن + آرائش +

<p>LYTTON Date ... ALIGARH. MUSLIM UNIVERSITY</p>	<p>M.A. LIBRARY, A.M.U. PE3649</p>	<p>۳۶۲۹</p>
<p>CHECKED 1996-97</p>	<p>امی</p>	<p>CHECKED ۱۳۷۵</p>
<h1>ردیف الف</h1>		
<p>آفتابِ روزِ محشر مطلعِ دیوانِ ما گردشِ رنگِ دو عالم خونِ نافرمانِ ما چون جرمِ محلِ بدوشِ بختِ بختانِ ما ظاہر و باطنِ توئی ہم جانِ وہمِ ایمانِ ما سودنِ دلِ حاصلِ افسانہٴ افسانِ ما میرا و دُخونِ دلِ از دیدہٴ گریانِ ما گردِ بر خیزد اگر از جنبشِ دامنِ ما جانِ بزنجیرِ نفسِ پاستد در زندانِ ما</p>	<p>نامہٴ اعمالِ بسمِ اللہ و الرحمانِ ما شادی و غمِ بر تابد آرزوئے جانِ ما در طلسمِ جانِ شکستنِ در و دامنِ ما آن قدر آئینہٴ ام در درسِ دیدارِ وجود بہر قتلِ جانِ من تیغِ دو دمِ دارِ نقش چون حبابِ از تنگِ ظرفیِ عمر ضائعِ کردہ ایم با دہمِ آلودہٴ گردد از مکافاتِ عمل دلِ گرفتارِ خیالِ و دستِ مجبورِ عمل</p>	

ریشہ آب روان تحریک معجب خون دل
 دی بید جلوه اش روغن چراغ ماند داشت
 بر سر شاخ و شجر گلدسته بند دغا و گل
 خوشن گم کرده ام چون راه در محراب شوق
 نقش تصویر تو پنهان در غبار خاطر
 نور جان در ظلمت آباد تو مندم بهمانند
 بر سر راه عدم نقش قدم بگذاشتیم

تا عرق باشد طہد در نبض سحر جان ما
 شمع بزم عارفان آہ دل سوزان ما
 جوش یک پیانہ دل شادی و حرمان ما
 تانفس دامن زند بر آتش پنهان ما
 منظر صد جلوه آیینہ عریان ما
 چون چراغ زیر دامن بر سر دامان ما
 با سر و برگ جهان میبود این پیمان ما

آئینہ شکست و تحریر شکن اے شہور ماند
 جلوه حسن ازل در دیدہ قربان ما

تصویر دارم در نظر یا جلوه جانانہ را
 از یک گریبان سر برادر شعله و پروانہ را
 عشقم بجان یادے پدل سرور ہوا شاہ نظر
 من در حریم کعبہ و تو در حریم دیدہ
 موجے بگرداب خفی پامرکز سرشتگی
 نخل تنہا سوختم نے دیدہ بر دل و ختم
 از رنگ و بو گل مے شد از خون دل ساغزہ
 در زندگی بند جسد بعد از فنا قید لحد
 عقدہ کشائے مغفرت چہم حقیقت آشنا
 چشمان ما روشن بہ دل ما شاد از حسن خیال

شعلہ بہ پرواز آورد بال و پر پروانہ را
 بر جہائے نازک سر کندستان سرا افسانہ را
 رنگے دیوئے خون دل در گردشے پیانہ را
 یار آشنا خود آشنا بیگاہ خود بیگانہ را
 آزادی و آوارگی قید نفس دیوانہ را
 آخوشہ ہائے شعلہ ہا بر کردانہ دانہ را
 تعمیر کردند از گلے زیر زمین میخانہ را
 ہرزہ قصد با صبا دریا و آن متانہ را
 مژگان ہم آغوش نظر زلف پیشانی شانہ را
 تا وصل کردی شیشہ ہا در تابان کاشانہ را

اے ساقی شیرین ادا بکشا در میخانه را	ساغر ز چشم آگین مینا ز جان در آستین
	از شور دل واکرده ہم سر صحراداده عین حقیقت نقش پا ویران کن دیرانه را
<p>بجائے کعبه و بیتخانه دا رم چشم بنیا را که در آغوش دل پرورده ام مرغ تشارا کنم تعبیر از خط جبین نقش کعب پا را به عزالت پاکشم مثل شر در دامن خا را به دود محمد دل رفته بوسے عنبر سارا خیالے شمع تصویرم ندارد از زبان یارا ز آتش دیر پا در وجد آمد موج دریا را که از دوق نظر در شیشه بنیم رنگ صہبارا که عکس از ہر خود را یسنہ دامیکند جارا ز سیما ب نظر داوی جلا آئینہ مارا ز ما بین السطور ہر نفس پوشید ایما را نہ من با شمم نہ تو با شمی کہ باشندین تماشا را لقاب از چہرہ معنی بر اندازند انشا را چو بوسے گل بر انگیزی خیال رے زیبارا کہ در خط نقاط از خون بر اتم داد صحرارا چو شاخ ز غفران بر روشنی رنگ دلہارا</p>	<p>نگاہم شمع فانوس خیال اغراض دنیا را چراغ خانه ما جلوه ریز نور وحدت شد بخاک خواب غفلت رفته اجزائے شکست از جہان شد تنگ بر من بر تراب عشق بیتا ہم سویدا ہر دیدارش سواد دیدہ روشن جنون پیدا و پنهان عالم اسباب خاموشی نفس خمیازہ ہستی کہ گرداب سرکشتی بہر مشرب کہ باشی جلوه حسن تماشا کن عبادت با ارادت و حضور می برد را ہے تماشا گاہ دل از حسن جان جام جہان بنیم طلسم نیستی شیرازہ بند شمع ہستی وجود بے وجود ما نمود بے نمود ما شناسائی اگر خواہی ز خود بیگانہ شو ایدل خفی از بینش آدم جلی بر صفحہ عالم چشم آبلہ پانی زخارے خامہ و مجسمہ نظر ما نہ شب گلدستہ بند دیدہ حیرت</p>

ز حد گذشت مشتاقی بده ساقی ساقی باقی	که از خون شهادت رنجیم رنگ مصلای
سیاهی در سپیدی مشکفت با هم نیک گردد	نظر در زیر پرای شور دارد دهن کیت را
<p>در نظر زیر و زیر پیش مصلای مرا بافت غیب ادائے دل شیدا است مرا ترک تار نظم طالب و مطلوب مناس جان و دل تالاج احکام سفرهای نظر یاد و وصلی که جمال آئینه رویم بود ساز از سوز بود سوز بود از سازش دل بد آموز شکایت نشود گرچه شود عشق لبریز جدائی و جدائی همه حال کرم شب تا بم و تا بم همه بی تا بم روز کام تا کامی و انجام سرا بخامی مرگ سوختم خاک شدم عشق حقیقی باقی ست بال پرواز در آغاز شکست پرما دایدا هجرت و صلت بنگاهم چه شود حیرت آباد خیال از دل مایه شود از خیال تو دلم آئینه خن و جمال نیش زن در پی تکمیل جنون پروازی</p>	<p>هر هر دو جهان دیده سیناست مرا کار پرداز مشیت سر سودا است مرا نور ستور درین آئینه پیدا است مرا تا بمنزل رسانیده راست مرا قبله و قبله منابزم دل ماست مرا اشک آب آتش و خون خلط در اجاست مرا یار بیگانه و بیگانه شتا ساست مرا ساغر باده بکفت چشم منت است مرا دل غر و دلسوز چراغ شب پیدا است مرا خون گرفته به که گوید چه منت است مرا نیست لخت دلم آتش کده آراست مرا پائے دل گرچه بنگ آمد و بر جاست مرا جنت این ست که باطل غم فداست مرا صیقل آئینه در دیده رسواست مرا هر چه ستور شد از چشم هویدا است مرا سرخاست که در دامن صحر است مرا</p>

<p>قدروان قدر کند لازمه هستی را باغ باغ ست اول از شبنم حسن و صفات رنگ تعبیر ز تاثیر جنون میگرد دیده خیره شود تیره نه بیند جز دوست شمع سان سوز و گدازم نه در اندازه ما</p>	<p>زین سبب نیست یزید صلی تو درخواست مرا شوق دیدار تماشای تماشاست مرا اشک و خون جگرم لولوزلا لاست مرا ششجهت بزرگه شایه یکتاست مرا باقی از قسمت من قصه یفسر داست مرا</p>
<p>رفت از دست من اے شوق عیان مقدور در وساطت مردم واسطه برخاست مرا</p>	
<p>نبشته من در لیش را نا عاقبت اندیش را من عاشق دیرینه ام با سینه بے کینه ام دلخسته و مکیں گدا هر دم ز ندغملین نوا در بزم اومهان شدم بجزن اوتازان شدم خوش خوش بگلزار آدم از بهر دیدار آدم من بنده بے مال و ز تو صاحب حسن گهر دارم غمت در دل نهان بر دمی کجا آرام جان از تو نگاه و محصیت از من نیاز و محذرت</p>	<p>دانی چو در خویش را توشه بده درویش را من آنم و من این نه ام توشه بده درویش را اے خسرو شیرین ادا توشه بده درویش را مستخنی از حیوان شدم توشه بده درویش را عاجز ز انکار آدم توشه بده درویش را توفیق تو باشد اگر توشه بده درویش را از در بدر کن یا بخوان توشه بده درویش را اے دل براه عاقبت توشه بده درویش را</p>
<p>بر عاشق صادق ببین بر حسرت و متی ببین بر شوق را اے رازق ببین توشه بده درویش را</p>	
<p>دل و در دام صیاد دست ذوق آرزو دے ما</p>	<p>تکلف بر طوطی اسیری در گلوئے ما</p>

برآید هر سحر از بام خوشیدے بکوئے ما
خیال ما وصل ما حباب آرزوئے ما
خوش آن خاطر که از نادیدنیها دیده پرورد
اگر آینه سازے سنگ را در آتش اندازی
دور و پست سیه در دهر عقبی فردا عالم
دل از سوز طیش چون ناله میکند خالی
اگر در عرض مطلب لب کشا دم اشک حاصل شد
تفت آیم دست خویش سوزد خانه خود را
جبین بر خاک در سایم که دل را دل نمیدانم
گل اشک و گل داغ و گل زخم گل خود را
تغافل رنگ محفل بود سوزد خواه سوزاند
کباب سیخ گشتم از و فور سوز پنهانم
چو خواص که هر که هر مقصود خون سوزد

بیتے نخیر دل در یکا نظر صد تیر می بارد
بیک بست و کشا و چشم آخر میشود عمرے
نظر دیر نظر دارم ز مژگان سوزنے دارم
چه داند ساقی بدوش قدر نیکی و لبا
ز اسرار حقیقت هر که واقف شد همین داند
نسیم دایمی غم آخرش بر باد خواهد کرد

مگر در رنگ شب پیدانه روئے او نه روئے ما
نفس شیرازه می بندد ز نفس گفتگوئے ما
نشد مسدود از دوشب گل سیلاب جوئے ما
نقاب از چهره بردار و ز تلخی ترش روئے ما
سیاهی بر سیاهی میدود از شست شوئے ما
نفس تار رگ جان تا گر شد دگر گوئے ما
چو گوهر در صدف در چشم پنهان آرزوئے ما
برنگ شمع از دل سر بر افرازد عدوئے ما
برون از در چه کردم تا کشاید و بروئے ما
قطرے آید از هر سمت باغ آرزوئے ما
چراغ زیر دامن است در دل آرزوئے ما
صبا گلشن به گلشن میکند تشریح بوئے ما
ز تبلیغ نظر اے شوق در دل جستجوئے ما

پیر پر داز دارد تاب حسن شعله خوئے ما
به تلقین راز بکشايد حباب از خنده سوئے ما
شکافت آب خود دوز آب در رفسوئے ما
بجز از باد و باران پر نشاندازے سبزوئے ما
عبارات معانی خیر دارد موبوئے ما
شد از خا عیبت آب و هو نشود دنوئے ما

خیالِ او خیالِ ما خیالِ ما خیالِ او
 عدم پیدا وجود ما وجود ما عدم پیدا
 ز جامِ عشق سرشارم بپادش محو دیدارم
 عبادت باعث راحت که دل محو تماشا شد
 به ذوقِ پاک بتی چشم عاشق شوق پیدا شد

در نیاز تو شکستم شبِ تنهایی را
 در تصور نگرم وار در بیسنائی را
 تا قیامت نکشم وعده فردائی را
 مردنم زیستم زیستم مردن من
 پرده بر دیده گرفتی تماشای جهان
 نام تو ورد ز تاثیر طلسم جذبات
 آمد و رفت نفس سلسله دور و دراز
 از زمین تا بفلک جلوه کشود ستار
 شادی وصل بهمان یہ کہ دوائی باشد
 عشق شمع است کہ در خلوتِ دل سوختنم
 عکس آئینه در و نشت و برون می آید
 خال در دیده محیط است و نظر کشتی نور
 بوسه گاه گفت یا پیر لب آید با
 غنچه دل که چو گل حالی پریشان دارد

خلوئے او خلوائے ما خلوائے او خلوائے ما
 زنا گفت و شنوئے دل دل گفت و شنوئے ما
 نظرم آید از هر سمت باغ آرزوئے ما
 ز خود پہلو پتی کردن سر انجام کدوئے ما
 یہ آب طینت صافی کند لعل وضوئے ما

در نیم رنگب تصور سخن آرائی را
 قصه کوتاه چراغ شبِ تنهایی را
 جلوه هر روز تماشا و تماشاائی را
 انتها نیست هوا و هوا س آرائی را
 چشم در جیب کتد پرده پیدائی را
 حد امکان نبود و صف تو گویائی را
 راز افشا نشد اسرارِ هویدائی را
 تا در آغوش کشد عاشق شهیدائی را
 ذره سان وقت کنم تا صیبه فرسائی را
 نا توانم چه کنم تا ب و توانائی را
 پرده حائل نشود جلوه یکتائی را
 در سفر رفته نداند ره باز آئی را
 خار پا داغ جگر لاله صحرائی را
 همچو سیاه گره بسته شکبائی را

بود و نابود به دیوانه عشق تو وجود
 پر تو ماه که در بحر نمایان سر آب
 جلوه حسن مهر رنگ و نظر مهرنگ ست
 همه جلوه همه جلوه همه او گردیدم
 میطیبه رنگ پریدن ز طپیدن در دل
 گر چه بر هم زده تفرقه دانش عشق
 مانع قتل همین ست و همین موجب قتل
 در نظر شمع تماشاخانه تو روشن گردید
 اشک را پارود از پیش زخون دل من
 نفس باز بین داد حیات جاوید
 سیر گاهست دلم آینه دیدوشنید

گرد شد گرد جهان بادیه پیمانی را
 در شه چشم بین جلوه بالائی را
 عشق نیز رنگ بود رنگ تماشاخانه را
 ناگزیرست فن غرقه دریائی را
 هر طیش آب کند خون متشائی را
 کار بی عشق بهم بر زده دانائی را
 کرده قطع نظر ترک شناسائی را
 لیمه القدر بود تارک دنیائی را
 خفته خاک لحظه باذن آسائی را
 مرگ نعم البهل اعجاز مسیحاتی را
 بازی گشت صدا گنبد میسنائی را

ناله پر درد ز دل می کشم از تنگی دل
 شعله پرواز دهد حوصله افترائی را

بیدار سحر گشتی و رستی ز بر ما
 عالم همه تاریک و جمالت بصر ما
 ماننگ حجابیم دنا موسی هستی
 خیرت در خویش ندیدیم و نه بینیم
 عتقا صفتیم از قفسه بهر وصلاتش
 آن نور نقابست در افتاد برویم

بستی مکر خویش و شکستی مکر ما
 ناپید و پدیدست نظر در نظر ما
 هراشک گره بود خون در جگر ما
 از بے جگر می لخت جگر شد سپر ما
 در بنیه بریده ست قصا بال و پر ما
 در ظلمت حیرت بسر آمد سحر ما

از خاصیت عشق خبردار بودیم
 در عشق ز ایجاد عجیب سر بیانیم
 شیرازہ اوراق پریشانی خویشم
 مادر کشانیم ز میخانه توحید
 از بخران پرس که هستی چه معاست
 ما سالک عشقیم خب است گذاره
 لغزش ز جنون رنگ جنون و تقسم بخت
 برق ست تجلی و شکاف در جانان
 ایام در اندیشه هستی نگذاریم
 از نیت بود هست که از هست بود نیت
 مادر حرم کعبه و تو در حرم دل
 اے خاک در یار ز ما نام و نشان گیر
 من دل بتو دادم بدیم جان بنگا ہے
 در چشم جهان سرمه افشون بکشیدیم

فحوائے سبیل ست یگان خشک و تر ما
 لے بالقسم نغمه سرا از اثر ما
 مدد داغ نہان ورثہ داغ دیگر ما
 جز سایہ کسی باز نگردد ز دور ما
 از ملک عدم بیچ نیاید خبر ما
 ہر جا گذر ما نشود رہگذر ما
 افانہ عشق ست دم مختصر ما
 جویائے نظارہ نظر منتظر ما
 راہے کہ بمنزل نرساند سفر ما
 در ہر دو صفت خاک نبود بدر ما
 یاد تو بہر جا کہ بود راہبر ما
 بے نام و نشانیم و توئی نام و بر ما
 قربان تو این جان و دلم ما حاضر ما
 بیدارئی شب خواب سحر پردہ در ما

اے عشق خبر از زہ مقصود نداریم
 در سینہ نفس گم شدہ باشد نظر ما

در پر کشم ز قطع نظر یا رخویش را
 در پوست گفتن است طلبکار خویش را
 بر سر گنا ہگار برد یا رخویش را

بر دل گذاشتم ز ازل کار خویش را
 خورشید را نہفت بہ گل رنگ آئینہ
 طے قصہ زمین نشود بر سر زمین

<p>از پیش رفته بشکند آثار خویش را در برگرفته ام گل گلزار خویش را دو رخ سلم خسریده گنہگار خویش را دیوار خویش ساخته آزار خویش را انداختم به روی زمین بار خویش را</p>	<p>بیرون ز وضع پانہ گذار و یگانہ چون خار خار چیده بدل نیش نار یا گلبنانگ بر قدم نہ زند تیر آہ ما خواب وحش بہ رو چرخ تو گفتم ام مرغے شکست بال زیر واز در نفس</p>
<p>اے مشغول دل چه مصرعہ رنگین نوشتہ است فرمان بالمشافہ آنظار خویش را</p>	
<p>کاہش جانست این آسائش منزل مرا پردہ حق جلوہ در پردہ ہائے دل مرا کام جان گروصل باشد کام شد حاصل مرا جان برد جانے یلبا گر جان شود حاصل مرا ساختی تا سوختی چون شمع در محفل مرا آشنا کرد است بانا آشنایان دل مرا چون نفس خط میکشد بر حرف لا یعقل مرا خاک رہ گردیدہ ام تا سر شود منزل مرا مرسم از خون خوردن ست و آرزو قاتل مرا پیش پاسے خود ندیدم رفت پا در گل مرا صدید گردا ہم کہ شد زنجیر یا ساحل مرا مشکل آسانست پیش آمد چه این مشکل مرا</p>	<p>آشنا در بحر هستی ساختی از گل مرا دیدہ من پردہ در دیدہ بے پردہ کام دل گردید حاصل کام جان حاصل نشد جانمن مہمان کند مہمان شود گر جان من ساختی مشغول نظارہ بہ حسرت سوختی چشم و دل دارم بہ ہر نظارہ آوارہ بر دو اوراق جہان شیرازہ دل بستہ ام خانہ برد و شمع بہ دنبال فنا سہ میکنم بر جگر دندان نشردن بجیسہ زخم جگر از غبار خاطرش در گریہ میسوزم چو شمع سر حباب بحر عشقے بتہ با قراک موج سختی ایام دیدم در حصول جسم و جان</p>

گردنم خم گشت بر سر بار منت می برم
 عشق لیلی در دلم آواره چون مجنون شدم
 قلمم توحید در پیمانہ یک قطره
 قطره در قلمم توحید ناپیدا کنار
 نقطہ سہوست این یا نکتہ اسرار عشق
 ریخت رنگ مسجد و تخانہ از یک مشت گل
 در جوانی بت پرست و در ضعیفی حق پرست
 منتخب گردید دل از انتخاب در دو عشق

ذبح کردی رستی و بگذاشتی بسیل مرا
 من نمیدانم کہ آن می بیند از محل مرا
 انتخاب دو جهانست انتخاب دل مرا
 انتخاب دو جهانست انتخاب دل مرا
 انتخاب دو جهانست انتخاب دل مرا
 انتخاب دو جهانست انتخاب دل مرا
 انتخاب دو جهانست انتخاب دل مرا
 انتخاب دو جهانست انتخاب دل مرا

منزل مقصود و دورای نفس مقصد در نظر
 ہر نفس رہ می نماید تا سیر منزل مرا

ستمبر ۱۸۸۳ء

ساقی مدہ بیاد ہوائے بہار را
 اے دل خیال گیسوئے او باش گو کہ
 در ہر دیار ز خمی پیکان یاس شد
 بردار دست راز علاج من اے طبیب
 گفتم چہ دیدہ ز من خستہ جان گناہ
 عہد وصال بابت پیمان گل فتاد
 مثل چنار سوز من از آتش دل ست
 تبشیرش اینکہ مار مقرر کند ہلاک

برخیز و جام ریز منے خوشگوار را
 در آستین خویش نہ پروردگار را
 آخر کجا برم دل امیدوار را
 غمگین کند مصیبت من غمگسار را
 کردی جدا ز خدمت خود جان تبار را
 یارب بدہ تیرا دل بیقرار را
 باکاہ کے مثال وہم جہم نہ ار را
 دیدم بجناب سلسلہ زلف یار را

داغ در گرسید دل داغدار را	در فکر زلف بودم و آید خیال خال
	اے نشو و نما دل ست ہم آغوش در و کس یکدم ہی نیافتم از غم کھار را
<p>۲۲ دسمبر ۱۹۰۳ء</p> <p>راحت برگزیدہ مارا نفس پر کشیدہ مارا در جگر خون طپیدہ مارا نامہ آب دیدہ مارا داغ بر دل رسیدہ مارا لب بیلخی چشیدہ مارا قصہ ناشنیدہ مارا</p>	<p>سوختی خواب دیدہ مارا نسبت سوختن بہ دل باشد مردہری ز جوش افگندہ ضبط مطلب شود ز بے ربطی سوز خاکسترے سیاه کند دل فرد بستہ باشکر خندش حرف کوتہ کن نہ استغنا</p>
	چارہ لے شوز نا موافق شد جان آفت رسیدہ مارا
<p>۱۸ اگست ۱۹۰۳ء</p> <p>محمور خانہ دل ویران شدست مارا ایمانے حق پرستی ایمان شدست مارا پاس حجاب یاران دربان شدست مارا سویان روح در دیہجران شدست مارا قید فرنگ ہستی زندان شدست مارا</p>	<p>در جہم جان غمگین مہمان شدست مارا کافر نہ رندم نے صوفیم نہ زاہد دزدیدہ رونمودی بر ما نظر فکر دی یارب چہ منت است این از فیض ثنائے بے یار خوش نباشد آسایش دو گیتی</p>

<p>عهد وصال عید قربان شد ست مارا چشم سیاه لیلے جو یان شد ست مارا زاشوب چشم پر غم طوفان شد ست مارا هر کار فکسل ما آسان شد ست مارا</p>	<p>بر اعتبار قاصد بے اختیار دل شد دروادخی جدائی مجنون خبر ندارد در تنه نشست کشتی از ناخدا چه حاصل بر راه حق شناسی خوف و خطر نباشد</p>
<p>دیوار گوش دارد کوتاه کن سخن را از شور عشق هر کس برسان شد ست مارا</p>	
<p>نشسته کجا شرب کجا یار من کجا قاصد کجا پیام کجا حسن ظن کجا چین جبین کجا لب شیرین سخن کجا دل بستی کجا غم حسن و حسن کجا طرز حیا کجا و فرب سخن کجا</p>	<p>آمد بهار و خنده ز سیر چین کجا حاضر جواب ترشی دندان شکن کجا نور سحر تلای تاریکی شب ست آتش بجان ریزه سنگ افشاده است از خنده بوسه باد گلرنگ میسود</p>
<p>بر چرخ میکشد غم دو لایب عشق نشود عزم سفر کجا سر راه وطن کجا</p>	
<p>۲۳ جون ۱۹۲۶ء</p>	
<p>نویسم تدبیرم الله و خوانم تدبیر بمل با ز جوهر سوره اخلاص دم کردند قاتل با به فرض عالمانه خویش را خوانند عادل با که لیلے داشت چشم منتظر چراک محل با صد رفت از درستی پہلو زند بر چون محل با</p>	<p>اگر در سلک تحریر آورم قربانی دل با ز زخم خنجر نازش بخون رقصند بمل با بخون بگینا بان سرخو گشت تند قاتل با خراش از خار غم گلسته بند دارغ میخون شد زبان و طبع موزون سخن سنجیده بر آید</p>

شب ماه است و جام مل جنون بر سر نظر پر در
چرا بر سینه داری دست هنگام هم آغوشی
بهین پرداز پر دانه بوصل شمع میسوزد
مشو غافل زیاری گر هجوم آرزو دارے
حضورے گر بهیچو ای مرید رنگ ساقی شو
چو عاشق سرکفت دارد چه باک ز تیغ و خنجر
حباب اسے شکر از موج سوا برخیز می بالد

چه می داند اهل دل دما بیتا بی دل با
که سازد کار خنجر در میان دیوار حائل با
که داند عشق آسانست درے نیت شکل با
نباشد بخطر سالک ز راه و رسم منزل با
نباشی تنگ آگاه از آداب محفل با
که صفدری شرف دارد میان خیل قاتل با
ز تاب چین پیشانی گره افتاد در دل با

۱۹۰۳
۶ ستمبر

نازک بود از غنچه ز شوخی سخن ما
اے شعله سیه کاری دل پیش نهادیم
از سیر حین تشنه لب سیر نگردد
انجم ز هوا دارے شب نذر برارد
اے ساقی شیرین لب و دندان بکشد
از معرکه قتل حیا کس نه پسندد
از جنبش فرکان سرکارے بسر آمد
هر غنچه قبا میکند از جوش بهارے
از شرم نگه چشم سیه باز نه پسندد
در ساغرے اشک بیاو تو فرو ریخت
احوال مزاج از لب بیمار چه پرستی

گویا که نداریم زبان درد هن ما
آلوده خون ست ز عصیان کفن ما
دل میکشد از جذب شوق وطن ما
از کثرت داغ ست بهار چین ما
نیرنگی مے زنده کند انجن ما
بر دوختن دیده و خون سوختن ما
مقبول نگاه تو شد از جان شدن ما
آسایش خاطر ندید پیس ما
رم کرده ز صحرای غزال ختن ما
بدوالت شد لطف شراب کهن ما
موقوف بر اصلاح بود و مزین ما

خون ریزش عشاق نصیب تو مباد بر لبتر نازت نفس غالیسه فرسا	سر بسته قزاق اجل روح تن ما شرمنده اطهار گل خنده زن ما
از جذبه دل ره بدلت نشور ندارد محتاج بیست غم دل شکن ما	
۵ ستمبر ۱۹۰۳ء	
کنج غم گرمی خون کیف شراب ستایجا حسرت جلوه خورشید شب غم نخورم تکیه بر عمر زدن کار تن آسانی نیست غنچه از جنبش لب درس تبسم گیرد یاد مزگان سیه نیش زنده بر دل ریش طرب تهر بر بتان رنگ دگرگون دارد شع هم شعله زبان شد پر پروانه سوخت سوز سودا سسر زلفت و ما غم سوزد	دل خورده ناز تو کباب ست اینجا چشم بستن ز جهان عالم خواب ست اینجا هر که آمد به جهان پا بر کباب ست اینجا شوخی خن تو در زیر نقاب ست اینجا خانه از رخه دیوار خراب ست اینجا خنده بر شکوه زدن طرب جواب ست اینجا دعوی رشک عدو نقش بر آب ست اینجا دافت از دردم و دیوانه خطاب ست اینجا
راز دل پیش تو میگویم میترسد نشور آتش از آب شدن روز حساب ست اینجا	
۲۳ جون ۱۹۰۳ء	
تا نگاه گرم او گردد و دوچار آید را آتش شدن غضب ناک شدن آب شدن - شرمنده شدن - روز حساب - روز قیامت برزخیت اول تمام عالم آب خواهد شد و بعد از آن آتش - بروز خشر -	بر خط سبزش کند جوهر نشا را اینقدر

<p>شوق دیدار آورد رو بر نگار آینه را نیست در بازار سوائے متاع غیر ازین پرتو خورشید را صبح گریبان میدرد خون دل سیاه شد از یاد حسن عارضش تا کد این شیوه ناز بتان از یاد رفت گر منی تیر نفس چون پاک می سازد غبار دشت انگیزد نگاه بے پرست از بخودی خنده گل ناز پرور از نسیم زندگی تاب دیدارش ندارد چون نگه لغزش کند دیده اهل حیا گر پرده دار عصمت است از خطا ابرو کند ادراک حال خیر و شر</p>	<p>تیز گردد آتش از خط غبار آینه را می فروشد حسن باز لغزش چه کار آینه را باز دارد و دیده عذر را انتظار آینه را موج حیرت می طپد اندر کنار آینه را نیست از سوز نکه جان و دگر آینه را می کند رو بین تنی اسقند یار آینه را سربه سودا می دهد جوش خار آینه را ریخت از عکس رخسار رنگ بهار آینه را چشم مخورش بر آرد میگرد آینه را تنگ عریانی برود در زنگبار آینه را جام جم بر کف نهاد اُمیدوار آینه را</p>
--	---

منقول در بزم خوششان بر نیاید از الم
نقش تصویرم کنند لوح مزار آینه را

۱۵ جون ۱۹۰۳ء

<p>گشته نادم ز بے تقدیری باید مرا حیرت انگیز است بے عکس رخ آینه بر کشیدم آه و هو از خانه اوصاف او باسوا مقصد زد دیده می رود پای نگاه نغمه ام در سینه چهره دوستی میکند</p>	<p>سرنوشت از جوهر شمیری باید مرا بتیستم در نظر تصویر می باید مرا خط شکستم ربط خوش تحریر می باید مرا از رگ پیچیده ام زنجیر می باید مرا نشر آزاده رو چون تیر می باید مرا</p>
---	--

<p>بر سر بالین دل نمگیر می باید مرا حین معنی شرط در تدبیر می باید مرا در کشیدن آه پر تاثیر می باید مرا طوق منت در گلو تو قیر می باید مرا آن زبان شسته در تقریر می باید مرا آب و آتش خاک دبا د شیر می باید مرا آب و گل آغشته در تمیر می باید مرا</p>	<p>اگر سوزان ز باران زیر خاکستر کنند بریخته در آشیان بر شاخ پر بر آرد شمع تا روشن نگیرد سکون سینه است قمر می عشقم نشین بر سر آزاد بود شمع روشن هر با پروانه پیدا میکند غنچه را راحت رسان آغوش دامان نسیم موم شمع از سوزش دل میگردد بکشت</p>
<p>گاه می خندم به خواب و گاه می نالم ز عشق شور نیان کردن تعبیر می باید مرا</p>	<p>گاه می خندم به خواب و گاه می نالم ز عشق شور نیان کردن تعبیر می باید مرا</p>
<p>۱۷ جون ۱۹۰۳</p>	<p>۱۷ جون ۱۹۰۳</p>
<p>بخط بخت من تشبیه خواند چمن ابر و را حیا خاموش در گردش مکن چشم سخن گورا تری هم سینه میسازد گیاه بر لب جورا که بعد از غسل گریه و ازادی بال گیسورا شکست از جوش خم گرم کردم جفا پهورا به زخم مشک افشاندن کشاید خاطر اورا تو از رنگ خیالت صاف کن آینه اورا بوخت آتش گشتم شکستم زور بازورا</p>	<p>در رسم آشنائی هر که فهمد معنی اورا ز انداز نگاهش آنچه در دل بود دانستم ز فیض حسن عارض تازه گرد و خط سبز او چو شعله می طید دست خانی ز بر و دوس بخواب از دل قرین بودم که با من در سخن آئی ز حیرت سوختم در دل نگاهم بر نمی آید مراد داد خواهی بر بنیاد خاک گردیدم به دریائے محبت موج غم از آه دل سرد</p>
<p>مشک بر زخم افشاندن - ایثار ساندن -</p>	<p>مشک بر زخم افشاندن - ایثار ساندن -</p>

به اصلاح آورد نرمی مزاج طفل بدخوار
که من بر دیده دل سوده ام خاک سیر کور
بجز مرگشنگی حاصل نباشد چشم آهورا
که بر شاخ مراد از گل زنی اے خوار فلورا
بر آتش خشک گرد و شاخ صندل بهر دُورا

من از سوز محبت موم کردم آهین دل را
دل را از جفا بر باد کردن مهر انسزاید
چو صیاد که دارد در نگاه خود نگاه داد
ز مژگان صفت آرا چشم او خط امان گیرد
ز تو اے سوز بجران فرصت فریاد بخوام

چنین نوز بر گیتی نصیب شکر خواهد شد
تو گوئی از حیا ناله من در بر کشم تو را

۱۹۰۳ء جون

در گلو ناحق شکستم ناله و فریاد را
نا آمیدی خشک میا ز لب صیاد را
در نه من از زور بازو بشکستم فولاد را
دل ز جارفست از بولبلبل شاد را
اے جنون پیموده ام درشت خاک باد را
هان هان ظالم ز بندت بنده آزاد را
داد ما بهر خدا در ده و بیستان داد را
سو ختم در دل تماشا تازه کردم یاد را
عمر جاوید است این سق کهن بنیاد را
هر سر سو یاد آرد تیشه فسر هاد را
در ترنم ساز کن حسرت مبارکباد را

تا کجا در دل نهفتم سختی بیداد را
نقش پاک آهوان شیرازه دل بستگی
از نیازم بے نیازی امتیازم می برد
پاکبادان محبت را تحلل مشکل ست
راحت از دنیا و دین بر من گوارا کرده
سر جیب آورده و مشتاق دیدار تو ام
بر درت رفتم شنیدم صد نه گفتیم یک سخن
هر کجا دیدم ترا محو تماشا ساختم
آسمان مشاطه نازست و مشتاق جفا
جان کنی در کوه غم شیرین زبے لطفی بود
با عد و خلوت گزین اے نشور اگر بیگانه

۳ مئی ۱۹۰۳ء

بشارتے کہ نشاں غم غبارِ محراب
 کہ داغِ بردل مسکین نہادہ مارا
 کہ گردِ باوفا بیتِ پشتِ پیارا
 ز امتِ یازدین سربہر مینارا
 کہ صبحِ وقتِ حدیثِ ستارِ مزایا
 کہ خالِ شہرتِ سخنِ ستارِ زبیرا
 چہ شوقِ پردہ دردمندِ زنجیرا
 تجاہلِ ار نہ بردِ حسرتِ تنہارا
 خدا گواہ کہ بوسیدہ ام گفتِ یارا
 کہ مے فروشِ کتمِ طوطیِ شکر خارا
 چگونه دورِ کتم از داغِ سودارا

وداعِ خیر بگو اے صبا دل آرا
 بہر گجا کہ رومِ والہ تم شایم
 بحال من نگرانِ چشمِ نقشِ پابا شد
 دلِ فریفتہ از داغِ عشرتے دارد
 تمام شبِ بخیال تو گفتگو دارم
 سپند بر سرِ آتشِ نگاہِ میدارم
 بے نظارہ یوسف کہ چشمِ وا دارد
 ز شوقِ وصل تو محرومِ جانِ منی بازو
 ز خاکِ زیبِ جبینِ نقشِ پوریا دارد
 ز خندہ بوسہ نیرزد بہ لعلِ سیرابش
 خلافِ شرطِ محبتِ نیم کہ خطِ من است

جال یار در آئینہ دیدن و رشتن
 دو نیم کرد دلِ مشورہ تا شکیبا را

۲۴ مئی ۱۹۰۳ء

چون سروسہی بار نہ بند شجرِ ما
 از آہِ جہدِ بیشتر از دلِ شہرِ ما
 از حسنِ بیان سکے خورد در نظرِ ما

گراہِ برآید ز دلِ بے خبرِ ما
 تیشہ بہر گ و ریشہ خارا زندا آتش
 چشم تو کند دعویٰ اظہارِ محبت

در بطن صدف قدر ندارد گهر ما آسان ز جهان رفتن باشد سفر ما در خرقه مانیت یکسر بال و پر ما خون می طید از سوز خراش جگر ما	بے گریه اثر نیست به اظهار عشق خورشید که از دور فلک بیم ندارد اے مرغِ حین زاتش گل سیرنگا هم تا از لب شیرین سخنی تلخ شنیدیم
--	--

از وصل بتان بهره انداختنی نیست
شور شب بحدت اگر راهبر ما

۱۵ اکتبر ۱۹۰۳ء

اے غمِ قصاب زن دم بیمار خویش را روزگ بود که جلوه کنم یارِ خویش را پا بند انقلاب کنم کارِ خویش را کم کرد دست قدر خریدارِ خویش را پامال عشق کرد تن زارِ خویش را در عهد ناز جنبش رفتارِ خویش را مسدود کرد رخساره دیوارِ خویش را بر پنج نوشت گرمی بازارِ خویش را	قطع کنی امید پرستارِ خویش را جرم مرا بستا نبود جز قضا بدهر شوخی زده مهر که در آئین اتصال تابِ سوال و ردی جواب نه داشتن شاید نثارِ گل چو نسیم و صبا شوم از چشمِ فتنه زار اثر بدنگا بهار دندان بخون برم که ز دیدار آفتاب قربانِ گرده پوشی چشمِ سیاه او
---	---

دندان بخون برم (صبر کردن) گرده پوشی (پهلوانان خاک برحیمی مالند) بر پنج نوشت (فراموش کرد).

روئے رضا شناس که تا در نفس کند	از شوخی نگاه گرفتار خویش را
یاد تو از دلم نرود جز شب وصال	کن تازه کام تشنه دیدار خویش را

راحت رسان شود بود در پی خلش
از دست نیش بر نکشد خار خویش را

۱۰ مئی ۱۹۰۲ء

چه آبے در جگر دارد نسیم گلشن مینا سر شکم سوز عشق جان گزارا زنده میدارد ز پیدا کردن اسباب ظاهر دل نیا ساید قصاص خون ما سر بایه بیجا صلی باشد ز نخل آرزو خوردم فریب خشک سالی را چو شمع از حال خود آگه نیم لیک انتقد و نام ز بوی همنشین هر بوی درنگ غیز میگید ز سوز گرمی آبے دلم از صبر میرنجید تکلف بر طرث شد بزم ساقی حال کرد آخر بیا اے ساقی آبی دلم سیراب کن یکدم	دل من خشک و جان تازه باشد در تن مینا که ناحق ز خیم بر آتش دل روغن مینا اگر بے نوش بر بازویہ بندد جوشن مینا پراگند هکند بوی به سر بشکستن مینا فروشد نشسته مستی ز خالی دیدن مینا نیاید گریه قلقل یخ خندیدن مینا دماغ ز تکلف با سواد روشن مینا نبا شد خالی از حکمت ز گل سربتن مینا بسر افتادون ساغر زیا غلصیدن مینا که جوش گرمی خون میدرد پیرا بن مینا
---	--

آبے در جگر (مالدار) حال کردن (رقص کردن) آبی - (انکار کنده) - سرداب - (تہ خانہ)
کہ برائے سردی سازند (خون گرمی) - (محبت)

سردست نگارین بریاض گردن مینا	چراغ بر لب جو کار فرمائے مقدر شد
	<p>ز نور عشق سراسر از باشی شور تا برکن چراغ وادعی دل راز نخل این مینا</p>
	۱۲ مئی ۱۹۰۲ء
<p>آب پست افگند میوه نارسیده را طاف بازگشت نیست نفس بر کشیده را غم بنود ز بیم جان سالک ره بریده را چشم و چراغ می پرد عاشق جان پریده را آتش شوق می پرد خون یگم طپیده را گوش ز شوق میکش قصه ناشنیده را خود از شبات نیست رنگ رخ پریده را بند نفس گران بود صید ز خود رعبیده را نیست گزند برگ ریز غنچه نود میوه را نیل کشد ز خون پوست لطف لب پریده را</p>	<p>شمس و قمر ز محرش نور فرمائے دیدہ را رفت بہ خواہگار نازک کہ ز خود بر آمدہ دست نہادہ بردلم عاشق بینوا نم آب بروئے آئینہ ریختہ عکس گلخان در غم جاگداز بر حسرت دل بسو ختم رو بگرفت و از ادرا تکی من تمام شد آب ز سر گذشتہ را کیت کہ دہری کند شب ہمہ شب بیاد رخ تن بفراق دادہ ام شرح شکستہ خاطر م از لب او چہ خوش بود رنجش نامہ سفید مرحد است عارضی</p>
	<p>شمع صفت بروئے سہ خندہ زند بجا لے دور کن تو از نظر شور و ستم رسیدہ را</p>
<p>آب پست افگند (از زبان می بالغ شدن) راه بریده (راه متروک) از غارتگری) از چشم و چراغ می پرد (گردن مهر سرد (دگرگون) (پریده کردن) نامہ سفید (مرد صالح)</p>	

۱۲ مئی ۱۹۰۲ء

نگاہِ لطف آگین دانمودہ رسمِ الفت را ز مے لشکین نگر دلتشہ ذوقِ شہادت را سیاہی میدہد زیب تجلی نورِ ظلمت را چہ معنی مخوی صوری بود گلہا قامت را کہ گنجِ خامشی در کاسہ بہت حیرت را ز جانان تاجد گشتم کشیدم در فقرت را کہ کوہ بے ستون دامنِ رگِ خونِ حیرت را	ز دیدار تو در دل باز دیدم رُسے فرحت را حرارت ورجو افزود سوزِ جانِ بیایم ز اسرارِ دلی آگہ گشتم چشمِ بکشتانی بظاہر خوشنما لیکن لطافتِ درجہ دارد بچشمِ انتظارِ ماہِ پیکرِ خوابِ می سوزد ندانستم کہ روزِ پیرِ روزِ حشر خواهد شد ز خاک کشتہ عشقِ تو جوئے شیر می آید
--	--

ز شش روز نالہ شب خیز در خاطر گرہ داری
نگہ دارد خدا از دستِ می کش نازِ عصمت را

۴ مئی ۱۹۰۲ء

ہر کہ بکار می برد بادہ دلکشائے را مست از خوابِ می رُسے نالہ شبِ دوائے را ناخن پرده در گوشتِ قبا کشائے را بیچ کسے نہ بتاست راہ و دیرائے را تا بیل از لے کم بوسہ نہ لقاے را بتو چہ سوز در جگر عاشقِ مینوائے را	گوش زنا میکند ببلِ خوشنوائے را شیوہ نت میخوری پاسِ شبِ بہت مقضی تا سر بند پیکرم گیسوم و سخت می خورم مخرجِ حرفِ ساختم لبِ بفتانِ کشودہ ام جوشِ نشاطِ می زند آبِ حیاتِ می خورد در تپِ دردِ میطہم ز عہدہ جانِ برآمد
---	---

بکار بردن + استعمال و عمل کردن + سر بند کسے گرفتن + از تہہ کار آگاہ ماندن +

سوزنِ شوق را بدلِ دست ز کار میرود بر سر دین احمدی ترکِ امام و پیشوا آگهی از مقام داشت صاحبِ مستقی عشق غنچه شاخ خاردار لوز نسیم آفرید	سخت شکستن است پر مرغ شکسته پائے را شرعِ حدیث در بقلِ برگس بر سر سائے را حفظ به ما تقدّم است پرده خوش ادائے را چشم دریده مژده با جنبشِ فتنه زائے را
---	---

مشتوق به دیدۀ زخم خور د آب غتاب رنجی ابر سیاه در برت کاکل مشکائے را	
--	--

۴ مئی ۱۹۰۲ء

بر درخ نقاب تا نکشی از حجاب ما بے درد عشق اجد آہے روان کہ ساخت تا بر چین و دیدۀ دل آستین کشید دست دراز در گردنِ خجل پاور رکاب میگذرد عمر چون شباب نقطہ میانِ دارۂ عمر ریختیم عارض عیان خوش نظری میکند ز حال	خمیازہ بر کشم ز گذشته شراب ما روشن کند سواد ز فیض کتاب ما نکین شدہ ستا گر بہ زخون کباب ما دارند در کمر بت حاضر جواب ما طرف از کلاه بےست نہاد خراب ما از خار غم کہ رفت فرو در شباب ما برخس ریخت نقطہ شک انتخاب ما
---	--

پر شکستن (ہنگام پریدن پر جمع کردن) سخت خوردن (شکل آمدن) پرده (مستقی) خوش ادا (خوش بیان)
بطور دیگر پرده (حجاب) خوش ادا (مشتوق) چشم دریدہ (بھیجا کردہ) چشم شور (چشم بد) خمیازہ بر کشیدن
(دور کردن) گذشتہ شراب (لطافت باقی نہادہ) باشدم روشن کند سواد (ملکہ حاصل کند) کتاب (از دل ما)
(تا بر چین) (دلاسا) دست (کہ داشتند) خود نمائی کردن) طرف از کلاه بےست (انادہ از غرور برداشتن) نہاد (نہاد) نقطہ ریختن

<p>بشکت شیشه بر سر بازار خواب ما میزان عشق بیش از روز حساب ما خانه کند کمان ز سر بیج و تاب ما</p>	<p>مے با خیال چشم خسریدار خورده ایم در سحر جلوه شب وصلش ندیده ایم آه ز دل برآید و بر خود گره شود</p>
<p>از حد گذشت در شب غم اضطراب ما</p>	<p>اے شکر پائے بند اسیر هوا شو</p>
<p>۲ مئی ۱۹۰۳ء</p>	
<p>از تهی دستی بجان در غم رسیدی دلا پروہ ناموس را از خود دریدی دلا مایه صبر و توان از خود خسریدی دلا همچو بوسے گل ز رنگ رخ پریدی دلا در رکاب دیده شب رو دیدی دلا همچو زلف طره کش بر پا خمیدی دلا در هوا سے خسل ماتم آرمیدی دلا صد سخن ناگفته از دوسے شنیدی دلا لوش دار و از لب تلخش چشیدی دلا</p>	<p>سر سخن عیش و تما خط کشیدی دلا دیده بر عیب هنرم جز صبر نتوان دوختن خون ز گرمی در تب بجان قیامت میکند خاموشی از شکوه بیداد او خون میخورد گردش خال سیب چشم است در دم آشنا زیر بار منت حسن است و نیشی در جگر در رگ و پله ناامیدی با سرایت میکند در خیال گل خان اہل دماغ خویش باش از نسیم لطف خنده برزند هر غنچه</p>
<p>صفحو گرد (آسمان چشم اسیر) بشکت شیشه بر سر بازار از افشاست (هوا) خواهش (خط کشیدن) (محو کردن) (سر سخن) (عنوان) دل دویدن (طبع کردن)</p>	

ہائے بیہوشی فراق می پرست از سزفت	در خمار نشہ می لب گزیدستی دلا
دستگاہ عشق در بجزست خونین گریہ	چون کبابِ سیخ بر آتش طپیدستی دلا
۱۹- اپریل ۱۹۰۲ء	
<p>نارِ صیاد دست بندے بر کمر باشد مرا خال و خط بر قامت دلجوئے قاتل زینتے شکارِ عشق تو از خاکستر دل ہے ہر خونِ دل از گرمی ضبطِ فغانم آب شد احتیاطِ نیت از سودائے زلفِ غیرین اند مالِ زخم کے بے وصل لب مریم کند آمدی جان در تن آمد رفتی و رفت اکنار شکرِ افلاس و پاس وضع بر سر تاخستہ</p>	<p>مرغِ آتش خوارہ ام رو در نظر باشد مرا ننگِ بے برگی ز شاخ بارور باشد مرا استخوانِ بے مغز نتوان مت پر باشد مرا مے خورد در بزمِ دندان تا خبر باشد مرا بونے گلرویان علاجِ دردِ سر باشد مرا از فراقِ یارِ نیشے در جگر باشد مرا اضطرابِ دردِ ہنگامِ سحر باشد مرا در کینِ بیکسی ہمت سپر باشد مرا</p>
از چہی خلاص گل بومی برد باد صبا	نشور از آوارگی میلِ سفر باشد مرا
۱۸- اپریل ۱۹۰۲ء	
<p>رفقت دیدار جانان در قفس باشد مرا در حرمِ کبہ دل راہِ ایمان می روم</p>	<p>مرغِ عنقا نیستم وشت ہوس باشد مرا من نیم کافر کہ ہم پیش و پس باشد مرا</p>

<p>در خمارِ مستی چشمت سیحانم زند انتظاری بایستی دشمن بیقرار بپای دل یار من خفتست چشم پاسبانی میکند کافر می نوش را در هوش آرد حذیه ام و طفیل دوست حاصل بشود سبب عیش طوطی طبع بشارت گوید از خط غبار</p>	<p>از غزالان ختن یک شوه بس باشد مرا روز و چرخ گوش بر بانگ جرس باشد مرا من نیگویم یقین بپنج کس باشد مرا کاش برینا کس خالی دسترس باشد مرا آشیا بر شاخ گل از خار نفس باشد مرا از غذارش آیت پیش نفس باشد مرا</p>
<p>مشتق از اذان لب با کس شیرین بوسه از زانی نداشت طوطی ام از نطق شکر در نفس باشد مرا</p>	
<p>۱۴-۱۵ اپریل ۱۹۰۲ء</p>	
<p>ز خونم چشم پوشیدن روا باشد جہانے را ز جزد آشنائی کس خواند این سبق ظالم خیال گردش چشمت ز دستم می بردد را ز در دین چه می پرسی نیدانم کجا بودی دل از پاس شیدانی ندارد تا بسا رسوائی گره چون سخت تر گردد خلش باقی نماند عجب از بخت بد دارم نمی سازد بدروین نہال تازه ام از برق در نیمان حذر دارم سر بارے نداری شکوه از لب بر نی آید</p>	<p>به حال دگ دیدی ذبح کردی نوجوانے را به معنی باسے بیگانه بسر بردن زبانه را که اعجاز سخن آموختی هر بے زبانه را حکایت میکند رنگت قومی کردم گمانے را خندنگ ناله در دیدن شکست آخر کمانے را که در آغوش دلا پرورده ام لوکے شانه را که خوش گریه ام در خنده آرد مهر باسے را که ضبط گریه سوزد در تنم هرا تنه را ز تاراج تنم بر باد کردم نقد جانے را</p>

<p>پس از عمرے کہ در یاد آورد نام نشانی را ز جابر خاستن و شوار باشد تا توانی را کشیدم سر بر تیغ از خود امتحانی را</p>	<p>نثار محض قتل ست جان در تن نمی گنجد نکستیم کشتی دل را به طوفان حوادث با نشد در میان و در من فغان بر حال این</p>
<p>کند افشائی را ز شوق با اغیار میگوید شکایت های گوناگون بر نگب داستانی را</p>	
<p>۲۵ - دسمبر ۱۹۰۰ء</p>	
<p>تا بوند بد خام رگ غنچه و هن را بر شام سفر که ز غم صبح وطن را بر دم مگر از جنبش لب طریقه سخن را بر پائے نگارین بد بد رنگ چین را سازند ز آب و گل تر خانه تن را تشبیه ز دم خال به چشمان و ذوق را از پنج بر آرد رگ نخل کهن را بر سینه شکستی بهم افتاده شکن را</p>	<p>از رشتہ لب سرنه بر آرم سخن را در کوچه نوردی ز فغان جان بدر آید گو جذبہ شوقش نه بتقریر و در آمد تا برگ حنا رنگ ز خون جگر م بست بر باد کند آتش غم روز فرسایم گشتند بر افلاک مثلث همه ساقط سر بر کشد شاخ مراد از دل پُر آه دیباے شب وصل و شکن زیب چین بود</p>
<p>اَلْمَلِئَةُ لِلّٰهِ کہ جانم ز ستم رفت اے شوق که پاره نتوان کرد کفن را</p>	
<p>۱۵ - دسمبر ۱۹۰۰ء</p>	
<p>کار پیر وی کند خنده زنده تیر را</p>	<p>پیشوائے خویش سازم لوح تقدیر را</p>

سوزنِ آہم رہا یہ جو ہر شمشیر را
 زور حاصل میشود از پاسِ نثار
 خانہ باویران نماید جو ہر شمشیر را
 گل بدان ست و دایم کردہ تصویر را
 در دستِ توان کشیدن نالہ زنجیر را
 گرمیِ خون می برد از آہ ماتا شمشیر را
 بالمشِ زدم ست فقر اک قصہ زنجیر را

از زبانم برنمے آید سخن در ماندہ ام
 جذبہ عشق ست دردِ دل جان دہم میرود
 از جفا شیرازہ دل برہم و درہم شود
 کم بضاعت را نوازش کن دے عالی ہم
 ہر گرا سوز و دماغ و دل نشد آگہ ز خویش
 دردِ دلِ سرت مارا اختلاطِ نیم شمشیر
 اہل حالِ دل شود غافل اگر از خویش تن

متن دردِ دلہائے شبِ خواب پریشان دہ ام
 سر بر آوردم ز مضمونِ سخنِ تعبیر را

۴- نومبر ۱۹۰۰ء

نہا شد بد گمان با سن کشیدم نازِ مہمان را
 فروغِ حینِ عارض جادہ شمعِ شبتان را
 نیاید ویدہ بر ہم سپردہ تصویرِ جانان را
 نصیبِ خانہ زنبور باشد شایخِ مرجان را
 نگرد و خاطر آشفستہ اسیرِ طوقِ زندان را
 توان دریافت از شیرازہ اوراقِ پریشان را
 رود در پائے نازکِ خارِ مرغِ گلستان را

دلِ در سخت زہ دزدید گر تیرِ غمِ جان را
 بہ بزمِ می پرستان راہ باشد سادہ لوحان را
 ز بجزش روز و شب بیدار دہم خوابِ میاں
 دلِ غالی ز خون شد از سام و بیشِ غمِ خورم
 اما نم تابا سائل بود غرقابِ الم گشتم
 ز چاکِ سینہ گل شرحِ احوالِ دلِ بیل
 دلِ آزدہ من آزدہ بوسے گل دارد

سخت زہ رکنان

بلال عید شتم تا خلاصی آرزو دارم فرو رفتم در آب از اندمال زخم و سیه مردم چون پنهان داشت از چشم رخت خورشید تا باغ دلیل ساده مکاری خوش آمد ظاهری باشد و دیدم برق فادر گرد باد و شهبازین	ز بیابانی اگر واکرده چاک گریان را چه داند سینه بیدر دقت در دو در مان را تماشا میکند روز فراغم ابرو پنهان را بود دل در سیه کاری شب تاب پیکان را فریب آرزو خوردم شکستن های نرگان را
زیاد عارض گلگون مرا آتش بجان افتد نگویم تا بگنجی اے شعله در دراز پنهان را	
۲۹ - اکتوبر ۱۹۰۰ء	
شیشه ساعت گردان سینه را جوهر ذاتی نماید پاک طبع جور استاد سخنور یا دکن نرم دل از نیش دشمن بے خبر دل غم یونہی کردن شکل ست حریفان کشته گفتن خوب نیست	جامه در دل غبار کینه را دیدہ ام صورت پرست آئینه را تاغ میازد شب آدینه را کرم خورد آخسر رگ پشمینه را از سر نو خسته پارینه را مہر کن بر لب زر گنجینه را
تلخی دل خوش ہوئے برد شعله لطف دیگر شد منی دوشینہ را	
۳۰ - اکتوبر ۱۹۰۰ء	
در سخن دکن لب جنبیدہ را	باز کن یادیدہ و زد دیدہ را

بخت ناسازم سر لوح مزار
 خنده زن بر بختم از بهر کفن
 در خار ناز بر خیزد حجاب
 آتش نمرود می باید مرا
 راستی آموز کجا زان نیند
 گرفت و خوردم ز غیرت گریه
 گر حدیث هجر افتد در میان
 تیغ را سر کن که قربانت شوم
 سوزن دل در لباس تن شکست
 همچو شمع جان زدود و دل بود
 نکبت نفس بجای آرد و حواس

بر تابد سبزه خوابیده را
 پاره دوزم کسوت پوشیده را
 پای لغزیده نگه دزدیده را
 از غم پنهان قضا طلبیده را
 راد کج باید رگ چسبیده را
 چون صدف بشکن سر شوریده را
 نیست دلچسپی لب خندیده را
 وارمان این طائر گردیده را
 دست رفت از کار پالغزیده را
 شاخ صندل بر چین مالیده را
 بوته خوش از گوش گل شنیده را

هر شکن گرفت دل در خون شوق
 بر میان زن دامن بر چسبیده را

۳ - اکتوبر ۱۹۰۶ء

سرد نیاله دارد سرمه جادو نگا ہے را
 من و سایه بهم همراه یکدیگر جدا بودند
 شهید جلوه رنگین نظر دارد بجام مل
 گره شد از زود در دل نشد حاصل فراغ دل

نصیب خانه از تو این بود و بار سیاه ہے را
 شب وصل ست و در دل او دادی اشتیاق ہے را
 بحال خویش آرد بخش لب داد خواسته ہے را
 بعد جابشکند یہ دن کشم گر خار ہے را

<p>خیال کلمه شیرین زبان را لذت بخش زبان شعله در فریاد آرد سوز آتش را خیال ناله شمع روزی که می برد زردی دلے دارد فراخ آنکس نواز دنا پسان</p>	<p>بزحمت میتوان در یافتن گم کرده راه را بیان تازه ریزد و جوئے باطل گوشت را سیاهی میکند تفسیر شب نور ماه را نگه دارد زمین در خاک تخم سر گیاہ را</p>
<p>زشتوار آرام دل بردی تب جانم کجا بودی نگاه شوخ می پوشد رخ بذر گناہ را</p>	
<p>۷ - ستمبر ۱۹۰۰ء</p>	
<p>برنگ غنچه بستی دیدہ نا آشنا بکشا ز دود آہ میسوزد دلم بر جانے ماند حریص در جهان شاید بکام دیگران باشد گلوت گر خلاص آید دلاست از جهان بکشا پریشان خاطر مسکین دماغ آشفته دارد خجل شد غنچه و بشگفت چیم بے نیازش را حاب و من فرو فرستیم در بحر حوادث با ندارم قوت پروا از دست آموز غم بودم ز بومکن بود در یافتن رنگ شهیدان را خش دیوان مانی شد ز فیض بیتا برویش نه شوق از سر خبر دارد نه ہر آہے اثر دارد</p>	<p>بجواب ناز فرستی عقدہ از بند قبا بکشا ز جنبش طرہ افشا ند صبار رفت دوتا بکشا فغان از لب بر آید نے دہن چون آب بکشا بگیرد نکته جنت اگر بیان قضا بکشا ز بوی کا کل مشکین دل از میج ہوا بکشا دہد در سس تبسم ناز مکتوب حیا بکشا اسیران قفس گشتیم بند از پائے ما بکشا قدرا انداز شہر بیت و بازو ہم جدا بکشا ز خون آلودہ تر گردد بر گہا تیر جا بکشا چو زلفش از نظام اقتد نظر برد عا بکشا شب غم تلخ میگذرد در صبح فنا بکشا</p>

۷- نومبر ۱۹۰۹ء

چارہ کار کجا آہِ شرر بار کجا
 بیوفا آنکہ ز احوالِ من آگاہ نشد
 یادِ آسودگی از دل نبرد لذتِ درد
 جان و دل فرشِ کُتُم بر سرِ راہ تو نگ
 دلبری نیست بیزار ہوا و ارٹھی گل
 لالہ از داغِ جگر تازہ بہارے دارد
 شوقِ دیدارِ دوبالا شود از پر تو حسن
 روزِ بارتارِ وفا نردِ دغا با خستہ
 بارِ عشاق کم از حوصلہ ہمت گیر
 ماجرائے غمِ دلِ طرفہ پیاتنے دارد
 بالِ پرواز ندارد نظر خستہ دِلان
 خشک شد خونِ دلمِ حسرتِ دیدارِ زقت
 آتش از سوؤ گدازِ جگر آمیخت بخاک

منتِ یار کجا عذرِ جفا کار کجا
 دل کجا درد کجا حسرتِ دیدار کجا
 سیرِ کجا کجا دیدہ بہ دیدار کجا
 بالَشِ نرم کجا سنگِ درِ یار کجا
 گرم بازار کجا خونِ خسِ دیدار کجا
 روئے گلزار کجا سینہ افکار کجا
 جامِ سرشار کجا دولتِ بیدار کجا
 پاسِ اقتدار کجا شوخیِ انکار کجا
 نازِ بردار کجا تازہ گرفتار کجا
 خستہ یار کجا شکوہِ اغیار کجا
 گلِ یہ گلزار کجا سایہ دیدار کجا
 جانِ بیزار کجا شورِ شش افکار کجا
 خوابِ ہشیار کجا تالہ بہار کجا

وصلِ گلِ جاوہِ دشوار گذارست اسے شوق

شناخ پرندار کجا پائے طلب کار کجا

۹- جنوری ۱۹۱۰ء

ذکرِ خیرش سببِ رونقِ بہرِ محفلِ ما

یادِ روشِ شبِ بحرِ مہِ کمالِ ما

<p>شمع رو پرده فانوس تن آرا بردار انتیاز من بکیں بہ ہوا خواہان نیت بہر یک جبرے مے منت ساقی نکشم لب نہادی بلب جام و نگہ وز دیدی دم گرہ شد یہ جگر عمر جب بے داریم آفریم سلامت چو بحسرتا مردم آب شد در دل و با اینکه ز آتش پیوست غزہ ناوک چشم تو جگر میبرد و زد چیت معنی کہ سخن سنج اشارت باشد</p>	<p>روح تحلیل شد از گرمی دود دل ما شمع ہر جا کہ نشاند بود منزل ما کثرت ضعف دماغت نشاط دل ما بوئے مے تازہ شد اندر تیر آب گل ما زار نالیدن و خمیازہ کشی جہل ما دست بر سر نگذارند مگر بر دل ما لشہ خون جگر نیچہ قاتل ما می طپد در بر ما خون رگ بسمل ما ہر طرح مصرع ابرو بطرح شکل ما</p>
<p>خوبی کجی ایام چہ دانی اسے شوق تحفہ درد جگر بود مگر قابل ما</p>	
<p>۱۵ - دسمبر ۱۸۹۹ء</p>	
<p>ریخت دل رنگ عاشقانہ ما جان بکفت ہچو شمع مے سوزیم یاد گار زمانہ خواہد ماند تازہ دم ہچو لے ز افغانیم ہر زمان سوزنیم در غم حجبہ در غم خال حسن محو شدیم</p>	<p>داغ مہرست بر خزانہ ما طول عمل ست ہر فسانہ ما روز بے روز کے وز ماتہ ما نالہ پروز و شب تراہ ما یرسہ سنگ آستانہ ما لب نشتر بہ آب و دانہ ما</p>

<p>از نسیم که جان کند تازه پاک شود غبار دامن دل</p>	<p>رفت بر باد آشیانه ما نمکین گریه شبانه ما</p>
<p>کارمانیت جز وصال اسے نشو شب مجبران قصه بهانه ما</p>	
<p>مے پرد دودِ جگر از روزن دیوار ما مے کشاید بیزبان چون بے زبان درکار ما قوتِ رفتار رفت از کثرت رفتار ما در پئے آزار باشد در پئے آزار ما گرمی بازار باشد سرد پئے بازار ما یک نظر بر حالی ما دارد نظر دیدار ما بیم آہم جان برد ہم صورتِ بیمار ما نقطه صورت بند اندر حلقه پرکار ما اتحاد از ہم گذشت از رشته زنا ر ما ناخن آید گر پستک بشکند متعار ما اشک میگذرد به غم از ساحلِ دُخار ما سینه ام خور تاب شد از رقتِ سوار ما</p>	<p>قوتِ موبجے بین از سینه گلزار ما سر برید شمع با سر بازی پروانه نیت پائے سوزن دایم از سر میرود در کارِ غیر طفل اشکم آبرویم ریخت در آوارگی بوسه ساغر گرفتن آب و آتش خوریت میگذارم شبِ حشش آئینه پیش نفس سرمه جادو نگاہان میل در دیده کشید حلقه گر بردر زنده تار نظر از عین چشم پاکبازانِ طریقت با نفس سرشته اند رفته رفته پخته گردد مخیز عالی همتان خو طه زن در آب از سر میرود در فکرت آه از دل مے براید یکه تیرش جا گرفت</p>
<p>ز ابد و ثقیلی پرست اسے نشو دانه شمع دارد رشته زنا ر ما</p>	
<p>میل در دیده کشید (کور ساختن) حلقه بردر زون (تفتیش حال صاحب خانه کردن)</p>	

مساوی درنگاہ شوق بعد و قرب یار یا
 اگر فکر خودی سوز دہگی پروردہ دل را
 نگردد و تر دل آب گہر در پریش ناکس
 شب غم از سبک و خی تن بر خویش با لیم
 ندارم خاک خورده تیر اندر سینه ترکش
 سر لا لائے چشم و مژہ و ظلمت یگانہ تم
 گرفتہ خاطر از ہر سو کہ چاہک دوستی کامل
 چہ محکم بر کتف بستند از مویات کامل
 پریشان خاطر آساید بخواب از جنبش آہ
 لب ہائے صدف ہچون قطر آسایش اندو

ضیا بر عرش تا پد پر زمین یاست و دچا زیا
 بجز غم ہیچ کس نبود ہجران ہنگسار ما
 دل ماسوخت از دست طہیان در کنار یا
 کہ بر آب و ہوا ریزند ہر رنگسار دیا ر ما
 بہ شام از چرخ پر افگند مرغ اٹاہ زار ما
 ز داغ دل سپید شد سینیہ پر خا خا ر ما
 بہ جانم چون رسد کار سے کشائے داد کار ما
 برو نذر روشن از لیسان ترسیہ بہار ما
 نسوزد تا کجا در چشم حیرت یار غار ما
 اگر خود تہ پید تن زند بر دل قرار ما

نہی دستان ہمت را ز جلیبہ سر بر آوردن
 چہ شد بر سر کفن بستند ہر نشو و شرار یا

ہنگار (ہنگار) با ہم وقت بسر کرتے والا (ممبر) جسم انسان کی عمارت کی بنیاد آب و ہوا پر نہایتی
 ہیں۔ تیر خاک خورد (جو تیر نہ پرتہ پہونچے) نمرہ بہ شام (بوقت) شام۔ شام تاں ملک کا
 پر افگندن۔ (بے وقت ہونا) چرخ (گردش) مرغ (جانور)۔ بننے آفتاب کے (گرفتن) خاطر
 (درخندگی) (روئے روشن)۔ (نوزد روشن) (یار غار) (غلاب نمبر)

دلیفب

در ریاض آفرینش وہ چہ جائے غلیب
مضغہ پرواختہ بند و خضاب از رنگ گل
بشکند جانش طلسم بیضہ فولاد را
آشپان از خار و خس گھوارہ بر شاخ گل
قوت رفتار آید بر سرع چم چم چہ
چون جوان گردد بر قص و نعمہ آید در ہوا
ہر سحر نعمہ سداید در عبادت ہائے قدس
عاشق صادق نہ بنید از دیت شرمندگی
کاتب قدرت نوشت از یک قلم گریگری
خانہ بردوش ست دائم در بہار و در خزان
شاخ گل یک جادہ پر خار باشد یا گل
می نشیند دود از پاستہ چون سر میشد
نیت غیر از وصل گل بہتر دوائے درد
گرود وقت بہار آید خزان از فصل گل
دل بختی میسد ہر ادل ز پہلو میبرد
پردہ ادق چہم گل حجاب را د عشق

بیضہ فولاد تخم بے بہائے غلیب
خار خار از بال و پر و دزد قبائے غلیب
حیرتی چون چون کند از چہائے غلیب
نعمت حشرات میباشد غذا ئے غلیب
گل گریان بر درد اندر ہوائے غلیب
بر سر گل سایہ ز چتر ہوا بال ہائے غلیب
واکند آغوش گل با از برائے غلیب
چاک دامن گل آید خون بہائے غلیب
خط تقدیر بہار و نقش پائے غلیب
شاخ گل گاہے دگر خواست جاکے غلیب
پے نباید برد این رہ جز پائے غلیب
میزند بادے بر آتش ہائے غلیب
گوشہ گلشن بود دار اشتقائے غلیب
برگ برگ برگ بہر عیرت فزلے غلیب
بیچ گل ہرگز نباشد آشنا ئے غلیب
سر نہوار دگل از شرم و حیا ئے غلیب

دل بجائے خود گران از ناله ہائے غلیب میزند مضرای منقارِ دو نائے غلیب تا بختِ گل قبول افتد دعائے غلیب بعد سنبل میشود دام از پرائے غلیب شلخ گل شد در چین دارِ الفتائے غلیب میرود بوسے گل تر بر قفائے غلیب	کاسہ خونِ شہیدان بے صد اخوانِ شکست ہر نفسِ تارِ رگ جان نغمہ سنجی میکند اشکِ غم از خونِ دل تسبیحِ حیم ببلست دامِ صیادست دیگر الفتِ گل آفتست از پئے نظارہ بنشت صیادش گرفت جذبہ دل بین کہ چون صیاد از گلشن برد
---	--

عشق و حسن آرائش دہائے احبابِ صفا
گفتم اے شوقِ این حکایت در نائے غلیب

۱۸۹۳ء

فرست غنیمتِ ست دلا خونِ بہا طلب
ممنونِ دشمنِ ست دلِ آشتا طلب
بوسے گلِ مراد ز بادِ صبا طلب
یعنی کشادِ کار ز بختِ قبا طلب
بیمارِ حیمِ مستِ نباشد دو اطلب
انصافِ بقراری ازان ہیو فاطب
گیرد چگونہ صبرِ دلِ آشتا طلب
یعنی صنمِ پرتِ نباشد خدا طلب
تشریحِ خطِ بختِ ازان نقشِ پا طلب

امروز قتلِ ست ز خونم حنا طلب
گو شکوہ بود ذکرِ من آور دہم او
آنانکہ خارِ غنچہ نہانتد مے کنند
وصلِ ست و دعا بزبان میشود گرہ
ہاں اے طبیبِ پاک بشو نختہ شفا
چون شعلہ داد می طلبد از گدازِ شمع
کیو جفائے ناصح و کیو بلائے غیر
من کافرِ محبتِ اے شیخِ لبِ مہند
روزے یکلیہ تو مقرر گذر کنند

گیرم کہ میکشم طلب اما کج طلب عاشق وصال خود نکشد از قضا طلب	از تو جواب شکوہ خود در شب وصال ہجر و خیال و غمزه مستوق و مرگ من
اے شوق چاشنی ہر احوال رو در دل یک بوسہ لب نمکینش جدا طلب	
دسمبر ۱۸۸۳ء	
چگونہ این دل بخود کند صبر و قرار مشب کہ ہوش از سر برد این گریہ بے اختیار مشب مرا در حال خود بہر خدا ظالم گذار مشب پریشان دیدہ ام در خواب زلفش باریار مشب بخیز از محفل اے ناصح پرہیز گار مشب خدا شاہد کہ میترسم ز ختم اشکار مشب کہ من چون حلقہ بیرون گم قریب از کنار مشب گریبان چاک دامن پارہ پارہ فگار مشب مراکز غمزه آہوئے او کردہ تشکار مشب چراغان کردہ اندر سینہ ہائے داغدار مشب شدید ستم کزین سو میر و دان شہوار مشب خزان را دیدہ ام در خواب و آغوش بہار مشب منی سازد من افسوس طبع ناگوار مشب	من اقرار کردا مانیہ آن نگار مشب خدا و ندا نمیدانم کہ پیش آمد چه کار مشب ز تو اے دروہجران رخصت فرما بخوام پریشان میشود حال ز فردا صبح میدانم بران گیسوئے کافر کیش او آورده ام ایمان فلک را افکند از پا اگر طوفان کند بر پا نمیدانم چرا افتاد چپ نامہربان با من بیاد روئے کس همچون کتاغم پیش بہتالے بچے دیدار قاتل دیدہ چون تصویر وادارم بکوئے آن سنگر عاشقان خاشاک بر باد خدارا اے اہل یک فرصت بین کران من بیا اے شام ہجران فی امان اللہ شب و صبح خدارا بخشین بس کن با طعیش در ہم چین

اگر پروانه سوز و شوق در شمع وصال اوست
من و آن تیره روزیها که ببردم انتظار اشب

چراغ و ادعی امین مسبب الاسباب سیاه روزم و طلعت کرشمه غیب است منه دوا تشنه در جام دل فرج بخش است شب فراق دیان در میان و ندانست منه گناه به مجبور در فتح دارم نگاه مخزن اسرار و در وجود عدم رموز عاشق و مشتوق در محیط خیال نسیم لطفت وز دور ریاض خاطر دوست نهان حدود مناظر در آفرینش خلق فراق دید فساداق اتصال سوز و گداز بچشم اهل نظر هست و بود نابود است ورق بدست قضا و قدر جب کردم	که نور از همه احسن مسبب الاسباب سواد دیده روشن مسبب الاسباب حدیث عشق تو کردن مسبب الاسباب که حرف بام و میدان مسبب الاسباب دل ز دیده رهزن مسبب الاسباب که یاد را ز کشیدن مسبب الاسباب در آب سنگ فکندن مسبب الاسباب ز بو دماغ رساندن مسبب الاسباب ز بام طشت فتادن مسبب الاسباب به زخم مشک فشاندن مسبب الاسباب بر آب نقش کشیدن مسبب الاسباب ز خون بر آت نوشتن مسبب الاسباب
--	--

دل و خیال چو سیاره و ثوابت ششور
به ضو قشانی خسرین مسبب الاسباب

حرف بام یعنی صبح - یاد را ز کشیدن یعنی غلطیدن - در آب سنگ افکندن یعنی پوشیده کردن - دماغ رساندن یعنی مست شدن - ز بام طشت فشاندن یعنی راز افشاندن - بر زخم مشک فشاندن - تازه کردن زخم - بر آب نقش کشیدن یعنی امر بے ثبات - ز خون یعنی از قتل نفس - بچشم شمع

ردیف

چشم شد از کم نگاهی گاه راس گاه چپ سایه و نور است قایم تا بقار عالم است رابط با هم استفاد و ضبط با هم انفساد عالم الاسباب داند شوخی رنگ شباب گردش دولا بستی مقتضای چشم ماست از ازل مقصود دل بخشده و بخشاشته ترک اسباب تعلق کیمیا را راحت است ابتدا و آفرینش انتهار طاعت است	یونس اندر لطن رباهی گاه راس گاه چپ در سفیدی هم سیاهی گاه راس و گاه چپ یوسف اندر فقر جایی گاه راس و گاه چپ دروغی امر و نوبی گاه راس و گاه چپ رفت از ممتا بهای گاه راس و گاه چپ حسن در هر شبه کماهی گاه راس و گاه چپ گرد بادی خدا برای گاه راس و گاه چپ جانشست بار گاهی گاه راس و گاه چپ
---	---

شود یادش چون صدا در خوشتن گم می شویم
در محیط آشنای گاه راس و گاه چپ

دیگر

چشم باشد آنکه بیند راست چپ هر که مشتاقی جال دلبسته است سکه بر زر می کنم در کار عشق دست بالا گیر شوق اندر دعا	نقش تقدیرم نشیند راست چپ گل ز برگ و خار چید راست چپ داغ بر دل جاگزیند راست چپ نغم دو برگ آفریند راست چپ
---	--

سکه بر زر کردن + بمبئی موافق گفته به عمل آوردن

ردیفات

<p> هر حرف زندگانی دیبچه قنایست تو صاحب کرامت او بنده رضایست هر دست راشفای هر درد را دوا نیست در جلوه وجودی هر ذره خودنمایست در بحر آشنائی بیگانه آشنایست نقش قدم مثنوی در عالم تقایست سوز و گداز ناپید از ساز بنیاد نیست تعبیر خواب الهیت فرسنگ و گشت نیست در خانه دیبایان سالک برهنه پایست از بوی بیوفای در سیر اسوایست زنده بدست مرده این طرفه باجرا نیست از حسن ابتدای و ز عشق انتهایست </p>	<p> شیرازه پریشان صوت سخن سرانیت کشتی شکسته زاهر موج ناخدایت امید و ناامیدی وابسته خیالے از نسخه دو عالم روشن سواد فطرت طرز عمل یگانه مقصود آب دانه از خاکساره وجود و رنگ عدم هویدا تصویر شمع محفل تصویر شعله دل اندیشه خیال بیداری و دو عالم رنج و تعب ندارد و عشق سرفروشی چون رنگ گل اسیرم تاجان من برآید دل نائل خیال من عامل یقینم هر رشته بریده دارد دو سر جریده </p>
	<p> انشا بعبیر انشا الله بعبیر الله اے مشور روح خاطر آئینه صفایست </p>
<p> نظر مصور و تصویر حاصل افتاده است نظر بدیده قاتل ز سبیل افتاده است </p>	<p> حجاب قاتل و از چشم سبیل افتاده است چه افتاده که از طاق دل افتاده است </p>

کسے بجواب درین عیش منزل افتاده است
 ز بهیاری دل موج میزند بهرم
 در آمدی بدلم از کجانبی دانم
 بروئے آئینه جز نقش یار نتوان دید
 بزرگ غنچه نفس هم کاب طاقت ما
 نظر دو چار باشد خویش منم
 بکار عشق نیاید نصیحت اے ناصح
 نه بست نقش دوئی بر دلم شناسانی
 امید یاز بر آید زنا آمیدی با
 چون نور شمع که در ظلمت است وجه وجود
 شکیب دل ز منت ندارد و عمر دراز
 درین جهان سر و کارم به عیش خود داری

نفس به عیش گهواره دل افتاده است
 که بحر عشق در آغوش ساحل افتاده است
 که پرده بر رخ لیلی ز نعل افتاده است
 ره خیال پس دیده و دل افتاده است
 سفر تمام شد برگ در گل افتاده است
 ز پاسدارے تهذیب شکل افتاده است
 به هوش باش که دیوانه نعل افتاده است
 که آئینه تصوف مثل افتاده است
 شکست رنگ رخم در مقابل افتاده است
 نگاه شوق به حسن تو مال افتاده است
 سکون به فرد نفس بد نعل افتاده است
 بنیز میسر بر آگنده نعل افتاده است

سرشت آب و گلم عشق ز خرم حسرت
 نهال رخم محبت ز حاصل افتاده است

حجاب دیده نقاب رخ دلارایت
 سوال دیدن و نادیدنت معنائیت
 تماش محبت یارست و آئینه دید پیش
 خار حسرت دیدار کسر نیرنگی
 ازین جهان بفسراق تو میردم به عدم

لگا و پرده نشین پرده تماشا بیت
 شرف بهر دو طرف در سے که بود آیت
 نگار خانه آفتاب حیرت افزا بیت
 پیش شہت نظر انداختم تماشا بیت
 پرانم کل غبارے شکسته در پای بیت

حیات صبح قیامت ز سوز و سازِ نفس
 مدام بادِ خستگان میدهد نویدِ بهار
 چه دم زخم ز ثباتِ نفس که در گرداب
 سوزِ شمعِ حقیقت هجوم بر روانه
 ز خود گسستم و با حین یار بویستم
 خراش جاده تسلیم و خار غم خون ریز
 نظر بگوشه چپ قلم دوات خیال
 چو شمع پایه ارادت ز جانم لغزید
 وفا شناس ز کیفیت و کم است ستیغ

چو شعله بر سر شمع که رشته بر پائیت
 فضا ببارغ دلم حسرت و تپائیت
 شکسته پائی پر داز و پائے برجائیت
 سلوک عشق و طریقت خوش نیائیت
 چو آئینه که دران کس شخص یکتائیت
 دله بدست ندارم بدست بالائیت
 به ضمن وقت و یادم دیر انتائیت
 میان خلوت و جلوت فقیه تنهائیت
 که خون شیشه دل رنگ پوسته صیائیت

جدائی گل و شبنم مال عشق اے شوق
 که گر به ساز خموشی و خنده گویائیت

دل راز میان بردی و لبر نتوان گفت
 هر جام زند خنده و هر خنده زند جام
 هر یوم عدالت شده هر روز قیامت
 هر کس که باندازه تسلیم بیان کرد
 یاد نکند هر چه بتصدیق رسانند
 تا جان ندی زیر قدم محو عدم باش
 دل را بدل آئینه کند صورت احوال
 از فیض گل افشانی آهیم شب و یک

بر جان ستمی رفت و ستمگر نتوان گفت
 جز خون جگر باده و ساغر نتوان گفت
 بے رنگ تماشا که تو محشر نتوان گفت
 در عشق چه کفر است که کافر نتوان گفت
 از دیده بدل مهر به محضر نتوان گفت
 خاک سپردیم که بر سر نتوان گفت
 از بدعی افتاد مقتدر نتوان گفت
 هر نفس شمر بر فلک آخر نتوان گفت

آن گل چه بن کرد بد فرتوان گفت
مردم دلم راز تصور نتوان گفت
افشاء درد دل مضطر نتوان گفت
چیز زیبان گم شد باور نتوان گفت
داریم زبان اینهمه دیگر نتوان گفت
این گفت و شنودست که از بر نتوان گفت
تا بر نزنند دود ز مجمر نتوان گفت
از سر بگذشت آب که از سر نتوان گفت

شیرازه اوراق پریشانی خویشم
در سنگ نهان آئینه در آئینه تصویر
تا راز رگ جان خود بخود آواز بر آرد
وارفته نگا به بطل سوسی من انداخت
خاموشی ما شرح بیان ستم تست
دل دادم و بیکاد بفریاد رسیدم
سوزیم در آتش که بجز آه اثر نیست
از گردش حامل لبش آئینه خوابم

اے شوق کبر و صدف مایه نازست
راز دل خود پیش کسے گرتوان گفت

هر کجا جلوه نمائی دل دیوانه تست
جلوه گرد در نظم لغزش متانه تست
جلوه گرد در نظم لغزش متانه تست
هر که خود را شناسد دل دیوانه تست
بخت من خفته و بیدار ز افسانه تست
کس نداند که چه نظم گل بیگانه تست
راز دل آئینه تابش در وانه تست
بر سر خاک شهیدان سرورانه تست
عورت و حنی مامنی بیگانه تست

داغ دوزخ دل من رنگ حرم خائست
گاه بینم بجرم گاه به آتش کده
پائے خورشید ز جارت قیامت برت
در سر نشسته هستی همه عالم مسرور
نور سر پوش زمین سایه بران نه بدوش
دیدم ددل همه مصروف ورق گردانی
گوهر هستی من قطره باران کرم
هر چه بر باد شود باز نباشد آباد
بے طلب دست و دلبسته سبب از دست آورد

چاکِ فانوسِ در آمد پیے پروانه تست
 کامِ دل زانکه بر آید در کاشانه تست
 هر دو چشمِ نگرانِ کعبه و تجانه تست
 یا و آباد ز استوری و مانه تست
 دستِ تارِ نظرم جلوه بیجانه تست
 پنجه نقشِ شعاعِ نظرم شانه تست
 یا ز خیرِ جنونِ گوشش بر فانه تست
 هر نفسِ موجِ صبا موجبِ شکرانه تست
 در تصور همه طاعت پیے نذرانه تست
 این سطورِ نظرم محضر یارانه تست
 می جدا جامِ جدانشده گدانه تست
 باده خوش رنگِ زینر نگئی میخانه تست
 ورنه بے صاحبِ زینر گنجِ بودیرانه تست

جلوه بے پرده و بالِ نظرم در پرواز
 سرفرو بردن و از چاکِ گریبان دیدن
 سکه عشق بنام من دیوانه زیند
 دل اما مست و طیش دانه تسبیحِ نفس
 میکشم باده غفانِ بخرایاتِ خیال
 جلوه نشاطِ حُسنِ ست و نظر تارِ معِ حن
 جان و دل را چه کند قیدی زندانِ حیا
 بیچ گل در چمن عشق یزد دل نشگفت
 آسیائے که برگد سر خود میسگردد
 مثلِ اوراقِ بهمِ رابطه پیوستن
 جذبه جوشِ جنونِ سیر گلستانِ صال
 نیش و نوش ست بهمِ حشرتِ عشرتِ بچان
 در طلسماتِ نظر حُسنِ جهان رنگِ وجود

دلِ فداائے نظر حُسنِ معانی اسے شور
 بندش شعر غزلِ کاملِ جانانه تست

یا بندگیِ خیالِ چو گردابِ طاعت ست
 هر برگِ سبزِ مطلعِ دیوانِ وحدت ست
 ردائے کسے نه بندد دمِ مجروحِ وحدت ست
 آهن در آتش آتشِ رنگِ صحبت ست

دم و کشیدم چو صابِ ضبطِ الفت ست
 بالیده تخمِ مصرعه بر حبه فطرت است
 آئینه بے جلا دل بے مدعائے ما
 در عشق یادِ جلوه جانانه تا بشه

خندیدن گل است نمکدان عیسو تم
چون گل ز کائنات خودم پائمال خویش
داو گداز جان ز فنا شمع سان طلب
راه معرفت نهان در طلسم جان
ما بین ناچو صورت و محنی نقاب حسن
سوزم برنگ شمع ز آغاز بار بار
یادست وصل گو به نظر کاروان گذشت
تاریکی شب است نصیبت چراغ دل
دل چاک چاک شد بگریان چاک چاک
نبض دل است نغمه دوانی بیخ و بن
بر دوش میکشیم چو صیبا بار زندگی
پرسان حال مانده نداین غریب بحر

پیش مردن شگوفه نمک بر جرات است
پرواز رنگ و بوی سبق ناز و نعمت است
در حق من عداوت دشمن فاقه است
حالا نگار بهار نفس را که فرصت هست
آئینه پیش آئینه نقیض حیرت است
پس مانده بر خراش جگر داغ محبت است
دنیا بچشم هوش تماشا است فتنه است
بیا بار گرم صحبت و در خواب غفلت است
تیغ نفس کشیده چو گل بر دست است
تخته که برگ و بار نیسار و دست است
لحظه پاست و فتنه است شاپا است
قطرات اشک خون دل بهر دست است

اے مشور حسن یار در آئینه دیده ایم
چشم فروغ یافته مسجود طاعت است

نور تو در ضمیر و سیاه خانه ام یکیت
ما ذوق می ز لذت دیدار می چشم
سیراب شد ز خون چمن آرزو کئے دل
بیگانگی حجاب حجاب است راز عشق
گر عشق در دل است نفی دم باطل است

شام و سحر یکباره کاشانه ام یکیت
دور نگاه ساقی و میخانه ام یکیت
ابر بهار و گریه مستانه ام یکیت
بردار پرده کعبه و بتخانه ام یکیت
با سوز شمع سوزش پر دانه ام یکیت

از عکس جلوه تو چراغست چشم دل
لب هائے ما نظائر تقریق و اتفاق
جازا کشا و لب پر پرواز بمل است
دزد و دهمیم طوفان نظر اضطراب شوق
مستی رخ است نیستی ام پشت آئینه
الهام ما مشاهد حال و وجهان
دیگر چه آید از من مکن سبیل عشق
در حسرت دل است مرا عیش زندگی
دل مبتلائے غم شد و غم مبتلائے دل
دل در زمین شوره عشق تو کاشتم
در سر هوای ساقی و در دل میست
سوزم برنگ شمع که باله گداز دل
پابندی که طریقت و دل بستگی خویش
و حدت پرست معتقد شرک غیر نیست
در ترک مکیش مصلحت خویش دیده ایم

در نه خیال خانه ویرانه ام یکیت
پیش نظر یگانه و بیگانه ام یکیت
پر میزند نفس پر پروانه ام یکیت
طرز حجاب و رمز حجابانه ام یکیت
جان عکس ذات جلوه جانانه ام یکیت
جام جهان نما دل دیوانه ام یکیت
دیدار پر نشانی و نذرانه ام یکیت
راه خیال و سجده شکرانه ام یکیت
سوز سپند آتش فرزانه ام یکیت
بالیدگی و سوخت دانه ام یکیت
جوش خمار و گردش پیمانه ام یکیت
طول حیات و رقت افسانه ام یکیت
نور حیرانغ خلوت و میخانه ام یکیت
نور نظر ز چشم جدا گانه ام یکیت
بزم خیال و معجزه نذرانه ام یکیت

اے شوق بهر غیم ز کیا غم وفا

رنگ دلی و رنگ حریفانه ام یکیت

فکست موج به ساحل حجاب گردید است
شوق بقطره غم آفتاب گردیده است

خیالش آمد و چشم در آب گردیده است
عرق چو جبین از حجاب گردیده است

نگاه بر طرث از انقاب گردیده است
 چه احتیاج که بر رخ ز انقاب کشی
 نگاه قاصد جذبات و دل مقابل دل
 شکست خاطر ناست و ویر شکست از من
 برنگ آئینه بیدار دشت دیدار
 ز جام دل بخای صبحی زده ام
 وجود خار نمودار در گل و گلزار
 نم در آتش و آب آتشین از من
 ز نار سائی نقش بر کس نه پرسد
 بدست یار سپردم محنت آزادی
 سواد نغمه دیدار کرده روشن
 جدا جدا بنمودند حسن و احدا را
 فزائے مابہ بقا و بقائے مابہ فنا
 خیال موجد افعال و خود فراموش است
 درون سینه دو یاقوت موج میسازد
 طلم آب حیات خال رخسارش
 طور نقش رگ گل فناء قدرت
 رے که می رود و می روم بنقش قدم
 شکست خاطر با نقش بسته فطرت

اداشتنی با هم حجاب گردیده است
 دل کشیده زان خود نقاب گردیده است
 زما جواب نیاید جواب گردیده است
 زما جواب نیاید جواب گردیده است
 که آب خورشید انجم سراپا گردیده است
 نگاه کردن سانی شراب گردیده است
 به ریشه ریشه بهم انقلاب گردیده است
 بغیر آتش تر دل کباب گردیده است
 چه دود در گره پختا سپا گردیده است
 نم چو سایه که بر انقاب گردیده است
 نگاه بند سوال و جواب گردیده است
 ز دیده دیده بهم اجتناب گردیده است
 کزین دو چشم نظر هر کاب گردیده است
 چو گل که بولسراید بخواب گردیده است
 سکون بهر دلم اضطراب گردیده است
 میان دیده و دل اتخاب گردیده است
 ورق ورق ز گل ترکاب گردیده است
 چو کبریا کشش دل غنایا گردیده است
 بیاگر فتن قطره حباب گردیده است

<p>کہ دورِ چرخ مرادِ دولاب گردیدہ است کہ تارِ تارِ گریبان شہاب گردیدہ است چونچہ سرِ بگریبان حجاب گردیدہ است وہم حیات و حیات انتحاس گردیدہ است</p>	<p>زماں بہ گردش و من بخت و از کون و اہم چراغِ خلوتِ من شعلہ ہائے درد انگیز گلے کہ روئے شگفتن ندید این دل بود فضائے عالمِ نیرنگ خود تماشا گئے</p>
<p>ز درد شور و مکن تلخ دل کہ دریا نیست نمک بہ کارِ نمک رفت و آب گردیدہ است</p>	
<p>محویت باعثِ ترکِ ہمہ ہا اسبابیت جملہ خواہیت بجز ذات کہ ہم نایابیت نورِ دورِ پردہ نہان عکسِ عیان و آہیت خار و خس ہر چہ بدریا پیرِ دیلاہیت ساحلِ بحرِ پر آشوبِ دلِ بتیابیت نفسِ سوختہ گردابِ سرگرداہیت قاصد از سوئے تومی آید و جانِ سیابیت بسترِ راحتِ مذبحِ غمِ خونِ ناہیت بند در کورہ سرا سیمکی سیابیت صورتِ لفظِ عیانِ معنیِ نہانِ خواہیت رشتہ برقِ بر افلاکِ نظرِ درتاہیت آئینہ پیشِ دگر آئینہِ مضطر لاہیت کوڑہ خالی و پراز آبِ درینِ دلاہیت</p>	<p>چشمِ بیدارِ ز دیدار و تجرّ خواہیت این سوالِ ستِ عدمِ خوابِ کہستی خواہیت مشعلِ بزمِ خیالِ ستِ تماشا گئے نظر میر و د عمرِ روانِ تیرِ حوادثِ باران غوقِ شد گشتی اُمیدِ بگردابِ فتنہ ہر کہ آمدِ بچہانِ طرب نہ بندِ در حیات جذبہ ہائے نظمِ چشمِ ترا پردادست در حیاتِ آنکہ جنونِ است و سکونِ بعدِ وفا میطہ در برِ دلِ خونِ تماشائے وصال در تماشا گئے جہانِ چشمِ کشادنِ بستان داغِ دلِ آتشِ خاموش چہ در سرداد خیرو شر از نظرِ یارِ توانِ خواہند بہم دیدہ اہلِ دولِ نامہ مروت نہ حجاب</p>

دیده راروشنی دیده مکرر شکند
 با سنے چہ سرو دیت کہ ہم درد دود
 کس ندانکہ پس از چشم کشاون چہ شود
 ناز پرورده دل را کہ خریدارے نیست
 وصل و سحرست میان من تو بدر دہلال
 باشد ایجاب دعا ہر کہ پذیرد طاعت
 قطرہ از قلم توحید کجا ابر کجا

عہد با ہم نہ قبولی نہ وراں ایجا بیت
 ضرب بر تار نفس ز مزمزہ مضرا بیت
 قطرہ شبنم گل تابہ صحر در خوا بیت
 قیمت اشک گران تر ز دریا بیت
 باش و کاش دل سرخی ہو با بیت
 گردن خم سرتسیم و رضا فخر بیت
 قیمت اشک گران تر ز دریا بیت

سرد بازار شد و گرمی بازار نرفت
 عشق بالنتون بدر پائے نظر پایا بیت

غم عجب تاثیر دارد در دل و جہاں دینیت
 ہر سر مو شعلہ سرو چراغان دیدنیت
 نالہ ہارا در سن تالیف القلوبی عشق داد
 از عدم آئیم ماور گرد باد زندگی
 نور فائوس جہان از حن بے پایان او
 قلم توحید در پیمانہ یک قطرہ
 حن ماور ناز خاموشی تماشا کردہ
 از فراق یک نظر بے راحتم از خیم خویش
 طائر شوق نظر تا عشق بال و پر شکست
 جلدہ ساقیت در دل الغرض بچاند بیت

آتش خاموش میوزد گلستان دینیت
 بے سرو سامانی خود را بسامان دینیت
 درد بیدرمان بدرجو درد دہان دینیت
 از نمود ذرہ ذرہ رُسے جانان دینیت
 دیدہ حیران چراغ زبرد اماں دینیت
 قطرہ قطرہ خون دل ربا و طوفان دینیت
 دین تماشا سنے جہان از عین فان دینیت
 زخم پنهان درد دم زخم نمایان دینیت
 خود پریشان را پریشانی پریشان دینیت
 از شمار نشد است لطف پنهان دینیت

<p>لب کشا هر زخم دل شور نمکدان نیست تا قیامت از ازل این دینی آن نیست تا چه بنماید مرا چاک گریبان نیست گوشه آزادی ما کنج زندان نیست زخم های سینه ما در گریبان نیست مهدت گستره گشته سلیمان نیست</p>	<p>کاشتات منوی از خواستات دنیوی انتهای غم نشدتا ابتدای غم نشد آن قدر دل زخم بردار که از ذوق نظر جز خموشی با بیان مانع یزد نمک خار خار آرزو در دامن صحرای دل قصه شاه سلیمان در کتب رفت و شنید</p>
<p>کو تو نوربند بر تاج سلطان نیست</p>	<p>پرتو اوصاف سر سپرد بجای خود نظیر</p>
<p>صبر و تسلیم و رضا ای منتور رفعا شقان هر چه بنماید خدا را رضی برضوان نیست</p>	
<p>جز نشان حاصل نشد از سر راه معرفت تار تار پرده پوشد هر نگاه معرفت ذات واحد را نباشد اشتباه معرفت من رهبر دوست جویم در پناه معرفت تا بداند پارسای رسم و راه معرفت تیره بختی در ریاضت دستگاه معرفت سرزمین نظارگی اندر قبا معرفت می طپد چون در دور پهلوتباه معرفت روئے دل از کس نه بیند او خواه معرفت آسمان بر سر زمین بالا ز جباه معرفت</p>	<p>سو ختم داغ جبین بر سجده گاه معرفت در میان ما و تو حایل بجز پست و نیست جلوه پیش نظر مثل نظر داریم ما زیر نخل سایه افکن هر کی گیرد امان بندگی پاسبندگی در کار و بار زندگی روز ما بے نور تا نشیب زنده داری کار ما عرش اندازد کلاه بر کلاه معرفت عالم الاسرار آگاهست از میلان دل کار ما صورت گرمی و کام ما حسرت خوری دَرّه دَرّه بر زمین از انتباه معرفت</p>

کرد تقلید جنون اے شوق در محراب شوق
چشم را دل آب داروشد گواه معرفت

<p>دامن گهر آبله سوخته پا هست تمثال تجر به خودی حسن ادا هست هر تار نقش سلسله راه رفا هست چیزی ز میان رفت ندانیم کجا هست از بال و پر صاعقه پرواز جدا هست در غنچه پژمرده نهان بوئے دفا هست در عشق نقش جاده تسلیم و رضا هست نادیدن و دیدن چو ورق رو قفا هست خورشید لب بام و چراغ دل پا هست چون ابر بهاری که به دامن صبا هست بے سوز اگر ساز بود بانگ در ادا هست</p>	<p>حیرت زده ام قبله نظر قبله نما هست منظور نظر آئینه حسن و حیا هست خاموشی تقدیر عجب لطف ادا هست دل کم از خامی ددل بنده آزاد آزردگی اش رنگ جنون بر سر من ریخت دل خون شده دل داده دیدار ازل را هر مو به تن ام سر به سجود است درین راه بال کف خاکستر و حال دل مضطر تا دیر کشد شعله به دامن قیامت دل بستگی عشق و پرانشتائی اوهام آئینه ز طوطی وز پر دانه چسراغی</p>
---	---

اے شوق خیالش زولم دور نگر دور
تا منتظم نقش نگین دیده داهست

<p>خواب من است آنکه ز بیداری من است غفلت شعاریم سرشیا رخی من است سود من است آنکه زبان کاری من است این خاری من است که این پاری من است</p>	<p>یاد تو دلیپذیرد دل آزاری من است جان و دلم فدا و فراموش جان و دل دل را فرو ختم که خسر بیدار او شوم آند برون ز خانه و بر من نظر نکرد</p>
--	---

<p>بے یار زلیتم ہمہ دریا فزلیتم کردم نثارِ عکسِ رخسِ خونِ دل زاشک روزے شود که جان پیر آید ز جہم زار با یار آرمیدن و از خود در میدان ست ثابت ز آفرینش و بنیش ز عشقِ دل معشوق در تصور و دل در کنتارِ من مشاطہ غمش چه خوش آراست بزمِ درد بے پردہ نہان شود در پردہ عیان گل رازنا ز بوی تو دیدم شگفتہ رو مجوسِ جان خیال پری پیکر وصال</p>	<p>اغیارِ منی من ست کہ این یاری من ست افکارِ منی من ست کہ گل یاری من ست بیماری من ست کہ بیماری من ست آسانی من آنکہ زوشواری من ست معشوق ز پر پردہ زنگارِ منی من ست بیزاری من ست کہ این زاری من ست بیکار نیست زخم اگر کاری من ست تابِ نگاہ من ز نگہداری من ست بوی تو یوفا ز وفاداری من ست آزادی من آنکہ گرفتاری من ست</p>
<p>تا محرم ست شوق ز خلوت سرائے دل بیرون درون دیدہ چه دیداری من ست</p>	
<p>یکم جنوری سنہ ۱۹۱۹ء</p>	
<p>شرح سودائے قوا ز گریہ زارم پیداست سو ختم خاک شد مگر دستان گردیدم جان من سوخته شد عشق تو چندان باقی ست اشک گرم از مزہ با خون جگر می یزم جلد ساز جزو اوراق پریشان خودم</p>	<p>موج دریاے غم از ابر بہارم پیداست بال پرواز دل از مشتِ غبارم پیداست دل چپیدن ز سر اسیمہ شرارم پیداست ہر کجا گل بود سوزشِ خارم پیداست حاصل عمر ز شیرازہ کارم پیداست</p>

<p>فصل گل ریز چمن پر و باد ضاع خودت میتوان دید جمال تو بر اجزای دلم حرف مطلب چو درین دایره گم شد ای زیست</p>	<p>خون دل سوختن از صبر و قرارم پیداست رنگ رخسار تو از سینه فگارم پیداست ناز غارت زده از لوح مزارم پیداست</p>
<p>لذت می ختم از هر غم فسر دایه شوق تلخی زهر محبت ز مدارم پیداست</p>	
<p>۲۹ جنوری ۱۹۰۵ء</p>	
<p>صبا مشاطه بوی مرا داد است دماغ روشن ست از علت سوز کند خم سر گرانی شاخ گل را شب آتش دیدن بتان را بیم از گریه در فسر یاد آید تبسم میکند بیگانه گی ها ز عشق حسن مه در گردن آید نگاه شورش در دیدن ز عاشق دل مارانه شد حاصل یح کونست</p>	<p>ز جنبش امتیاز موج باد است به روزه شمع آتش نور داد است به پیش پای نازک سحر پاد است ضیای دیده از نور سواد است که در خم خنده خانه زاد است نگاہت را حجاب اتحاد است خیال آواره گردم سیرت یاد است حیثان را چه شکل افتاد است در جنت بروی دل کشاد است</p>
<p>نگاهم دانه حسن ست ای شوق بدل غم را منت راه داد است</p>	
<p>جان کتی در کنج غم وصل من ست</p>	<p>قطره خون شاید قتل من ست</p>

مے زبوںے گل دماغم مے کشد از پئے گل جانِ ببل مے پرد کود کی خوبی جوانی لذتے دوستے دارم نہ دشمن در حساب داد بیتیانی ز محسروان مجو عشق پیدا شد ز اعجاز نظر	بدحواسی حسن عقل من ست دعویٰ عشق تو شکل من ست پیرے تلخ از بر فصل من ست راستی باہر کسے عدل من ست سوز شمعے راوے نقل من ست در حریم کعبہ دخل من ست
---	--

جنش ابرو ز اہسام دل ست
تیشہ بازی شوق بر نخل من ست

۳- اگست ۱۹۰۵ء

اصرار بوسہ دل شکن نادیدہ کیت سر بے رضائے سحر تسلیم خم نشد خاشاک راز شعلہ مجال گریز نیت تا شیر سوز عشق سرایت بہ دل کند سودائے زلف رنگ طپیدن خون شیت عذر مجبستم نرود بر زبان شوخ بے عرض حال لذت دیدار میرود ز فتم بجاک و شاہسوارم ز سرگذشت شور این شراب تلخ گواراے نشود	میل و فایو وعدہ بدفع گزند کیت آزادگی مراد ز سرو بلند کیت ممنون عذر خواہ دل خود پند کیت آزادہ رونگہ ز حیا پائے بند کیت سربازے اسیر نصیب کند کیت دل پاس آرزو نکند درد مند کیت این سرعت نگاہ ز چشم پرند کیت جولان برق گرمی خون سمد کیت اظهار ناخوشی ز اسیر زہر خند کیت
---	---

۹ - اگست ۱۹۰۵ء

آنچه بواز گل برآرد آه ناشادین است
 عشق را رسوا نمودن آه راسر کردن است
 دیده ببل بروئے گل کشاید را ز عشق
 سبزه تر زرد گردد از شاع آفتاب
 بسمل تیغ ادا در انتظار بچیدی است
 در طپیدن از نظر لطف رهایی داشتیم
 پر شکستن مرغ را دشوار باشد در قفس
 محو دیدارم نظر بر روی جانان با ختم
 و آنچه در شود آورد گلبنایک فریادین است
 آرزو در دل نهفتن کار فریادین است
 بے تکلف شوخی حسن خدا دین است
 خونت آتش پاره ام رنگ خدا دین است
 سر نوشت آب جوهر خط آزادین است
 تیغ را پروان داد ناز صیادین است
 آرزو در دل شکستن حسن قنادین است
 هم خیال از سر رو کیفیت یادین است

آنچه بواز گل برآرد آه ناشادین است
 عشق را رسوا نمودن آه راسر کردن است
 دیده ببل بروئے گل کشاید را ز عشق
 سبزه تر زرد گردد از شاع آفتاب
 بسمل تیغ ادا در انتظار بچیدی است
 در طپیدن از نظر لطف رهایی داشتیم
 پر شکستن مرغ را دشوار باشد در قفس
 محو دیدارم نظر بر روی جانان با ختم

چشم بستن از جهان ترک علائق کردن است
 نشو و در خونم چه خوش تدبیر جلادین است

۹ - اگست ۱۹۰۵ء

حیرم کیمه دل صید گاه صیاد است
 نظر بگردش چشم صیاد صیاد است
 نگاه خسته دمان داد خود صیاد است
 زیاد رفتن غمدم گناه صیاد است
 اسیر کنج آفتاب در پناه صیاد است

جنون فریب طلسم نگاه صیاد است
 زجره دستی تیر قضا خیر دارم
 طپش رشوق رهایی به درد انگیزد
 زبان خسته ندارد محال گویائی
 رود دیده تر خون آرد دسّه چمن

<p>کشاد دِ اَمِ نَگِ دِ سَکاهِ صیادِ ست غبارِ نقشِ کَفِ پا گواهِ صیادِ ست فروغِ شعله آتشِ آهِ صیادِ ست کَفِ برشته خونِ زادِ راهِ صیادِ ست شکسته سایه طرفِ کلاهِ صیادِ ست</p>	<p>برسانی نظر از راز پرده بردارد هنر دلیلِ سراغت اگر خبر داری به دشتِ دل که نه سید و فا گذر دارد به آبِ جرعه عوض میکند جراحِ دل ز آفتاب گزیند پناه مرغِ اسیر</p>
<p>نمود غنچه دهر بشوید حسن را پروانه قصاعِ خواهی دل از گناه صیاد است</p>	
<p>یکم اگست ۱۹۰۸ء</p>	
<p>نیرنگی زمانه برنگِ ثبات نیست بیتِ بدو جهانِ چکمِ خواشات نیست جز عفو برخسده رحمتِ برات نیست بر سر نهشته سرخیِ بابِ نجات نیست انگشتِ بانگِ سرشاخِ نبات نیست کارمِ تمام میشود از باقیات نیست دائمِ در اختیارِ حیاتِ و موات نیست تعمیر این خرابِ ز آبِ حیات نیست طولِ حیات نیست که عرضِ حیات نیست سنگِ ستِ دل ترا که بهمنِ لغات نیست</p>	<p>جز هست و نیست سلسله کائنات نیست هیامِ جهانِ ناست کلفِ ساغرِ شراب چون روز و شب سیاه و سفید است نام هر روز یک سبقِ نگرنت از کتابِ عمر شد زخمِ دل نمکِ ز شکرِ نخیِ فلک نشادم ازین جهانِ بجهانِ دیگر روم هرگز فریبِ گردش دورانِ نخورده ام تلخیِ چو آبِ تلخِ ز جانم نمی رود برداشتِ چشمِ و گفت که آهو گذشت وقت نازکِ مزاجِ قدرِ گهر لبش کند چه سود</p>

پروانه ایم وصل یجز مرگ ما نبود آتش زند ہوا میوآشکم غبار شو فکرم پیادہ وار دود برباط عمر	روز قیامت ست کہ روز وفات نیست در چار محضرم ملکوتی صفات نیست غم شہوار خاطر و در کث مات نیست
---	--

سرگرمی کرشمہ بہ فرحت رسد چہ شوق
زان پس کہ صید خستہ بقید حیات نیست

۳۰ اگست ۱۹۰۸ء

بجواب رفتن بیدل علاج درد سرت چہ التفات کند گرمی محبت نے زبان زراہ شناسی دل سکوت گرفت فتان زنائے برآید بہ تنگ دستی دل چراغ زندہ نہماند بزمیر دامن باد بہ گردِ خال نمودست عاصفت روشن حجاب چشمِ نظر باز پردہ راز ست گواہ نقش قدم شد سراغ جویان را ز گوشہ ہائے کمان تیر کج نگاہ مبار بزمیر دام ہر بستر بروہ ام امید حیات	خامیستی صبا جلالت دگر ست درون سینہ ز آتش کباب تر جگر ست تبسم لب شیرین پیام نامہ بر ست کہ آہ نیم شبی در فساق پراثر ست حیات منزل کو تہ دراز می سفر ست سیاہ چمنی شب گون تجلی صحر ست ترا چہ مدنی از حال عاشقان خبر ست ز ہر طرف کہ نہاید چہ سراغ رہگذر ست بہ چین گل پیکان زینہ ام سپر ست سیاہ بختی صیاد خواب در نظر ست
---	--

بہ زخم شوق چے اند مال خاک افشان
کہ خون خشک اسیران بجائے بنیہ گریست

۳۱- اگست ۱۹۰۸ء

از شمع چه آو آتشین است
 آئینہ گذاشت پیشِ طوطی
 باشد کہ غبارِ گریہ شود
 با حرفِ نوشتہ ام چپ افتاد
 از آب چو آیلہ بر آید
 راحت طلبم ز سختی دہر
 محتاجِ بیانِ حکایتیم نیست
 بے تابے دل نصیبِ اعدا
 از دستِ نگاہ دستِ یردہ
 بہودہ متابِ جہدِ سنبُل
 دورِ قمر از حجابِ دانست

این شعلہ چو بارِ آتشین است
 خطِ سبوت سخن درین است
 خس بر لبِ آبِ تہ نشین است
 نقشِ کف پا خطِ نگین است
 چشمِ ترو نالہ حنین است
 نیش از پے لطفِ انگبین است
 در قول و قسم چنان چنین است
 در مشربِ ماروا ہمین است
 بر شبنمی گل چہ آفرین است
 ہم پلہ میانِ نازنین است
 لشنیدہ بمنزلِ یقین است

واردیدہ

روید گلِ تر بجائے خارے
 اسے شورِ شگفتہ سرزمین است

۲۸- اگست ۱۹۰۸ء

تا شرفِ وفا در آب و گل نیست
 حیرتِ زدہ نگاہِ مستم

دل از تو جدا جدا دل نیست
 آئینہ بروئے گلِ خجل نیست

<p>در خلوت عاشقان نخل نیست گویا که نشان مستقل نیست جائے دل و دیده متصل نیست</p>	<p>اندیشه صبح روزِ فردا از گم شدگان خبر ناپید در محنی قول و فعل فرق است</p>
<p>اے شوقِ سکوت بر نشا بد ناکرده گناه منفعل نیست</p>	
<p>۳۰ ستمبر ۱۹۰۸ء</p>	
<p>لبِ ہائے تشنہ لذت آبِ روانِ شناخت پروازِ بالِ شعله ز رنگِ دھانِ شناخت از روئے ترش زخمی تیج زبانِ شناخت از خاک ریزِ منزلتِ قدردانِ شناخت رنگِ پریدہ از رخ گلِ باغبانِ شناخت از آبِ نیچہ رگِ سنگِ فسانِ شناخت ہر دل عزیز شد خطِ ہر بہانِ شناخت از نخلِ برگِ ریزے فصلِ خزانِ شناخت پروازِ تیرِ جستہ بز و رگسانِ شناخت روئے سخن ز پردہ گوشِ گرانِ شناخت طرزِ خرامِ نازِ سرورِ روانِ شناخت تعبیرِ خوابِ در قطرِ حُققانِ شناخت</p>	<p>سو ز جراتِ دمِ خنجرِ ازانِ شناخت تا شیرِ پنجگانِ محبتِ جز آہ نیست گفت و شنید حالِ دلم غیرِ میکند رسوا نمود چشمِ ترم را گدازِ دل روزِ نشا طرقتِ در شبِ غمِ بغیرِ گفت کاوش نہ شد قبل کہ ناخنِ خراشِ رخت داغِ رولم ز ہرِ سلیمانِ نگاہِ یافت آثارِ غمِ ز عشقِ پدیدارِ می شود آوادِ دلِ طپیدنِ بسلِ درازِ نیست شبِ زندہ داشتِ محضِ خونِ از نگاہِ شوق عہدِ شبابِ رنگِ دلِ از اضطرابِ رخت حسبِ مرادِ فاشِ نگرِ ددِ خیالِ رخت</p>

نگاہ آشنا بیگانہ کیست نگاہ گرم من دیوانہ کیست نمیدانم کہ دل پروانہ کیست دلا خالی ز من پیمانہ کیست ہوائے بوئے گل میخانہ کیست خوشی لذت افسانہ کیست شہید جلوہ مستانہ کیست	تغافل شیوہ رندانہ کیست طلوع ماہ نو و جہہ جنون شد بہر جافش بسند پر کشاید بساطِ خرمی امشب کہ برچید مئے گل در گریبانِ کرم از عشق ز خواب کشتگان رہ پیش بگذاشت نگہ از چشم من تخریدہ آید
نمیدانم کہ فروا صبح اکے شوق نصیب باز آب ودانہ کیست	
۷ ستمبر ۱۹۰۸ء	
پر سوائے را جوابے دیگرست حسنِ یوسف آیتا ہے دیگرست دیدہ وامتِ خوابے دیگرست ننگِ عریانی نقابے دیگرست حلقہ داغ آفتابے دیگرست خونِ دل خوردن شرابے دیگرست نازِ مستوقان حجابے دیگرست در کتابِ عشق بابے دیگرست	تختہ گل انتخابے دیگرست دیدہ یعقوب تابنا شدہ دل فروشیدم بخونین گریہ رنگِ بے باکی نگاہِ پاک را خونِ رسوائی قیامت میکند سوختن جان را کبابے دیگرست سر نہادم بر خطِ فرمانِ دوست داغ شد حرفِ درق گیر سیاہ

	آسمان در انقلابے دیگرست شہوارم ہمار کا بے دیگرست	جنشِ مژگان ز خاطر بگذرد سایہ خاکم قفا خار و زرشک	
	شور و گوشِ فراموشی رسید خروجِ راہی شد حسابے دیگرست		
	یکم فروری ۱۹۰۹ء		
	دکارگرہ ز مدعا داشت از خاک نمک بزخم داشت اونامہ شوق بر قفا داشت خون شوخی رنگتِ ضا داشت بیمار در انتظارِ ادا داشت دل تابِ رفاقتِ حیا داشت اندیشہ خونِ ناروا داشت بے تابی دل خبرِ جدا داشت تائیدِ اجابتِ دعا داشت جانِ حسرتِ ناکِ تصادداشت	ہر غمِ نمائشِ قب داشت خونِ ریزی و اضطرابِ قاتل فیضِ دل نے ز خاک ریزد در پردہ و زرد بوسہ بگرفت بر کردہ چراغِ دیدہ حجبِ سر دستے بدعا و رازِ کردم پردائے و شمعِ سوختِ باہم جائے کہ تو شبِ بسرچہ برے دو چار شدن نگاہِ پیوست خون در تپِ غم ز دل برآمد	
	بوسے گل و شور و خاکِ بیل اندازِ نزاکتِ صبا داشت		

۲ - فروری ۱۹۰۹ء

<p>بال آتش پر گداخته ست حسن اخلاق روئے ساخته ست رنگ ہوش دھواں باخته ست قمرئے دتالہ سوز و فاختہ ست گریہ سوزِ دل گداخته ست آخچہ پروانچہ و ساخته ست ضبط خاموش و خوار ساخته ست برق بر سر زمین کہ تاختہ ست قیمت و قدر خود شناخته ست طوق گل در گلوائے فاختہ ست</p>	<p>سر زجیب آہ بر فراختہ است نظر انداز کار پرداز ست انکہ در در غمت نہان دارم سرو بر خاک پائے در گل شد جوش خون رنگ انفعال گرفت قدر اتیاز میسر یزد رابط اتحاد نمود دل آفت گزین عشاق ست آہو خون آرزو ریزد داغ دل درد آشنانشود</p>
<p>بادہ سرشار غیر از وعدہ دیدار نیست روئے تسلیم و رضا در پردہ نرگاز نیست جوش خون در دل ندارد نہر گہمی کا نیست بے فروغ حسن گو ہر گرمی بازاریت غم نمیدارد زیاران ہر کرا غمخوار نیست</p>	<p>عاشق مستم را با کفر و ایمان کاریت دل بہ دل آئینہ و اخلاص پیدا میکند بر خطا راہ و فاگر ترک باشد دور نیست جان و دل بر کف نہادم چون در بحر عشق در قناعت پائے ازدمان صحرا میکشم</p>

مشتور در سینه محبت ریخت
دل بہ نیرنگ غم نواخته ست

عاجزی با سخت گیران سرکشی با عاجزان واقف از عشق حقیقی بنده آزاد باش خون بها از قاتلم غیر از فراموشی ندید شوق دیدارست در دل خا حسرت در جگر از پی نظاره کوه آتش افشان در برت حسن تدبیرست بر خوردن ز دست دشمنان سوخن اشک ندامت داد خواهی دن است ساختی مشغول یاری گاه دل بروشتی بر حساب دوستان بر سبکی معذور باش	دست توفیق دو عالم بر سپیکار نیست حلقه دام اسیران رشته زنا نیست طشت از یام ست و رسوا بر سر باز نیست عافیت بیزار و در دل کاوش آزار نیست خنده گوی غریبان موزن دیوار نیست شاخ سر باغچه بردار و که هفت خار نیست قطره خون شهیدان بر لب سوخت نیست درنگاه سقیران دولت بیدار نیست یادگار جستم غیر از درد و یوازی نیست
---	--

بر جزائے عافیت ای شوق دل خود شاد است
چون چراغ رنج جان در دیده بیمار نیست

۲۴ - آگست ۱۹۱۱ء

نامه پروان شمع بے سر پروانه نیست واقف از اسرار دبدار تو باشد بے خبر جان زبد آموز سنے اعمال و آتش و زخم روح سنے تلخ است ز دنیا چو در و آشوب شه هر حدیث عشق دارد معنی تازه و زگر خنده عذیر گنه دندان بخونم می نشود	آشنائی با بیگانه کار هر بیگانه نیست خالی از حکمت سرور گردش پیمان نیست کینه طوطی عبادت سایه میخانه نیست کیش صافی طینتان در شرب نذران نیست موی سنے زلف پر خم هم صبر پشانه نیست خنده انگور شیرین از لیمو بیاد نیست
---	--

قمرئے آواز را طوقِ اسیری در گلاست
نالہ ز بخرِ شورِ ستی دیوانہ نیست

۲۷ - اگست ۱۹۱۲ء

<p>دردِ دل ز راہِ عشق ندیدن گناہِ کیت دارغِ سیاہِ شوخی چشمِ سیاہِ کیت گوید زبانِ دروغِ مکرِ دل گواہِ کیت بادِ خزانِ مرقعِ حالِ تباہِ کیت ہمتِ بلند از شرفِ بارِ گاہِ کیت مہرِ گانِ صدفِ کشیدہ ز خیلِ سیاہِ کیت گل شد چراغِ گوشہِ چشمِ براہِ کیت چون گلِ شگفتہ رنگِ رخِ خیرِ خواہِ کیت پہنہاں درونِ غیجہِ دلِ اشتباہِ کیت جزردے غیرِ ہیچ ندیدن گناہِ کیت از خوفِ بازگشتن کشتن گناہِ کیت</p>	<p>اے نورِ چشمِ برقِ تجلی نگاہِ کیت ناز و نیازِ پیلِ دگلِ رنگِ یکدلی عاشقِ زبے نیازِ معشوقِ زندہ ہمت بوئے چمنِ کرشمہ نازِ ست در بہار مشقِ وفازِ جوہرِ قیسمانِ گرفتہ ام خونِ ریزِ تر ز تیغِ نظرِ نیشِ رگِ شناس صبرِم حریفِ عربہ سہمہ ساز گشت سہمہ خراشِ نالہِ بلبسِ نمی شود دائمِ ز فکرِ سرِ بگریبانِ ہی برم عریانِ ترا در آئینہ دیدن گناہِ من بیدم بحالِ نزعِ طہیدن خطاِ من</p>
--	---

اے شورِ از طہیدنِ دل پر کشا دہ
بے تاب در سوا شہرِ رودِ آہِ کیت

<p>آہستہ لبِ گزیدن و خندینت کہ چیت پوشیدہ از شکافِ دے دینت کہ چیت</p>	<p>دانستہ رخِ نکردن و پرسینت کہ چیت آتشِ ز عشقِ دردِ دلِ من بر فروختن</p>
---	---

نہنگامہ گرم کردن و محضر نواختن
با غیر بدگمان و بخونم کنایہ اش
عکس رخ تو بلب جو میکند شکار
خون گشت در پیالہ شراب جہوہ
از عرض حال مطلب عاشق دگر شود
خواہے صنم رہا کن و خواہے حلال کن
رنگین تر از نسائے شوقست رمز غم
قطع نظر ز خوخی و بے باکی خیال
وعدہ و وعید عہد شباب دزیار وصل
تعییر خواب من ز پریشانی تو بود

از تیغ سر بردن و نازیدنست کہ چیت
اندا ز سرخ جامہ پوشیدنست کہ چیت
در زیر آب دام دگر چیدنست کہ چیت
رنداہ مست خواب زخیدنست کہ چیت
از طیش رو نکردن و خوابیدنست کہ چیت
با صید در گرفتن و بازیدنست کہ چیت
از رشک غیر دیدن نادیدنست کہ چیت
چون کبک مست ناز خرایدنست کہ چیت
سر در کنار بردن و سجیدنست کہ چیت
سوگند جلال تشنہ ز طلبیدنست کہ چیت

اے شوق روزِ جان غم نازک مزاج شد
دل را ہلاک کردن و رسیدنست کہ چیت

نگاہ نشنہ بر پا ز شورش غضبیست
چہ جائے شکوہ بیدادِ عشوہ پردازن
جزائے طولِ عملِ اختصارِ امیدست
ہراتِ شمع بہ پردانہ جنبشِ بادست
بہ سنگ پائے نیاید بکوب آہن سوز
غبارِ خاطرِ پژمرده بابِ غاطر شد
مرامِ صحبتِ یارست غم غلط کردن

اواسطِ سنِ فرہ شان چو بادۂ غنیست
رضا بکرمِ فضل را بہانہ سببِ سببست
سبیلِ دیدہ ترغون بہائے تشنہ لبست
باقتضائے محبت عداوتِ قلبی رست
مزانِ گرمِ رخاں آہنگینہ جلیبست
کہ از پریدن دل خندہ بایں نہر لبست
زبان بہ شکوہ کشادن کمالِ بجا دہیست

<p>شبِ دراز و تب بے نیاز و دلِ غماز میانِ ما و شما تر جانِ ہر رنگے بہار آید و برگِ خزانِ فتنہ رو یزد برائے قطرہ صدفِ غوطہ میزند در آئینہ ز صدمہ ہائے فراق تو تر جامِ رنگ</p>	<p>حرام خواب پریشان ز آہ نیم شبی ست نگاہِ سحر بیانِ آبِ شیشہ جلی ست خزان شود ز بہارے طلسمِ بوالعجبی ست حریفانِ رازِ جہان آرزوئے زرِ طلبی ست دلِ گداخته ام سنگِ شیشہ جلی ست</p>
--	--

دلِ زشت و محبتِ گداختِ خرسندم
 کہ آبِ دیدہ گواہم ز عشقِ نکستی ست

۱۲۔ فروری ۱۹۱۴ء

جانِ بتو چگویم کہ چنان ہست و چنان نیست
 طرزِ روشِ آبِ روانِ ہست و روانِ نیست
 آسائشِ ظاہر نندہد راحتِ باطن
 درمہرِ فلکِ امنِ روانِ ہست و امانِ نیست
 خونِ درِ رگ و پے پے چید از جوشِ جنونے
 از گرمیِ تپِ تاب و توانِ ہست و توانِ نیست
 از خویشِ ربودست مرا یادِ ستمِ کیش
 بتیابیِ دلِ باز چنان ہست و چنانِ نیست
 در مغزِ خیالِ رخِ زیبائے تو دارم
 بارِ غمِ جانِ گاہِ گرانِ ہست و گرانِ نیست

برآب گل درنگ چین این همه غفلت
 شیرازہ اوراقِ خزانِ هست و خزانِ نیست
 بے نام و نشان را چہ غم از سختی دوران
 از ناموران نام و نشانِ هست و نشانِ نیست
 افسوس کہ دلدادم و دلدار ندیدم
 از بخرے رویہ جهانِ هست و جهانِ نیست
 در دیدہ ہر اہل نظر مشتِ غبارم
 از ہستی من و ہم و گمانِ هست و گمانِ نیست
 اقرار وصالِ تو ز سرگوشیِ اغیار
 دانم کہ نہ دانم کہ عیانِ هست و عیانِ نیست
 آئینہ تصویرِ نگاہِ بتِ طنّاز
 لطفِ سخن و سخنِ بیانِ هست و بیانِ نیست
 اظہارِ خموشی شدہ گویائیِ رازِ هست
 با آنکہ زبانِ دانِ زبانِ هست و زبانِ نیست
 جز فہمِ رسا بیچ سخنِ دان نشود کس
 اندازِ نظرِ طرفہ بیانِ هست و بیانِ نیست
 غمازے معشوق ز سر باز می عاشقِ ہر
 رازِ نیست کہ بے پردہ نہانِ هست و نہانِ نیست

بر وعدہ فرود اند ہر شہر تلی
گوئی کہ دلم شاد ازان بہت ازان نیت

۱۰ ستمبر ۱۹۱۵ء

وہ کہ درد دل زرت سخت بدگمانیہا حال دل بدل گویم عشق ویزانیہا بدل ضعیف پیری ہا قوت جوانیہا منظر توانائی خواب ناوانیہا ہیچ بادور خلقت جودت وانیہا ظاہر آشکر رنجی کاوش نہانیہا حوصلہ دل آزاری لطف زندگانیہا زہرہ تاشائی مرگ ناگہانیہا باچنین سبکدستی این چہ سرگانیہا	وعدہ قضا بر سر غم جان ستانیہا ہم ز غم نے میرم دم بدم گرائیہا ہر ورق کہ برگردد روئے در قفا دارد این چراغ نور افکن سایہ بر زمین انداخت از سرشت وابستہ خرد ہائے خاکم را در دیار ناپرساں پرش ستم کمتر بے سبب دل آزاری شیوہ جفا کار بوئے غنچہ بستہ راز دار اوراق ست جان قیمہ ہستی خفته در برہستی
--	---

یار ناپدیدارست شہر تجو دیدارست
شاخ چادر افگندن جلوہ نہانیہا

خواص بحر عمر گران بر کرانہ ایت زگین تر از ترانہ عاشق قیامہ ایت بہتر کہ نحت دل بہ نگاہت نشانیہا دیوانہ راسلاسل زنجیر خانہ ایت	عاشق ز غم چو خس بہ شکاریگانہ ایت شادی ز مرگ و غم ز جیاتے ستم زدوست دانستہ مردنم زمانستہ ز لیستن آپائے رفتہ از سر آوارگی بدر
---	--

<p>پاس چاؤ ناز و وفا شاخسانہ ایت وقت شگفتن ست کہ نازک مانہ ایت درد ست مرگ کار سپردن بہانہ ایت از تیج و خم بدست صبا تازبانہ ایت زانو نصیب سر بنود آستانہ ایت خاک شہید تشنہ و آب و آہ دانہ ایت تارِ نفس کند و نفس آشیانہ ایت آئینہ وارِ پشت بدیوارِ خانہ ایت نظارہ بود قنمت و قلم فسانہ ایت اے کاش کردے کہ ز خطِ قلم خانہ ایت</p>	<p>لے قتل من پذیردو لے صوٹ وصال چون غنچہ بستہ ام دل صد پارہ پارہ را دل بے قرار درد جدا یارے وفا ایمان و حبان چمن تو قربان کہ موکلف از نرم سخت کوفت کند جوہرم ز خاک سیرت چمن چمن ز گل افشانی کہ بہت بال و پریم شکستہ و عباد بے خبر بخت سیاه آئینہ دارِ حجبین کیت ماہم در قیاب مصطحت خویش دیدہ ام تغییش اتصال من از نقش پایے یار</p>
<p>تابستم نیاری و شکوہ کنی زدوست اے شوقِ خستہ حال چہ طرفہ بہانہ ایت</p>	
<p>۱۵۔ اکتوبر ۱۹۱۵ء</p>	
<p>شوخت چشمِ مست کہ زیر نقاب نیست بر سنج گرم جانہ کند تا کباب نیست بے پردہ حسن آئینہ بے حجاب نیست محتاج رنگِ شوخی و حن و شب نیست دردست باد گوشہ و طرف نقاب نیست</p>	<p>چون دیدہ شو دید تو گرد و بخواب نیست جانم ز فیض تربیت آہ و تالہ سوخت مشاطہ نگاہ تو اندازِ سادگی در پردہ ہائے چشم تو آغازِ صبح و شام گشتم غبار و دامنِ یار سے گرفتہ ام</p>

<p>ہنید نال کار نہ پسند جمال یار حائل شدہ ست گریہ حسرت برئے یار بے بہرہ ست دل کہ زیاد تو غافل ست</p>	<p>آن دیدہ کور بہ کہ چو از شرم آب نیت لہذا ز حجاب پردہ بچشم پر آب نیت در باب عشق بہتر ازین انتخاب نیت</p>
<p>ہر بند بندہ تارِ نفس تنگ گشت شعور بر جانِ دیر خستہ کہ یاد و رکاب نیت</p>	
<p>۱۵۔ جون ۱۹۱۶ء</p>	
<p>زمانہ ساز بہ ز رہائے روزگار نہ داشت ہمارا دل سوزان بہ لالہ زار گریخت ہزار شکوہ بیداد بر زبانم رفت چہ چنم پوشی گلچین جہنم فروشی کرد بہ نیمہ اشک دل خستہ گل خراشی کرد بہ داغ دوزخے قدرت بہین بردنا کام چراغ خانہ تاریک آہ سوزا نست سکون سپید دریا چو آب در غریب چہ بود حصہ بہتر ان بخت سسچیدان رنگ نشانی تخیل امیدے سوزم زدود رنگ کلف از عذار خود بسیخی شہید گردش ایام در گرہ بست ست</p>	<p>دل شکستہ بجز چاشنی عیار نہ داشت تخل نفس سرد روزگار نہ داشت مراد دل ز تنہائے روزگار نہ داشت نشان داغ جگر تا گلے بہ بار نہ داشت کہ چنم سپریا می غلش زخار نہ داشت کہ چنم زخم زمانہ دل فگار نہ داشت رسید کار بہ پایان کہ دستکار نہ داشت مدار عیش مہیں بس کہ دل قرار نہ داشت کہ پاسے سنگِ گل دزن اعتبار نہ داشت نہال شمع چین جلوہ شرار نہ داشت فلک ز مصلحت خون بہ دل غبار نہ داشت سیاہ پوشی ماتم سیر مزار نہ داشت</p>

<p>که بلبے نفسِ ناله بائے زارِ نداشت سرشک جوهرِ پا قوت در کنارِ نداشت</p>	<p>خزانِ همیشه بهارست خشک مغزان را هوائے خانه بدوشی بخونِ دل پیوست</p>
<p>میرس لذتِ دردِ دل اسیرِ اسے شور نداشت چشمِ توقع ز بختِ یارِ نداشت</p>	
<p>۲۷- فروری ۱۹۳۰ء</p>	
<p>قفلے چو برگِ غنچه زدی بردہاںِ ماست تو در گمانِ ماؤ برونِ از گمانِ ماست تو در جہانِ ماؤ جدا از جہانِ ماست تو پاساںِ ماؤ توئی جانِ ستانِ ماست در دلِ گرہ چو غنچہ شیشہ کارِ یانِ ماست تو ہمایاںِ ماؤ توئی میسزبانِ ماست تو مہربانِ ماؤ جہانِ مہربانِ ماست از ضعفِ اعتقاد تو نیست وجہانِ ماست بزمِ خیالِ گرم ز صحبتِ میانِ ماست مشتِ غبارِ فیضِ تینِ ناتوانِ ماست افعالِ نیک دیدم و راحتِ بیانِ ماست سودا ست سودیت مگرد زبانِ ماست حائل شدہ ست تارِ نظرِ در بیانِ ماست</p>	<p>اے در بیانِ رمزِ تو قاصدِ زبانِ ماست نورِ تو در ظہور و وجودِ تو بے وجود نزدیک و دور در نظرِ ما برابرست از خاکِ آفریدی و در خاکِ سوختی انبارِ دانہ زیرِ زمینِ دفنِ کردہ ایم گسترہٗ چرخانِ کرم بر سرِ زمین ماسازِ بازمانہ ناسازِ کردہ ایم مادرِ حریمِ کعبہ و تو در حریمِ دل مادرِ حضورِ حاضر و غائب از نظر از راہِ مرگِ بادِ مخالفِ وزیدورفت بخششِ حیاتِ مرگِ مفاجاتِ از بخت کو مشتری کہ جہانِ خزنِ پیشِ کشِ کنیم مادرِ حضورِ حاضر و غائب از نظر</p>

اے شورِ گرسواغِ عمری نوشتے
مار سیہ شدے سطر داتان ماست

یادِ ایزد در دل آمد دل زیادِ خویش رفت
پختہ شد مخزنِ شیرین ز شاخِ ریش رفت
ناامیدی بر رضائے ادا امیدِ دائق ست
ہر کہ چون پرکار بر پائے سلامت کیش رفت
در شعارِ خاکساری ہچوا خاک شو
میرسد آخر بمنزلِ ہر کہ راہِ خویش رفت
زمینِ حُسنِ عمارت در دلِ ناپاک نیست
قانعِ روشن ضمیری از جہانِ درویش رفت
صد زبان از تنگ وستی قوتِ بازو شکست
دستِ من از کار رفت و کارِ من از پیش رفت
دانہ تسبیحِ دل را پاک شو از تارِ اشک
گوہرِ مقصود از دستِ صدف با بیش رفت
شعلہٗ جانست بر راہِ فنا پا در رکاب
یادِ حق کن ہر نفس ہنگامِ فرصت بیش رفت
استیازِ نیک و بد در خواہشات نفس دار
در سرِ زہر زہر و انگبین از بیش رفت

حاصل دنیا و عقبی بہر انسان طاعت است
 از ہمہ بیگانہ آمد با ہمہ با خدیش رفت
 پاس یاران طریقت داشتن محبوبیت
 آستین افشانند از خون تیر چون در کیش رفت
 یاد ایام جوانی وقت پیری نعمت ست
 روز عید این قبر قربانی بجان میش رفت

پیچ قتاب از آتش خود میخورد ہر نگدود
 ہر چہ بر شوق از دل ناعاقبت اندیش رفت

اے نور دیدہ دیدن روئے تو آرزوست
 چون گل ز صبح وصل ہوئے تو آرزوست
 مرغ دلم بہر گل و گلشن نے پرد
 اورا رسیدن سر کوئے تو آرزوست
 آن بادہ دہ کہ بگذرم از خویشتن و شے
 زینگونہ می ز جام و سبوء تو آرزوست
 بدخواہ کس نیم بچہان گر چہ باز ہم
 مرگ رقیب و خون عدوئے تو آرزوست
 زبان روز حرف و صوت کے دل نمی دہد
 ولدادہ را کہ گفت و شنوئے تو آرزوست

چشمش ہے پرد چو کبوتر ببالِ شوق
مشتاق را پیام ز سوسے تو آرزوست

چون ببلان مست ہوا خواہ دولت اند
این شور را کہ نشو نموسے تو آرزوست

۲۶ - نومبر ۱۸۹۹ء

سختی آبِ کان تیر کمر بستہ شکست
معا از گرمی شیشہ سربستہ شکست
سبلِ خون جگریم بخجیہ در بستہ شکست
لب دریا پلن بر بادِ خطر بستہ شکست
عہد با سلسلہ خوابِ صحر بستہ شکست
در طیشِ بال و پر طائر بستہ شکست
در غمارِ نشہ رنگِ اثر بستہ شکست
شرم در پردہ رخ طرف اگر بستہ شکست
شاخ را خار کہ بر راہ گذر بستہ شکست
آرزوسے دل مانتر پر بستہ شکست

دل اور شستہ بہ انگشت نظر بستہ شکست
آبِ جوشِ رگِ جان زاتش گھنِ برکت
چشمِ برہمِ زدم تالابِ زخم و اماند
کیستہ دوست حیاتے ندہ زانکہ حباب
سربوِ افراخت در افتاد ز پا چون اختر
سعی بیکارتہ تیغِ عدو نادانست
حاصلِ عمر روانِ پیری و اعضا شکنست
بوسے خوش از ورقِ غنچہ شد آخرِ برباد
بوصیا از پے ببل چو ز اخلاص گرفت
خم شد از سختی جان تا سرخریان زبید

نشور افتاد کہ بر باغِ زند خندہ ولے
دستِ گلچین زستم غنچہ تر بستہ شکست

۱۹۔ اکتوبر ۱۸۹۸ء

<p>نویدا پیل قمر اندر کنارست بظاہر مہر دم بے اعتبارست مرا با ہر گس و سہن چکارست اسیر زلف پر بستہ تکارست تنائے دل امیدوارست ز داغ دل عجب فصل بہارست درین شب نامساعد و زگارست بحسرت نیش زن نوکے بھارست مزن ابرو کہ چین و لغارست نگاہ نیم خواب اندر خارست قبائے استخوان خاکِ مزارست بیدانِ محبت شہوارست بہ قید زلیست جانِ بقرارست غمِ ہجران کہ با من سازگارست شرابِ عیش ہر دم خوشگوارست</p>	<p>بہ شکل روز روشن روئے یارست نظر بستم بآن چشمِ قطرباز بہانم جان و دل بر خوش ادائے اکسہ عشق را برگردن انداخت چو پیکانے کہ را ہے در جگر یافت بختدیرے اگر برگریہ تر بخوابے دیدمش گمشد نظم صبار بوئے گلرویانِ نثارست نمی آید بجز خون خوردن از صید شبے بیدار و میکش باکہ بودے نمودن ز نقشِ بوری یا بود ہر آنکس شاہراہِ صبر دریافت حبابِ آساز لب جان بر نیاید انیسِ بیکسی بہتر ازین نیست بیاؤ بر من مسکین نظر کن</p>
--	---

نمیداند کسے بیستانی شتور

وگر نہ درد بادل را ز دارست

۱۳۰۱ اگست ۱۸۹۸ء

حالا نگاہِ نفس را کہ فرصت است
کین روز عید بتو چو روزِ قیامت است
و اماندہ ام تر در دو بر ہے اقامت است
بے دیدن تو جان من اندر عاقبت است
نازم بر این روش کہ زراہِ محبت است
مٹا گلگیِ تروئے صفا چہ حاجت است
در دیدنِ نگاہِ زمینِ عنایت است
باز کہ در طریقِ محبت کفالت است

جانا بتی کہ صحبت یکدم غنیمت است
اے آفتابِ بر گلن از رخ نقابِ شب
باشد کہ در لباسِ اطمینان گذر کنی
عہد از چہ بستہ گنہ بینی بچہ محال
دستے بدست غیر گرفتاری بقصد سیر
شدہ روسیہ شمعِ ز فیضِ فروغِ حسن
دستے زدوش غیر کشید و بن ندید
جانِ برلیم رسید و نیامد نگارِ من

اے شوقِ جان تلخ ہجران نمی رود
آخر بگو کہ در پیشِ دل چہ لذت است

خندہ گل موٹگانِ رازِ پنهانِ کسے است
بوسے منبل شرحِ احوالِ پریشانِ کسے است
بیتِ ابرو آیت و تفسیرِ مژگانِ کسے است
خال و خطِ سیارہ از روئے قرآنِ کسے است

دورِ زنگس انقلابِ چشمِ فتانِ کسے است
ہر زبانِ یاسمنِ مشتاقِ فرمانِ کسے است

باغبان پیوندِ نخل از بہرِ لطفِ بستہ اند
 لذت افزا بوسہ بر سیبِ زرخندانِ کسے ست
 حیف بر رسمِ وفا گر قوتِ پرواز رفت
 ہچو آن طاؤس میرِ قسم کہ قربانِ کسے ست
 خالی رخ بر مصحفِ آئینہ بوسہ میزند
 این چہ کافرِ رخنہ گر در دین و ایمان کسے ست
 دیدہ ہائے داغِ روشن از صفائے سینہ شد
 ہچو خاکستر کہ آتشِ زیرِ دامن کسے ست
 دل زما بُردی نظرِ بازی بسیاران میگذ
 ہر زمانِ صد زخم از ہر نوکِ خراگان کسے ست
 دل فرو شیدم بیدارے شاد می باشم ولے
 این متاعِ مستعارین در امکان کسے ست
 وقتِ گل رفت و ندیدم صورتِ آن رشکِ گل
 چشمِ من دا چون گلِ زگس بہ ارباب کسے ست

وقتِ گل شد شور بے نظارہ دل برب دویہ
 چشمِ برہ ہچو زگس در گلستان کسے ست

ہزار حسرتِ آن تیر و آن کمان باقی ست
 ہنوز باغ تو دیدم یک آشیان باقی ست

بیا بیا کہ ہنوزم بسینہ جان باقی ست
 بدین بہانہ بیارش بصیدم اسے دربان

گداخت قیس و سراپا و استخوان باقی ست
غبار گشتم و داغ تو به چنان باقی ست
ترا چه باک که نواب نکته دان باقی ست

ببین تو وضع الفت پیے سگ لیلی
چو آتش که به خاکستر نهان ماند
چه فکر شور که فهم زد دیگران پیش است

ردیف ش

بیاور دل نشین جانان نه این باعث نه آن باعث
رفاقت مقتضای جان نه این باعث نه آن باعث
صفات و ذات و ابستہ حیات و مرگ پیوسته
رضای مطلق سبحان نه این باعث نه آن باعث
به قدر حوصله دانش به انداز نظر بینش
حیات بے سرو سامان نه این باعث نه آن باعث
عجب نیرنگی قدرت بهم پرداز می فطرت
به شاخ نو گل خندان نه این باعث نه آن باعث
جهان آرایش صنعت سبق در وسعت حرفت
مه دخور بر فلک تابان نه این باعث نه آن باعث
عبادت را بنی آدم چه ملت مذہب و ایمان
مراشد رہزن نادان نه این باعث نه آن باعث

رعیت فطرت شخصی غرض شهرت سردستی
مجدد کلمه الايمان نه این باعث نه آن باعث

به طرز آتش اے شور از جان دست افشام
من از تقدیر خود تالان نه این باعث نه آن باعث

ردیف ج

توکل است خدا را زق و بشر محتاج
لشسته ایم به عیلت بیک نظر محتاج
که گرد راه نباشد به بال و پر محتاج
به خون فاسد ما دست نیست تر محتاج
دعای نیم شبی نیست از اثر محتاج
ز دست کار بر آید به یک دگر محتاج
بجز قصانه کشاید که با خبر محتاج
به نور خن ازل محیا به سر محتاج
به خاک بالش رزم است خفته سر محتاج

نیم ز پاس حمیت به بیج در محتاج
حیات مادم فرصت غنیمتی چه شرر
بیک عنائی جان است بر عدم موقوف
خصوصی به لباس محبت است زعام
مراد وحدت و از کثرت پر افشانی
ز کار درست بر آید چه بیکر مقراض
کشاد چشم و سما و چشم بستن ما
ز داغ زخم ترے یاد گار می ماند
لوازم حیات است عیش غم در دل

نویس نامه شوق از شعاع مہر اے شور
که شام عشق تو باشد به یک سطر محتاج

ردیف بچ

<p> خس بدنجان گرفته ایم که بچ درد افسانه محبت ما بود گل از گلاب می آید باد بر آتشم زند دامن کار از ما نکو نمی آید لاله بر رنگ عشق می کایم نبض و دل را دمی قرار می نیست ابتدا و خبر خبر نشدیم </p>	<p> خط از خولت نوشته ایم که بچ شرح از غم نبشته ایم که بچ دل بر آتش برشته ایم که بچ مثل گلخن سرشته ایم که بچ مرد عارف فرشته ایم که بچ دایغ شن تو کشته ایم که بچ تار تشریف رسته ایم که بچ بند از لی گسته ایم که بچ </p>
--	--

دایغ دل شور جز غبار نبود
خود دامن هشته ایم که بچ

ردیف ح

<p> چشم بیدار شد از خواب به اندازه صبح عالم اسباب تماشا است سپید و دیدن پرده فصل میان من و تو روز حیات </p>	<p> از کتب رازقی ما داشته دروازه صبح نقشه ره جذب به شوقست به آوازه صبح بر سر کشام کشم و عده و نمیاژه صبح </p>
---	---

سایه و نور جدا به سر ورق گردانی مصحف لاله رخان صنعت و محتاج چراغ کاروان می رود و گرد به دنبال فنا	چاک دامانی شب برزده فیروزه صبح رنگ پرداخته در نیخته از غازه صبح عمر بگذشت به بهرانی جازه صبح
---	--

بهر کار معین شده اوقات اسی شود
رایحه روح نسیم است ترو تازه صبح

ردیف خ

اشک غماز و در د جهان گستاخ ضبط تجدد زخم دامن دار خامشی بادل است گویایی در حریم حرم پرست زند عیب هر کس به روء او به برد پر زند دیگر بچان سوزد خود تقاضا و خود تقاضائی از سرانگی نشان دهد خاموش	رفته رفته شود زبان گستاخ یاد و فریاد درد بان گستاخ آه و ناله ز عاشقان گستاخ باد آزاد شمع سان گستاخ آئینه پیش این و آن گستاخ شمع و پروانه آن چنان گستاخ وعدۀ و قول بهو شان گستاخ نقش پائے زهر و ان گستاخ
--	--

مثل قواره شود زور زبان
نه زند بهر بر لبان گستاخ

ردیف د

ز جوش خم نشے بے خار برخیزد
 که نور تا بدو سایه ز خد برخیزد
 که بخت از گل و یاری زیار برخیزد
 شریک بزم عزا سوگوار برخیزد
 زمان زمان غلش انتظار برخیزد
 سفته نظرش بر د یار برخیزد
 ز شاخ سبز گل و برگ و بار برخیزد
 ز دید آئینه نقش و نگار برخیزد
 سرور دیر نماند خسار برخیزد
 چو تخم کاشته سر در کنار برخیزد
 نفس نفس ز طپیدن شمار برخیزد
 چو نقش پابنشد غبار برخیزد
 بیک ثواب چنین فتنه کار برخیزد
 قرار دل ز دم بے قرار برخیزد

نگاه ساقی و ابر بهار برخیزد
 میان ماؤ تو حد مفاصل است وجود
 بخاک تخم غل پاش و سرگران می باش
 بیان خاطر مخزون طلاطم اشکم
 بقدر روز جزا طول داده شب را
 زبان چو موج کشایم چو بحر خاموشم
 هزار رنگ بر آرد شکوفه تقدیر
 عیان بخلوت و عین ست جلوه شاد
 شراب عیش تنگ در قدح بر اندازی
 بروئے طفل ز حیرت نقاب بے بافتد
 حیات نقش بر آب است در وجود عدم
 سواد نامه شوق است داغ دل عشق
 نگاه خاکه جذبات و فرد عصیانم
 در میکه خنده زنی چو موج در گرداب

ز کینه باده تو جیو جوش عشق اے شوق
 محاب از دل شب زنده دار برخیزد

چو زاهدی که ز بزم شراب برخیزد
 نسی که غوطه خورد در سر آب برخیزد
 شرار شعله و تیر شهاب برخیزد
 سپند بر سر آتش ز تاب برخیزد
 سرم غنوده ز بالین خواب برخیزد
 قیامت از دل پر اضطراب برخیزد
 ز شعله دود بصد پیچ تاب برخیزد
 قدم براه عقیدت شتاب برخیزد
 فروغ آتش دلبسته کباب برخیزد
 هوا بقطره در آید حباب برخیزد
 بدون زحمت امکان عذاب برخیزد
 نظر حجاب کند بے حجاب برخیزد

نظر ز حشمت صنم بے حجاب برخیزد
 چه صورتیست که با هم حجاب برخیزد
 ز خود گریز که ترک علائق است نجات
 ز خامشی گره اعتبار خویشستم
 کشید ساغر توحید سرخوشتم دارد
 برون زد دور فلک مرکز اذیت ما
 غم اسیری و در سر هوائے آزادی
 متاب روئے زمیخانه ازل اے دل
 بسینه گریه گره شد ز آه سوز غم
 سرور بادیه هستی غرور و در سرست
 نجات خسته دلاں بے رضائے مطلق نیست
 ز راز داری عشق است پرده داری شن

ز سالکان طریقت مجوس راغ اے شور
 که گرد از پس پاد رکاب برخیزد

در قدم قبل حدوث عارف و امیشار نبود
 ورنه از بودن و نابودن ما کار نبود

آمد و رفت نفس تانہ گره بست و کشد
 در میان من و تو پرده اسرار نبود

فرقم باعث وصل است در امکان وجود
آینه بود و لے ویده و دیدار نبود

هر کس در طلبت پا بر کای دارد
رقص پروانه بگرد شمع دشوار نبود

در عشق است که درمان پذیرد جز دید
روگرفتن ز سزا و اسزا دار نبود

حسرت سیر گلستان به اسیری قفس
مرغ آزاد چه داند که گرفتار نبود

در زدی باز در از غیب کاشی برآ
راز عشق است که شایسته اظهار نبود

تو بدی من نه بدم من بدم و تو نه بدی
یاد باد آن که مرا با تو سر و کار نبود

جوهر کب و کمال از قدح خویش برآرد
قیمت از دور ازل ساغر سرشار نبود

در حق ابر نهانت ضیاء خورشید
نظر لطف بحال من بے زار نبود

سجده کردیم ز پر کار نظر بر مرکز

منظر دیر و حرم جلوه گهر یار نبود
سرکار بینی خواهش

نقشِ تصویر است در دل آئینہ پیشِ نظر
فردِ اعمال از خیال اسے نشور نہان کے شود

فریبِ وعدہ دید انتظار کے داند
کہ سوزِ عشق دلِ داغدار کے داند
درونِ خارِ طہیدن شرار کے داند
جداے گل و شبنم ہزار کے داند
غمیرِ غیرِ بجز راز دار کے داند
غبارِ دل ہمہ دیدار کے داند
نظرِ فریبِ ظہیم نگار کے داند
کہ راحت از پسِ زخمِ ستار کے داند
قرابِ نبضِ دل بے قرار کے داند
چو قطرہ کہ بدیا شمار کے داند
شبابِ عالمِ مستیِ خار کے داند
مدارِ زندگی ام روزگار کے داند
بیک کنارِ بوسن کنار کے داند
طہیدن دلِ من جانِ زار کے داند
گلے شکستہ پیامِ بہار کے داند
کہ دیدہ صورتِ خیر آشکار کے داند
چو بوسے گلِ نقشِ نالہ زار کے داند

رموزِ عشق بجز غمگسار کے داند
گلِ شکستہ ہوائے بہار کے داند
نگاہِ پائے شکستہ حجابِ مانعِ دید
بروئے خندہ جامِ ستِ شیون بینا
تعارفِ دل و دیدہ گرہ کشائے گرہ
چو آئینہ طرفِ خویش بین و عریانِ باش
جہانِ چوشلہ تصویرِ پردہ رازست
زمانہ زخمِ زہرِ بارِ احسانِ باش
زمینِ منتِ جانم کہ درادائے سجود
دلِ گداختہ غم ز سوزِ حیرانت
نظرِ فریبِ دو عالمِ حجابِ پردہ راز
دستِ ختمِ دہرِ قطرہ آبِ ودائے ما
غدار از ہمہ روسیبا آفتابی شد
بہارِ گردشِ رنگِ ست در وجودِ عدم
زمانہ میرود و یادِ گارے ماند
دلِ ستِ مطلعِ الوارِ جلوہ جانان
اسیرِ بندِ علائقِ توانِ شدنِ نفس

فروغِ داغِ نمک بر جراتِ ست اے شمع
تلافیم ستمِ بدوزگار کے داند

یا جانِ بخت در آید یا جانِ دقت بر آید
بر خویشتن ببالد از خویشتن بر آید
گر تہِ کم ورق را خطِ شکن بر آید
از سوزنِ سیرمو تارِ کفن بر آید
گر خونِ من بسوزد داغ از بدن بر آید
از غمِ پائے در گلِ نخل چین بر آید
جو ہر ز سنگِ خارا در سوختن بر آید
پائے شہابِ ثاقب از انہن بر آید
غیرت رواندارد از لب سخن بر آید
رہرو نصیبِ اعدا خود را ہزن بر آید
تارے یکشم دوزی از پیرہن بر آید
مون صبا بکارے بواز من بر آید

نیلِ مرامِ بستی در دمِ دوزن بر آید
در کارِ گاہِ فطرت ہر ذرہ کار دارد
اعمالِ نامہِ مادر دل شکست خارے
از کاوشِ دروغم بعد از فنا خمیر
حسنتِ تہانِ نمادہ در پردہٗ صفات
گلستہٗ شگفتہٗ شیرازہٗ خیالت
عشقِ آفرید و دل شد آئینہٗ دایرِ حش
جیبِ عدمِ شگاندہ پر دایرِ پرقتارے
اے کاروانِ بستی از خاکِ راہِ خیز
رہبرِ فریبِ بستی بر رامِ خود پرستی
وسعتِ نگاہِ دارد در پردہٗ تجلے
تمہیدِ بے زبانی گلستہٗ معانی

شبنمِ سبیلِ اشکم بعد از وفاتِ اے شمع
بوسےٗ وفا ز خاکِ خونِ نابِ من بر آید

کہ جستجوئے بویش چو صبا داغ دارد
دلِ آفتابِ پنهان تہِ میخِ داغ دارد
نظمِ چراغِ خوابہ کہ بکفت چراغ دارد

سیرِ من بخوابِ عشقش ز جہانِ فراغ دارد
بنگرِ خیالِ زارم ہمہ داغ از غبارم
بزیارتِ جمالت چو گدا بر آستانم

طفلی و باخته سر بر خط فرمانِ قضا
پائے رفتار و زبانِ لاتی گفتار نبود

ساغرِ تفرقه در روزِ ازل پیچودند
بر شکستِ انجمنِ اے شوقِ دوگر بار نمود

نقشِ پائے سالکانِ لوحِ دیستان بوده اند
آنچه صورِ تها که زیرِ خاکِ پنهان بوده اند
بهر نقشِ دل میگردید هر سلوک و جذبِ عشق
گردِ راهِ کاروانِ غمِ هائے دوران بوده اند
از نگاهِ او نگردد منکشفِ احوالِ دل
بر طرث از دیدِ جنبشِ هائے مژگان بوده اند
ناخنِ مادل خراشانِ رانفسِ گرو دگره
آه سرد و ناله ام چاکِ گریبان بوده اند
سوز و سازِ بهتیمِ تهیدِ آهنگِ فتاست
رشتهِ هائے شمعِ با هم یک دل و جان بوده اند
گر سراجِ یارِ جوئی خاک شود راهِ عشق
بے سرو سامانیم با ساز و سامان بوده اند
شکوهِ اِلَاف از بختِ زبونِ سودِ کشت
بسر خوانِ کرمِ ناخوانده مهان بوده اند

چون نفس پا در رکابِ حشمتِ از دست خویش
از قدمِ ثابت قدم در راهِ جانان بوده اند
نامہ اعمالِ مامقِ خطِ بیکاری است
آئینہ دیدند و در دل خود پشیمان بوده اند

صبح اولِ آخرین و الوداعِ یارِ من
الفرارِ ہجرتِ نصیبانِ چاک دامنِ بوده اند
از دمِ گرمِ من ست اہلِ محبتِ را مذاق
در رگ و پے نیش و نوشِ اے تنِ دیوانِ بوندہ اند

قل من از سرِ دو جانبِ ست پیمان کے شود
خاک و خونم گر ہم ریزی پریشان کے شود
از دمِ گرمِ من ست اہلِ محبتِ را مذاق
شیونم تا نشنود طوطی غزلِ خوان کے شود
خاطرِ ناخنِ خراشانِ را نفسِ گرد و گرہ
تا نہ در دستم رسد دامنِ گریبان کے شود
پاسدارانِ محبتِ را قضا باشد علاج
درد را کیفیتِ پیداست درمان کے شود

تنگ دستی بر تابد آرزوئے لطفِ دوست
دلِ نگرِ منتِ پذیرد ز رخصتِ امان کے شود

زکرمه هائے ساقی به آنچه هست باقی
 چه کند بجان کلیه نرسد دے شیمی
 بنظر اگر جدائی بدلم قسین مائی
 زادائے مدعائے دل و حزن آشتائے
 چه کشاکش زمانه به نگاه عارفانه
 بنظاره جالش ز جهان طرف گزشتم
 من دلقچه نورسایه به ضمیمه عناصر
 نظر خداپرستان به پرستش خودی نیست
 سیراب روان خمیده چه سخن تراش دیده
 بتلاش روئے جانان نظرم به چشم پنهان
 بخيال آن نگارے شده بخت سبز یارے

زکفاف کیف صهبا قدحم سراغ دارد
 بهفرج نسیم که هوائے بارغ دارد
 همه نعمت خدائی که زمی ایاغ دارد
 بزبان من تشائے شرف بلاغ دارد
 ورق و عبا ترانه ز تو باغ و راغ دارد
 اگر عیب خود بنوشتم سرختم و داغ دارد
 سر خط بحد فاصل در چار باغ دارد
 بحریم کعبه سوزد که چراغ باغ دارد
 چون گمان بر کشیده سر گوشه زاغ دارد
 که بش ابراهیم عارفان تعیش چاغ دارد
 بفضائے مرغزارے نه شب چراغ دارد

زکلام سوزناکم دل درد مندای شوق
 بگدازد از شدرای که بشک تاغ دارد

از آتش درونم درد دل اثر نباشد
 آینه خیالم هر سو نظر ندارد
 جوینده معانی من ترا چه بیند
 از کادش جو نم اشکم به ریگ صحرا
 بروئے آدوش آینه نقابے
 جانم رسد بمنزل یا جان نه خود بر آید

سنگ از شرر نسوزد تا بال و پنا باشد
 یک روشد بجانان از خود خبر نباشد
 بر پائے خود مسلم نور نظر نباشد
 ز بخیر یاسے دشت ازوے گذر نباشد
 در خاتمه هستی ویدارو در نباشد
 در دا چون صبح شام این و رو سر نباشد

<p>تائیر آب دآتش سوزد گداز جانم مسدود جملہ راہم جز یادِ عبد و مسجد چشم اذال کشادی بر خویش باز بستی رمز آشنائے مثنوی از جملہ بے نیازند جان بر لہم رسیدہ بر کفت چراغ دارد آہم چو تیغ قاتل اشکم چو خون بہل مثنوی پرست غنیم صورت پرست داغ از سایہ ام سیر شد رستے زمین چو داغ لے محرم نہ ہمدم لے رہبرم نہ راہم شیرازہ دلم را بستی ز مہر احسان بہان نواز غنیم رجبت پسند در دم</p>	<p>موضوع آفرینش جز خشک و تر نباشد مہرود بے قضایم چہا م بر تن باشد از خواب و ذوق ہستی بیدار و بر نباشد یاد و رکاب دارم راہ سفر نباشد بیدار چون مسافر وقت سحر نباشد تا بے جگر نباشم سینہ سپر نباشد ہر دو نسبت جانم تا جان بدر نباشد بر پشت بنویان شمس و قمر نباشد گردان چو گرد بادم روئے مفر نباشد گلہ ستہ شگفتہ تا بے مطر نباشد خار و خارش و میم دل بے ضرر نباشد</p>
---	---

اوچ کمال شاہِ عرا عبادِ عشق اے شور
در ہر صدف زنیسان پیدا گہر نباشد

یا اے تراز بزم امکان کو نظام جسم و جان دارد
کہ امشب در نظر بہان مکیں لا مکان دارد
دلم نمود و لا رائے مثال سایہ نورے
نہ سحر جاودان باہم وصال جاودان دارد
ز جذباتِ جنون ہم پے بجائے میتوان بردن
چو طوفانے کہ در آغوشش بحر بیکر ان دارد

نیاز و بے نیازی امتیاز سر نوشت ما
 که ببل در چین نالان دگل بخت جان دارد
 نثارش مے کیفر عرفان را نمی شاید
 سبک چند آنکه مے گردد ز تلخی سرگران دارد
 بعد رنگ تاشامی پروهر سوز خاموشی
 نظر از پرده پوشی هر چه می بیند نهان دارد
 جراحت خورده عشقم نک پرورده اشکم
 نثار جان جانانم که جانم در امان دارد
 جهان آینه دیدار از ذوق نظر یارب
 که هر ذره بجای خورشید بر آستان دارد
 گل امید میخندد ز بارغ نا امید مے ها
 بسودا نیت جان هر سودو سودا در زبان دارد
 ز تاب جلوه حسن مکن محرم چشم را
 خواب از خوش نصیبی خانه بر آید روان دارد
 دل بے معرفت را رخت دیوار خود کردم
 میسر از آه هجران که تیر اندر کمان دارد
 سواد صنعت صالح بچشم ذره روشن شد
 روایت در روایت داستان دردستان دارد

بخوابم آدمی گشتی جزاک الله نکو کردی
که زخم از حاکم انگشت حیرت درد بان دارد

ندپائے رفتن منے جائے ماندن در جهان اے شور
سیرا ہے نہان دامان گرد کاروان دارد

چراغ عشق بر گردند و روشن کعبہ دل شد
شگفت غنچ لب ہم صدائے خند دل شد
بہ امداد نفس بے سسی پاٹے راہ منزل شد
دلم در بحر عشق معرفت گم گشت ساحل شد
حجابِ قطرہ و دریا بقرب و بعد حاصل شد
نگاہ عاشقان در آستین بے زخم بل شد
نظر آلودہ رنگیکہ از خود نیز غافل شد
بنزل کے رسم یارب کہ کشتی پاک در گل شد
فقط چشم مبصر قابل دیدار حاصل شد
فروع حسن عارض عارض امان بل شد
مناطِ دعوائے مقتول حرف و بل شد
حباب از قطرہ جوشید و موج بحر قائل شد
در اذست عمر چون کاکل کہ بر پائیم تسل شد
کہ از الماس حسرت پاش پاش پائیم دل شد
حیاتم منہصر بر جنبش گہوارہ دل شد

غبارِ راہ گل گردند و گلکاری منزل شد
نگاہ و محاب و سوال و جواب او
سراپا شد شوختم کہ نذرش در نظر دارم
بہر عنوان کہ باشد سر زخم در موج مینابی
جدائی از بر جان رسائے بیرون از امکان
زمین دآسمان را مصدر انوار سے بینم
نہ بینم تا ترا بینم چہ بینم تا ترا بینم
شب دیکھو ساحل دور و طوفان بحر را شوب
مرا زین پردہ پندار در ظلمت فرومشته
دلم گوید کہ میخوابم نظر داند کہ سے بینم
مبادا پیش داور شکوہ افشائے رازاید
ز پا افتادم و در پیر بن برخویش بالیدم
غریب بیکیم آشفته عالم خاتہ بروشتم
ز تیر نگ خیال او عجائب خاتہ دارم
حصار جسم دجان راہر نفس بنیاد میلزد

چو تخمے آرزوین اے شور نتوان سر برآوردن
دوئی گردید زائل دل بہر رنگیکہ مائل شد

مرا بوعده دیدار اعتبار نماند
بحال مانظر التفات یار نماند
تجہ آئینہ مسماہ نہر ننگیت
خیال جلوہ دیدار را بگیر وصال
توان ز کلب نقش معنی دل انکار و
درون دارہ عشق حسن محدود دست
تلاش کشدہ یارب ز خویش گشتگی
بجائے کہ چو اوراق گل پریشانم
خیال فطرت مابے نیاز ہستی بود
مرا ز کار تو کارست و بازمانہ چکار
حیات نقش بر آبست در شمار نقش
ہر آنچه ہست طلبگار نیستی مبتد
خودی و بخیر ہی بنیودی خبر داری
رسیدہ ایم بجائے کہ تا خیال رسید
بیاض دیدہ روشن سواد محض عشق
شرار دامن خدا اشارت سر بہت
خیال و ہمت و وقی نظر بگر اے شوق

دل شگفتہ من بے خلش زخار نماند
بہار گردش نگشت و جز خار نماند
نظر بمنظر حسنش بیک قرار نماند
ز سبقتار سے دل تاب انتظار نماند
زبان ز پاس نزاکت در اختیار نماند
برون ز پردہ دل جلوہ نگار نماند
ز غوطہ خور نہان دُر آبدار نماند
قیام و گردش ایام در شمار نماند
بقدر جلوہ حسن ازل غبار نماند
بجز تلافی افعال بیج کار نماند
کہ آہ سر د کشید و حباب وار نماند
ز برگ دیزے فصل خزان بہار نماند
بہوش باش کہ مجاہد بہ شیار نماند
کشاد کار نگاہم در اختصار نماند
کہ در طریقت دل گل جہاز نماند
کہ تاب بنیش او وقت روزگار نماند
نظارہ بال شگفتہ است نور و تار نماند

تنہا مرا قافلہ ہمدم گذاشتند
اہل نظر ساری احوال رفتگان
منزل شناس عشق حقیقی بظرف خویش
سوج نسیم سلسلہ جنیان بوئے گل
در پردہ حجاب نظر ہائے بے نقاب
گرویدہ دست خیال چو بوئے گل
لتکین واضطراب خیال وصال و ہجر
مشاطگانِ حسن ز نیرنگِ حیرتم
شیرازہ عناصر و اسبابِ زندگی
نیسانِ گریہ روئے زمین کرد تر مگر
پابند وضع خویش ز خود داری خودیم
بر یک نظر مدار تماشاے دو جہان
فریادِ سر زمین بہ صدائے خرامِ تاز
پاسنگ جز قافِ پیرازوئے عشق نیت
پیشِ نظر سیاه و سپیدِ شبانہ روز
بر پائے سر نہاد و پریش کسے نکر
دستِ تہی بہ پہلوئے اعمالِ زندگیست

جامہ براہِ خرق براہم گذاشتند
از نقش پا مرقعِ بیہ عالم گذاشتند
بر دل بنائے کارچہ محکم گذاشتند
از ہم گذشت در ہم و بر ہم گذاشتند
از وضع خویش پائے بزن ہم گذاشتند
ظلماتِ راہ پیش بہ شبنم گذاشتند
امواجِ دست بردلِ قلم گذاشتند
آئینہ دارِ دل غمِ محرم گذاشتند
با ہم ناختند کہ در ہم گذاشتند
ہر داغِ دل چو دیدہ بے غم گذاشتند
خونِ جگر بزخمِ چو مرہم گذاشتند
روئے مشاہداتِ بادم گذاشتند
زیرِ قدمِ قدمِ صفِ ماتم گذاشتند
دل را بوزنِ صیرفی غم گذاشتند
تصویرِ بے ثباتیِ عالم گذاشتند
بر طاقِ دل بندِ سرِ غم گذاشتند
پہلو ز کم نصیبیِ ماکم گذاشتند

اے شوقِ لوشہ سفرم خوابِ راحت است
بر خاک و زیرِ خاک چہ مقدم گذاشتند

جان و دل دادم و دل بیضه پولاد آمد
 سدرایه تو شده گرد و غبار سدرایه
 دل فروخته بهمده که ز عهد شکست
 شعله شوق بدمان نظر پیچیده است
 اضطراب دل من زمرنه تاری حیات
 وصل در سیم نصیب ست ز نیرنگ خیال
 جان نقابیت که در صورت و مخی افتاد
 همچو ناله از نفس تنگ نگشتم مخطوط
 جان سلامت ز طلسمات حوادث نبریم
 صورت نقش نگین دیده باطن دارم
 قطره آب حیات است بگرداب فنا
 زنده داریم برین غرض تنها خود را
 همچو گل شده همه اسباب مسرت مودم
 صیقل آئینه دل نتوان کرد بهم
 جان زیاد تو فدا یاد بیاور تو فدا
 فطرت عشق در انجام با غار رسد
 چشم پروانه و بال و پر پروانه نظر
 ناز پرورده دل رفت ز گهواره چشم
 گرم و سرد آه چو ایله که ز خاک خاک نماند

سنگ بر سنگ ز دم ریزه بفریاد آمد
 پیش از خوبی تقدیر چه افتاد آمد
 پایه سنگ آمد و سنگ از دیر شداد آمد
 هر ورق داغ جدا دفتر ایجاد آمد
 هر نفس لرزه بر اندام زبید آمد
 رفتم از خویش و زلفت آنکه مرا یاد آمد
 سر بوی رانی غمخسای آباد آمد
 بر لب زخم دلم ناله و فریاد آمد
 پر شکستیم تو دلم که صیاد آمد
 نه بجز نام تو حرف دیگر ایزاد آمد
 زیستن بادل ناشاد و زار شداد آمد
 چشم و دل هر چه پذیرفت بران داد آمد
 رفته رفته بسر پادشاه ناشاد آمد
 رنگ در رنگ ز نیرنگی افراد آمد
 عکس در آئینه از جوهر همزاد آمد
 شریر سنگ چراغ دل فریاد آمد
 رونق بزم جهان حسن خداداد آمد
 اشک پاینده سلاسل شد و آزاد آمد
 بوسه یاسین ازین موی سبک باد آمد

چیدم آتشکده اسے شہور گلتائے را
شعلہ از سوزش دل ہم نفس باد آمد

از خود بهم برآید و خود را بهم زند	از راه عشق ہر کہ بہ طاعت قدم زند
کوب گشا کہ دم بحریم حرم زند	ضبط نفس کرشمہ رازست چون صدف
جو ہر در آئینہ رنگا ہے علم زند	ہیںائی دلم ز جہاں تو ہم نظر
بر لوح دل سواخ عمری رقم زند	بر آگہ شست آئینہ گشت از نگاہ شوخ
داغ سجود سگہ بہام صنم زند	فرمان روائے ملکست دل خیال یار
نقد عیار دانش مابیش و کم زند	لگشتگان عشق خبر دارد بے خبر
خندہ زجا کہ سینہ شب صمد زند	پوشیدہ ایم صورت و سنی بچشم دل
تارِ نفس گرہ برگہ خم بہ خم زند	ناخن ز نیم و عقدہ دل دا نمی شود
دیوانہ پشت پاسر اورنگ جم زند	دولت اگر ہم زسد عشق دولتست
ناصح چہ پر نوشتہ قیمت قلم زند	افعال مانچہ فکر و خیال خام
سودہ زبان ہمہ بیند و بازار غم زند	سودائے سرفروش عجب قصہ نموش
خورشید رنگ تازہ بر آب و نم زند	سوز و گداز دل زہوا خواہ گل میرس
برگشتہ شد نظر چو غزالے کم زند	بیگانگی شن کمان کشیدہ ایست
میزان چاک موز جنون و ستم زند	تفریق حسن و عشق گریان دامنست
نقش قدم نہاند و نقش قدم زند	در مشت خاک ماز ازل یک ظہور بود
تیر از گمان نہ جسته و پہلو الم زند	فاش از نگاہ پردہ ماز عقوبتست
مژگان زند کہ پاسر عرش ہم زند	عارف گرفت چشم ز اسباب روزگار

بیزار از تلقائی اسباب زندگی	سر بر قدم ز نیم که بر سر قدم زند
هر کس که در طریق محبت قدم زند	چون گرد باد بال و پر خود بهم زند
پاس ادب مراستم اخلاق و بندگی	کولب کشا که دم بحر عم حرم زند

از دل جدا نمی شدد اسے شوق و عشق دوست
تا از مزار تکیه بخواب عدم زند

آب و تاب دل و جان جنبش مژگان بردند
گل بهمان حیا زود پشیمان بردند
گفت خونین که من اور ادل خود میگفتم
آن هم امروز نبودست که ترکان بردند
سوز آفتاب مازخم زبان و گران
خنده خشک و تری از لب جانان بردند
رہر دان عدم آباد پشیمان خیال
بر سبکسار روح چه پشتاره عصیان بردند
دیدہ ہا از دل من درسی رفاقت گیرند
نخ خواب پریشان ز پریشان بردند
حاصل عہد حیا تست ہی دستی خویش
ورنہ چون باو خزان خاک بدامان بردند
بچو آتشہ کہ گر دیدہ احسا سی خودند
در تنہائے وصال عمر سپایان بردند

محو تصویر خیالی به خیالے مستند
 ذوق بے دیدم زویدار تو پنهان بردند
 برفضائے دل خود آتش دل سوختگان
 لاله سان داغ نمایان ز گلستان بردند
 بگذر از شوخی پرداز درین رنگ مذاق
 بر سر روز قیامت شب حیران بردند
 لخت هائے دل من رفت بطوفان سرشک
 سر در آب از پیش آتش سوزان بردند
 مشبم از پر تو خورشید بجائے ز سید
 خبر از بخیرے حسن پرستان بردند
 تو جدا از من و من از تو جدا می مانیم
 زخم دیدار زهم چشمتی پیکان بردند
 رنگ و بوئے سخنش انجمن سرگوشی
 چون گل از دل شکنی سر بگرمیان بردند
 میتوان خواند ز عنوان ورق پشت ورق
 هر چه دیدند در آئینه بدامان بردند
 ماکه در پرده دل نغمه سرایم عبث
 راز داران سبق از ساز خموشان بردند

سزین ست که در پائے توان میلزد
 جذبہ ہائے کشش عشق دل و جان بردند
 عمر تقسیم در ایام شد از طول حیات
 صبح و شام ست که در گردش دوران بردند

از جهان بسیج ندیدند و جهان را دیدند
 پاکبازند کہ آئینہ عریان بردند

جا و بجا همه جا گفت و شنید ست اے شہر
 جو بر عشق ست کہ از دست حسینان بردند

دم بخود آواز بے آواز بود
 حسرت انجام در آغاز بود
 دیدہ در بستہ بر خود باز بود
 پرده پوشی انکشاف باز بود
 آئینہ در زنگ بے پروا بود
 شعلہ جان از شرر ممتاز بود
 در شکست پر پر پر داز بود
 شیشہ ہم در سنگ آتش باز بود
 معنی و مصدر بیک پروا بود
 ضبط خاموشی حجاب باز بود
 ششم انجمن سام بر آغاز بود

یار مارا شاذ با ساز بود
 جان و دل را عشق سوز ساز بود
 دل خبردارست از اعمال ما
 بر تن عریان ز رنگ بچودی
 دل ندادم تا ترا شناختم
 قالبی هستی وجود جلوه
 روح با اعمال مرغ نامہ بر
 خانہ نداد خاطر ما سوز عشق
 پر تو حسن تو در نور نظر
 نور او در دیدہ ما روشن ست
 شمع سان خاموش میوزیم ما

<p>دیدہ ودانستہ ہم غماز بود دامن دل در گرفت آرز بود دل شہید غمزہ غماز بود چشم قتان طرفہ الا عجاز بود ہر کہ سر افکند سرفراز بود بے نیاز از ماست اورا ناز بود شیخ فانوس خیال ابراز بود</p>	<p>دیدن از چشم ست و دانستن ز عقل غیت انجام و گرجہ سوختن تا بہ سختی ساختہم خون سوختہم وراثت راتِ خفی گفت و شنود بر نظر گاہ گر بیانم نظر ناز ما با او نیاز ما ازو ہر چہ در دل بر زبان داریم ما</p>
<p>ہر سوال ماصداے باز گشت شوق بر ہم خوردن آواز بود</p>	
<p>عالم اسبابِ حقن خانہ بر انداز نمود سعی لا حاصل مازک تگ و تاز نمود روشنی ز جہان شہدہ ناز نمود فکر انجام ز نیرنگی آغوا نمود زخم تیغ ست بیائے کہ جز اغماز نمود شوق دیدار بچسبہ محترم راز نمود جلوہ راہنیش ہر مورد ر انداز نمود روح پرواز کند طاقت پرواز نمود چہ کند ناز و نیاز کے کہ ہم ساز نمود نظر حسن پرستان غلط انداز نمود</p>	<p>آئینہ پیش نظر منکشف راز نمود تا بجائے رسیدم نقشہ دم پارا داد آزادی افعال پس از پاساں ویا سرنوشت ابجد عشق ست کہ بے نیل مرا ورق سادہ زبانتا بہ نیرنگی نطق ہستی و نیستی ام رنگ تماشاے وجود سبیل بنیاد دو عالم ز نظر پیدا کن بر سر راہ نشستم زگر انجانی خویش داستانیت میان من تو شرح طلب دیدہ برجائے خیال ست کہ بینم پیہم</p>

<p>دل پسند آنکه ز اہل غرض و از نبود رنگ تاثیر دعا غیر ز اعجاز نبود سازگار نظم طایح ناساز نبود</p>	<p>شارع عام نظر سیر گذر گاہ بشمر حسن آنست کہ از پرده برون می آید دل ترا بیند و من روئے دو عالم بینم</p>
<p>زخمی درو کہ از آہ نواز د اے شور نغمہ تار نقش زمزمہ پرواز نبود</p>	<p>مژده اے بادکشان ابر بگلزار آمد جام سحر شار بکف ساقی گلزار آمد</p>
<p>مژده اے بادکشان ابر بگلزار آمد ساز خاموشی مار از رگ تار آمد</p>	<p>هر ورق چشم کشا پرده البصار آمد برگ برگ چمن آئینه اسرار آمد</p>
<p>از نگاہ تو مرا آئینه پیش خیال آب جو رفته بہ جو نقش دیوار آمد</p>	<p>دیدہ بے دید اگر نور نباشد در دید صورت دمنی یا معنی انوار آمد</p>
<p>یک ادا جلوہ صدر رنگ بیان میریزد حسن و آئینه ہم تشنه دیدار آمد</p>	<p>در میان من و تو جلوہ دیدار آمد مثل شب رستم و انوار برقتار آمد</p>

دیده بے دید تماشای تجھے کردم
 از پس پرده دل در نظرم یار آمد
 پایز بجز نفس در نفس عشق اسیر
 دل در آزار پیش از همه بزار آمد

یاد ما مضطر بان عالم امکان شهود
 گرم بازار شد دیوسف بازار آمد
 آه چون تار گریبان در دل راد ا کرد
 آتش از عشق در آغوش خس خوار آمد

عکس از آینه دل که در آید خیال
 هر چه مستور شد از حسن پدیدار آمد

پاز تدبیر بر آورد دلم از غم بحر
 تا بتصویر خیالی دم گفتار آمد
 همچو گرداب ز موبی گره دل نکشود

جوش در بحر فنا نک و بیدار آمد
 هم سفر نیست بجز بیکی من غم
 به سرم عمر درین سایه دیوار آمد

از دلم قاشق فرو چیدم و بر چیدم روز
 طشت از بام نشاد آن سحر بازار آمد

شادی و غم همه موقوف با حس دل است
دل چو شبنم ز هوائے تو برفتار آمد

جذبۀ عشق تو جانم ز عدم باز آورد
با وجودی که خود آزاد و گرفتار آمد

بر نیاید ز نظر جلوه در آید متظر
رنگ گردانی غم دیدن و دیدار آمد

صورتش پرده راز است بروئے معنی
هر که با تیغ و کفن برادر دلدار آمد

صبر من راحت من عشق من و شکل من
هر نفس ببل و بر هر قدمش خار آمد

نا توان داد توان تا چه توان کرد بهم
خاد بردوشش نظر رشته زنا را آمد

شیشه در خانه تصویر خیال دل ما
جاگزین است بدل هر چه بد بیدار آمد

نیم مستی که ز بستر چو سحر برخیزند
دل بباد تو چنین بخود بشتیاری آمد

یار می آید در دیده من می آید
بر سر پاستی نظر دولت بیدار آمد

تو بدی من نه بدم من بدم و تو نه بدی
جان من واحد و مستور باظهار آمد

لب فروبت صدف تا در گیسو بخت
خاشی معجزه محرم اسرار آمد

هر چه آمد بنظر از دل من رفت بدر
هر چه آمد به دلم و در دل آزار آمد

رفت از یاد من اے شکر که دریادم بود
کیست آن باده فرو شے که به گلزار آمد

خط کشیدند بر آن نقش سر طور زدند
رشته بستند به انگشت دگره دور زدند
پیر تنظیم بنام من ربخوردند
گل بدامان صبا خنده مجبور زدند
خواب از لشته می دیه محمور زدند
مشت خاک کعبه پا بر سر مجبور زدند
آب بر آتش دل از لمحه نور زدند
بر سر شام سرا پرده دیخور زدند
جرعه تلخ ز خون چون لبنا صور زدند
تا نظر بردگر که ناظر و منظور زدند
نکبه بر عمر روان بادل محذور زدند

روز اول ز گل ام کاسه نغفور زدند
جامل عشق یزگردش پر کار بود
دیده عشق کشادند به سیلاب سرشک
حی خاطرنشد از روز پریشان گشتن
محو کفایت عشق ز فیضان جیون
گرد باد مست محبت که به میدان شهود
صورت نقش و نگین نام نشانت سرخ
در نظر هیچ نیاید یز انوار سها
جگر سوخته مانک خنده لبی است
حیرت و حزن بهم شجبه ناز و نیاز
آمد و رفت در عالم چو تپتی و سستی من

<p>مے زمینجائے توحید بہ کافور زدند بارگاہی کہ درین کشور مہمور زدند جام توفیق بہ مقدار وہ مقدار زدند</p>	<p>طلب غیر ندارد ز دوائی بیگانه یادگار است بہ دل جن وصال مہمور مقبلانیم بہ اندازہ تقصیر و گناہ</p>
<p>چشم از خامہ انظار مصور اسے منظور جامہ در خون سیہ کاری مستور زدند</p>	
<p>از عدم تا بہ عدم ہر ورق عریان باشد جلوہ محبت در آئینہ و حیران باشد باشد و باشد اگر چشم بہ عرفان باشد قطرہ در بحر فگردد و باران باشد سیم کاری بہ تیر آئینہ پنهان باشد ریشہ در زخم دوا نیدہ پرافشان باشد قرعہ وصل زند ویدہ و گریان باشد بر فرازم نظرے راہ نمایان باشد گرد بر خیزدو باآہ پرافشان باشد کہ بجای نفسم تار گریبان باشد کاروان می رود و گرد بدمان باشد پال پرواز کشاید کہ پریشان باشد نفس سرد کلید در زندان باشد پار بر جا و سرے بر خط فرمان باشد</p>	<p>لنخ برداشتن شیرازہ نسبان باشد چشم مشتاق صحرایے سرو سامان باشد سرفروشتہ ز شب خون بہ گریبان باشد واصل ذات ندیم باز جدا گردیدم شوخی حن و حیا رابطہ عشق و فنا نظیر لطف بر احوال دلم نقش بر آب ہر سطر صیغہ رازست بہ انشاء نجوم کعبہ و دیوہرم عشق یہ منسل منزل نامہ ہر مرغ نفس بست ز خاکستر دل دولت عشق بہ گردش سر دست کفن است بوکش از میکدہ ناز کہ دنیا دنیا است چشم ددل پردہ رازست بمیدان شہود راز دل کاوش خازست پس پردہ شوق شمع سوزان قنائیم چہ وجود و چہ عدم</p>

دوره بر جاء خود اے شور گران چون دل ما
خاک در چشم که هر زخم نسکد ان باشد

<p>فروقت صحر شب زنده داران را چه بگزارد دهر برگ شجر باوصا آغوش بکشد عق ریزی نم را نخبست گل هم سفر دارد غم دنیا به تدبیر تشق خود رفت گردد دل خاکستر ز فکر نفس دامن زنده زین رو به حال خویش پیدای شوند اسباب ناکامی نظر گشته عالم خدنگ در کمان دارد تعلق چشم غیرت خانه زنجیری سازد زهر دو پار بشکست قدم لغزیده می آید طلسمات جهان را صورت آئینه می بیند پرو بال نفس غیر از پیش پرواز می شکند تلافی نیست از گردش بجز ترکان بهم بستن سبیل راه شد خونم که جام ابرغوان دارد یکی بر بستر راحت کی بر غار دُخس غلطد ترا فرصت نبود از خود مرا مهلت داد این دل</p>	<p>حجاب چشم من تصویر جهان را چه بگزارد صفر و بیل بیل گلستان را چه بگزارد که بر باد بهاری آید حیوان را چه بگزارد کسی منزل به منزل ساز و سامان را چه بگزارد که در افراط و تفریط سوزان را چه بگزارد سُرود و ردول بیمار بجران را چه بگزارد غم امر و فرود سفر و نشان را چه بگزارد ز چنگ شانه ات زلف پریشان را چه بگزارد نفس از خود وصال قالب جان را چه بگزارد نگاه حق به جانب دید پنهان را چه بگزارد اسیر دام الفت بند زندان را چه بگزارد شب و روز از تسلسل دور دوران را چه بگزارد نه پاتشته خار و ناخن دوران را چه بگزارد شکست ناشکیبائی دو پیکان را چه بگزارد ز چنگ شانه ات زلف پریشان را چه بگزارد</p>
---	--

چو گل اے شور دل پیمانه عشرت نمی گیرد
که آخر خاک گشتن خط انسان را چه بگزارد

<p> به جارشخ درین بزم خون دل سوزند دلم به گلشن هستی غبار آزادی به آن بضاعت عجزی که خاک مر خاک به گوشت دل ماخلوبت فدا داد دست فضا رخنه گل تنگ براسیران شد چه دود بر سر آتش معاشران طلب خطا خطا نشود تا خطا نیا مرزی حیات و مرگ زغم رشته دوسر داد دلم که زغم نشد داغ دل نمی باشد ثبات هستی ناپایدار مثل حباب طراز کاغذ آتش زده است صحبت غیر گناهگارم و از کرده خود پشیمانم </p>	<p> ز دور باش نظر جان مشتعل سوزند روا مدار که در کوره خشت گل سوزند سر سزار چو سینه به عطر گل سوزند بیابا که بجان مشعل چگل سوزند برنگ غنچه پژمرده منقعل سوزند چراغ بر کف و خون در پایغ دل سوزند ز آب دیده گنهگار منقعل سوزند ز انفصال چه پیوند جان گل سوزند ز خشت گنج به ویرانه مستقل سوزند به دم زدن دم افلاصن قبل سوزند چه ممکن است بیان دیده خجل سوزند چو شمع بر رخ آئینه منقعل سوزند </p>
--	---

خمیر آب و گل بافتا پذیرای شود
ز بسط و قبض چه سازند و منقصل سوزند

بهار گل مرا سرگرم خوشه چیدنی دارد
 که بردست نگارین رنگ گلشن دیدنی دارد
 دو چارم تا شوی سیر دو عالم دیدنی دارد
 نظر گر دیدنی آئینه برگر دیدنی دارد

مژه برهم زدن در نزع سر می آورد عمری
 چه عریانی چه ستوری نظر پوشیدنی دارد
 رموز عشق می ماند نهان در دیده شبنم
 لب شیرین برنگ برگ گل خندیدنی دارد
 طلسم حیرت است آئینه دار بخودی عالم
 ز قسمت هر چه پیش آید بجان در زیدنی دارد
 عجب خاصیتی دارد زیارت خانه رنگم
 سرشت خون دل مثل عرق جوشیدنی دارد
 مذاق عشق روز افزون تصور پرده راز
 به ذوق لذتش زهر نیش غم نوشیدنی دارد
 به راز غنچه منموم اسباب طرب مخفی
 دل از یاد تو بر خود چون گره پیچیدنی دارد
 خلش انگشت بر لب میزند زخم نهانی را
 اشارت خفی از در و دل فهمیدنی دارد
 سرشک از دیده در گهواره راحت نه آساید
 شهاب ریش خور رنجانیدن در بخیدنی دارد
 ز خاک کشته گان در حشیم عبرت گرد جولان
 ز نقش هر قدم راه عدم پرسیدنی دارد

چو بورگل حین شیرازۀ جذبات روحانی
 نظر از طیش و پا از پیش و لب خندینی دارد
 ز طوطی پیش آینه تنفس لب نمی بندد
 بیان حال دل بشنیدنی نشنیدنی دارد

به حرف آشنائی روستائی کرده ام اے شوره
 چو اوراق پریشان لب به لب چسبیدی وارد

صدار بازگشت از جانب جانانه می آید
 زبام عرش گردان در هوا خانه می آید
 به کار آفرینش ذره دهر دانه می آید
 زبام خشک گرد دانه لب پیمانه می آید
 ضیا از تیره بجای تادر کاشانه می آید
 یگانه می رود از خانه و بیگانه می آید
 غم دنیا فروشد هر که در میخانه می آید
 به هر جا پا گذارم بر سر ویرانه می آید
 در پیش عشق در افون نه در فغانه می آید
 به هر جایش روشن می شود پر دانه می آید
 زبان تیغ بر لبش تر دندانه می آید
 ریاضت هر عشق از محبت مردانه می آید
 بیاد چشم میگردد گریه مسلمان می آید

به حال خویش بادل در سخن دیوانه می آید
 وجود بستیم چون قطره باران حباب آسا
 نمود بے نمود انبار خاکی گنج ویرانه
 چو نخل از برگ برینست فعل از زیت می آید
 بیاد جلوه اش چشم زمرگان سائبان ارد
 فروچیدم بجای دل ز غم اسباب ناکامی
 ز عشرت خانه اسباب سامانه فراهم کن
 به دور گرد باد از خاکساری دوستی دارم
 زبان قاصر بود از شرح بر دل هر چه میگردد
 کشد بردار انگشت شهادت سر فرودشان را
 مکان نشانی پیش از عمل داد پدنی دارد
 سلسله جذب چون نم باده سرخوش می بخشد
 دماغ ساغر سرشار بخت از حسن قبولیست

چو رنگ و بو گل اے شور خصلت منقسم گردد
به کار خیر و شر لایق دل و فرزانه می آید

پس از وصال ازل راه چو بخت بستند هوا جلوه حسن قدم غبار انگیز اسیر عشق چو گرداب خود صورت حال نگاه رشته و فرگان بکار سوزن عشق پس از فنا به جهان مشت آغوش باقی است کلید قفل حیات است آفرینش برگ غبار خاطر ما خانه زاد زخم دل است اصول زندگی ما حصول محبت است علل نتائج خصلت چو بحر و باد به موج دیباغ بر سر کار است در تصویر عشق سفینه در گنج بی پا خود روان گردد به دور گردش ما هست خورشید بهار آید به قسمت ازلی بود یکدلی مفہوم چمن طازمی اسباب حسن افتاد است	بے نقی دل نقش آرد و بستند بچشم خاک نشانند و در فرو بستند به ناله فاخته و طوق در گاو بستند به داغ دوزخی دل چاک آرد و بستند حلیس زرقه متع ز رنگ شوی بستند زبان فریب دو عالم ز گفتگو بستند سرازیگی که ز سر کردن سبوی بستند گره به سلسله برباد موی بستند به ریشہ و رنگ گل عقد رنگ بوی بستند مشاهدات مضامین رو به رو بستند حبیب چشم ترم را بر آسب جو بستند تعلقات عمل با به خیر و خود بستند سجود نقش جبین بر غبار کو بستند بهاره زنده دلی رنگ لوبه نو بستند
--	---

جهان بچشم تو اے شور رمز ایمانے
طلسم منظر حسنات چار سو بستند

حال بچال شد و زهره تقریر نبود
 هر نفس دود چراغیت که تنگبر نبود
 بیج جوید و بکام دل د لکیر نبود
 عشق انشاد ولم بیت خراشت و سطور
 بر تنگاف نظرش چیم هوس و فتنه ام
 بحر از قطره و قطره بلب بحر حباب
 چشم سر چشمه آب شر انگیز چو سنگ
 جلوه یار در آوین نظر هم رشته
 کاروان ششم بر سر منزل نرسید
 بود در گوش صدا سلسله جنان چال
 حسرت دیدند و بیدار فزون میگردد
 هر نفس گور کن نرم زمین هستی
 زندگی مثل حباب لب دریا بوی
 زردارم به نظر رنگ محبت دارم
 با خبر بجز از پیش در امکان وجود
 داشت اشک قفس احت گهواره دل
 آفریدیم و ندانیم چه محشر باشد
 هر که افتاد بر پایش زند بر سر خاک
 جان و دل منتظر جلوه جانان بودند

حسرت آلوده نظر خاک تصویر نبود
 زندگی سوز خراشیت که تخریر نبود
 آئینه پیش نفس داشته تصویر نبود
 بالش شعله خیز جلوه تحسیر نبود
 سوزن رشته به دل کم زهر تیر نبود
 بیج برگشته ز برگشتن تقدیر نبود
 دل نبود آنکه در ان جذب تاثیر نبود
 موج در بحر فنا گشته و تدبیر نبود
 پیش افتاد پس پرده تقدیر نبود
 جوش افزای جون ناله زنجیر نبود
 خواب نظاره خوابست که تعبیر نبود
 دست بر بادی مابسر تعمیر نبود
 دیدمی کاش نظر جلوه تقدیر نبود
 خاک در دیده من سرمه اکسیر نبود
 خط پیشانی ما آیت و تفسیر نبود
 اے خوشا بجزی هوش خبر گیر نبود
 چشم واکردن ما حیرت تقصیر نبود
 خاک دامن کش و خاره بر گیر نبود
 شوق تاثیر دعا جاد و تخییر نبود

اپریل ۱۹۳۲ء

دیدم چہ دیدہ اشرف نظر از دید بس نکرد
 رو بر قفا نہادہ در حجت ز پس نکرد
 از بیکی چہ درد کہ پروائے کس نکرد
 بیدار خفتہ را چو صدائے جرس نکرد
 جان را بجز مشاہدہ اندر نفس نکرد
 آرایش فضائے چین خار و خس نکرد
 ہستی خویش پست بجز از ہوس نکرد
 فریاد گوش بر سخن فیض رس نکرد
 دست از لباس خویش برون ان سپس نکرد
 چشم از گناہ پست کہ جان پیش پس نکرد
 بے پردگی ز پردہ در ہی بوا لہوس نکرد
 دندان گزیدہ لب ز لب یار مس نکرد

بایم نفس لحاظ و حیا ہم نفس نکرد
 در پردہ ہائے دیدہ دل عکس جلوہ
 شادم بگوشہ کہ بیارست خلوتے
 بے کار کاروان نفس و مدیم گذشت
 دارم ولے طواف نظر گرد کعبہ
 مطلوب ذات پاک فروعات خواہشات
 بہر سجود پیش تو سر بر زمین نہاد
 دل ناز میکند بستم دیدگی ز عشق
 بشکست جام و لرزہ بر اندام اوقاد
 پوشیدہ ایم و جامہ جان چاک کردہ ایم
 چون عنکبوت پردہ تند در حصار خویش
 دارم چو برگ غنچہ بیان در شہ بیان

اے عشق شکوہ از روش روزگار بود
 ورنہ چہ معضائے وفا ملتس نکرد

بنیند جلوہ و زہمہ قطع نظر کنند
 پیش ندیم قصہ عشق تو سر کنند
 پروانہ وار بہر شہادت سفر کنند

دل را اگر ز نور نظر جلوہ گر کنند
 عکس رخت ز آئینہ دل بدر کنند
 جویند از مرقعہ عالم سراغ یار

آن با خبر که ریز ترا بے خبر کنند
 داغے بسینہ بسینہ بداعے سیر کنند
 بہر طیش تنائی جان دگر کنند
 از آہ سرد پرده بروئے صحر کنند
 سودائے خام راز سحر خود بد کنند
 خوتا بہ گرم شعلہ دل در جگر کنند
 جذبات دل بیک نظر پُر اثر کنند
 شب ہائے تیرہ را بہ تخیل صحر کنند
 یاسوزد سادہ شمع شب غم بسر کنند
 از قطرہ لعاب لب خشک تر کنند

باشد حجاب پردہ راز از حجاب راز
 ہر دم برنگِ نش زسوز گداز دل
 ماکشتگانِ خیر تسلیم را ز غیب
 اندھال ما خبر ندہر تا بد یگر ان
 این زیستن تہیہ مردن نمیکند
 کو چنگی ندید ہوس ہائے خام ماست
 ساتی چہ می برگردش ساغر فکندہ اند
 در آرزوئے وصل تو اے جان آرزو
 در عاشقی ملاحظہ جان و حیم نیست
 مار نصیب ساتی و جام شراب نیست

آباد کے خیال تو بر یاد کے دل ست
 اسے شوق و فزیت کہ حرفش زب کنند

نومبر ۱۹۳۱ء

دل را قرار بود و نہ جان را قرار بود
 در یک نظر نمود خزان و بہار بود
 چون گل سحر در بہار ہم آغوش خار بود
 جانم بحال خویش بجو آتش غبار بود
 چون دامن سپید بر آتش شرار بود

آتش فروز شعلہ دیدار یا نہ بود
 بے اعتبار زندگی مستعار بود
 دل بر مدار حسرت و اربابِ نثار بود
 بر سبیلہ داغ عشق چہ رخِ مزار بود
 در عالم الوجود و نبود و چہ و ما

<p>عالم تمام حسن و نظر باریاب حسن دل واقف دل ست نظر واقف نظر بریکانه خودیم چه دنیا چه آخرت در گردش نگاه سوال جواب شد مخبر خیال و نطق و نظر رنگ دل جدا جان طالب شهادت و دل تشنه وصال گشتم تمام چشم و دم جلوه گاه حسن مرسم ز نوش و زخم زینش کمال حن بریکانه بود با من و تائیک هزار بود هر آه و ناله که برآمد ز درد دل بعد از فتا زیارت خوابان نشد نصیب قاصد شکسته یا در غم سفر نکرد خواب ست یا خیال بیک اضطراب دل</p>	<p>در پرده ضو نشان نظر پرده دار بود در هر نظم نظاره حسنت یار بود عشق تو روح ماست که برشته کار بود چون بوسه غنچه راز نهان آشکار بود آمد جدا جدا و جدا چشمه سار بود چندانکه برقرار شد و یه قرار بود آئینه پیش آئینه آئینه زار بود ناصوری دل شکوفه نقش و نگار بود او یار خویش نیست چگویم که یار بود نشر ز نامساعدی روزگار بود سنگ مزار خاک ره انتظار بود بسمل نگاه من ز نگاه نگار بود آه و گذشت رفت که نظرش و چار بود</p>
---	--

در خانه دل ست تماشا حن شوق

جان در خیال گرم تو مست خار بود

فروردی ۱۹۳۱ هـ

<p>دل را شکست از غم دنیا نمیرسد گلدسته حواس ز یک رشته نفس</p>	<p>از خویش رفتن ست که خار نمیرسد بست و شکست هر چه رسد و انمیرسد</p>
---	---

پنهان رسیدنی است که پیدا نمیرسد
 حرفی بگوش دل ز لب ما نمیرسد
 دل بے تجلی به تجلی نمیرسد
 اصدا ح ما همین خبر اصل نمیرسد
 با کس نفس حسن خود آرا نمیرسد
 با درد دل عذاب مداد نمیرسد
 فیض جنون به مهر مداد نمیرسد
 از دست خود اذیت بیجا نمیرسد
 جانیت بر زمین که تیر پا نمیرسد
 صحبت بهم ز دوری صہبا نمیرسد
 چشم نظاره جو تماشا نمیرسد
 چون قطره در نوازش ریبا نمیرسد
 ذوقیت در دلم به تماشا نمیرسد

آزار غم اذیت و آثار نا پدید
 برب ز دل براه نفس حوت میرسد
 جذبات عشق شعله انفاس بخودی است
 عالم تمام پیچ از رستخیز خویش
 چند آنکه بے نیاز شدم اختیار رفت
 در حال خویش ستم و سبب التفات غیر
 انداز حسن تربیت عشق داده است
 جذبات دل ز عشق و برات نظر حسن
 چون گرد باد خاک فشانم بر تن دهر
 باد صنم ز شیشه و پیانه میسکنم
 عالم تمام حن و نظر باریا بی حسن
 خوار است زندگی که وصالش نصیب نیست
 بمان شد و یقین عشق نظر شد حریف حسن

اے شوق انتظار قضا تا بکشم
 از غیب میرسد ز تقاضا نمیرسد

۲۰ دسمبر ۱۹۰۶ء

ماہ تمام مصحف آن رو شود نشد
 لے ترازد شدن - مقابل شدن -

<p>کافر ز حسن خال زبندو شود نشد آئینه جمال گل رو شود نشد چون گل شکفته رنگ رخ او شود نشد محرم ز راز چشم سخن گو شود نشد سنبیل برنگ طره گیو شود نشد تاج جمع خاطر م به تو یکو شود نشد لیل حریف دیده آهو شود نشد کوتاه قصه فرق سر مو شود نشد اے تیره روزیم خبر از تو شود نشد</p>	<p>هر ذره آفتاب قیامت ز عارض است نازت کرشمه بازو نیازت به عثوه ساز خط بر عذار حسن دو بالا ز آفتاب نازت ز بے نیازی خود یرده میدرد هر جنبشی که طرز محانی گرفته است آموختم ز خاک و پریشا نیم ز رفت مجنون بطوف داشت بیابان نگاه داشت رفتی و یاد ز غبار تو از دل نمیرود عمر دراز ناز مسیحا نمے کشد</p>
	<p>جوش بهار در سس بنیم ز لب گرفت اے شعله غنچه روکش خوشبو شود نشد</p>
	<p>۲- اگست ۱۹۰۸ء</p>
<p>دل شکسته گران شد که ناز بردارد که باغبان خبر از نخل باثمر دارد غبار سخن چین مرغ زیر پر دارد نشان سنگ سر راه بنجر دارد که فتنه ناله شب نیز دیده تر دارد</p>	<p>غم نزاکت گل سوز در جگر دارد هنر عزیزی نداری طبع ندارد ز خلق دے که شسته نگردد دل عقیدت گل خیال پخته شود از وصال صحبت یار گداز شمع ز پروانه شعله با شد اے روکش - شمرده -</p>

<p>لب شکفته کشادی سخن درین مدار ز سالکان طریقت مبارز در قریب</p>	<p>دماغ غنچه سر بسته بوئے زرد دارد بشر بقدر مراتب دماغ شر دارد</p>
<p>ترش خراش زخم جگر شول بر زبان دارم به ضرب تاخن مضرب نغمه سرد دارد</p>	
<p>۳- فوری ۱۹۰۹ء</p>	
<p>خون گرفته چه نمش دارد نظر اعجاز میجا دارد شمع این یبر بفسا دارد نور از سرمه سودا دارد عشق یوسف که زلیخا دارد آرزوئے دم عیسی دارد لاله رو داغ سودا دارد چشم عاشق دل دریا دارد شام غایت غم فروا دارد مستی نشه صبا دارد متبسم لب گویا دارد</p>	<p>حیرتم محو تماشا دارد غیر دل هیچ گواهی ندهد ظلمت عشق تجلی بخشد متحیر نشود گردش چشم ناز بردار خسریار شود کشته از بوسه لب بر خیزد انتخابیست که از نقطه شک سدره گرد که درت نشود بنیوا بر خور واز دست کلیم بوئے گل روئے بهار خاطر نگهت گل ز صبا بر خیزد</p>
<p>پائے دیو حوصله افزای جنون شول از عشق چه پروا دارد</p>	

۲۶ - اگست ۱۹۱۰ء

ادراک بود قاصد مقصود برآید
 نابود بود دل ز غم پرود برآید
 از سوزِ نفس شعله پرود برآید
 کارم مگر از منتِ محبوب برآید
 اشک از ستم ناله نکود برآید
 از سینہ لے نغمہ داود برآید
 دردِ دل خبر از معنی مفقود برآید
 روئے طلب از دستِ خود برآید
 گل از تہِ سببِ عرق آلود برآید
 امید اسیرانِ چین زود برآید

خوش وقت کہ از لطف تو مہود برآید
 قربانِ جمال تو شوم بہر نگاہے
 احوالِ دل از حسرت دیدار چہ پرسی
 تقدیر نہ از ناخنِ تدبیر کشاید
 ظاہر شود از یکدگر احوالِ شہیدان
 در پردہ عشق ست نفسِ محرمِ اسرار
 در نامہ نوایم بہ تو حرفِ ز شکایت
 مایم سزاوار گناہ ہے کہ پیوستی
 در گلشنِ ہستی صحرِ حسنِ نہ بینم
 گلِ نابولیِ خونین کہ سراز شاخ برآرد

از شوقِ ہوا و ہوس آن مغز کہ پرشد
 بے ساختہ حرف از لبِ مودود برآید

۲۷ - ستمبر ۱۹۱۵ء

بالسببِ کہ عنم مست ز بستر خیزد
 ہجو بولے کہ ز اوراقِ گل تر خیزد
 خاکِ صحنِ چین از خلطِ نمی زرخیزد

تازہ بولے گل امید ز دل بر خیزد
 دیر پایست ز شوخی نشہ عہدِ شباب
 زندہ دل باش بیارانِ طریقتِ نوش

پائے پر کار بہ رفتار سبک بر خیزد بال سیر حرم از خون کبود تر خیزد	پیر شو پیر وئے سر خط فرمان بگذار نامہ شوق مرا بہر شایق باید
	ہستیم گرچہ حجاب و قنادیر بقاست شوق جور و ستم یار ز محشر خیزد
۷۔ جون ۱۹۱۶ء	
کو کہن را خوئے شیدائی نبود پاز جا لغزید و رسوائی نبود حسن را بے عشق رسوائی نبود تا توانی بے توانائی نبود نا شناسی بے شناسائی نبود سہو نادانی بہ دانائی نبود میش ازین یارائی گویائی نبود رمز عاشق بزم آرائی نبود گوشہ ویرانہ تنہائی نبود آشتائی بے تماشائی نبود تار تار شمع ہمتائی نبود عشق مادر کینج تنہائی نبود کار با جزنا صیہ سائی نبود	تیشہ خوردن کار دانائی نبود چشم را بر حسن بیسنائی نبود عشق را در حسن بیسنائی نبود جان بلب دارم کہ بنیم رئے گل جلوہ و نظارہ از یک گوہر نہ شعلہ و آواز از یک جوہر نہ حسن یک رنگی بہ نیرنگی نتافت جان فدائے شعلہ آواز شوخ در سر دیوانگی سردادہ ام شاہان رادل بہ دل آئینہ غنجہ سان بستم زبان در کار خویش گرم بازار است و ہر جانب است در سرداری ز خاک مند است

<p>مردم یک بار و صد بار از جفا در گره زد و در شب را آفتاب تا گره دادست شب را آفتاب</p>	<p>خاموشی نادان دانائی نبود تاریکاکل بندر سودائی نبود سنبستان تاب سودائی نبود</p>
<p>شعر گفتم خون دل خوردم بهشتور شاعری چون خامه فرسائی نبود</p>	
<p>۱۶ - جون ۱۹۱۴</p>	
<p>کیست آن فتنه نظر تیر ^{کشان} زنان میگذرد کیست آن فتنه که نامش بر زبان میگذرد عالم حسن چه نقش است که در دور فراق شرح جان بر سر بازار وفادار زانست بر سر پرده ناز تو شدم پرده مرا حسن آنست که ره در خرم دل ببرد همچنان یاد تو در خاطر من بود که هست گاه ممدون نظر ساختن و گاه کشتن ما هماییم و همان عشق دهان دل یاربا شده دور دجان باز درین دوری باد ابر بر صنعت تقدیر چون میسالد نخل طوبی است که سر کرده بغیر وین خال</p>	<p>چیت آن تیر که از شبیر جان میگذرد چیت آن نام که از شرح و بیان میگذرد هر که در باخت بازی ز جهان میگذرد غم غبار است که در چشم گران میگذرد هر در زیدن دل قبر بجان میگذرد هر که از پیش نگذر دگر گسان میگذرد همچنان ذکر تو بر نوک زبان میگذرد در فراق تو دلی عهد همان میگذرد بر سر باز عنایت نه چنان میگذرد دم آن وصل میان تن و جان میگذرد پایه زنجیرفت عمر روان میگذرد هر که از پیش نظر ساده جوان میگذرد</p>

<p>دعویٰ حسن خداداد کہ دارد صیاد دم چراغیت کہ در بزم وفا سوخته ام کن فکان گفتی و روشن طبق نگشتند نالہ سے بہ متناہستان دم کش</p>	<p>چمن برابر و زوہ باتیر کمان میگذرد آفرین باد بر آن کس کہ زبان میگذرد سند حسن معانی زبسیان میگذرد جان سخت من دازیم بہ فغان میگذرد</p>
<p>خاتون زمان مراد حضرت</p>	
<p>حسرت اے شوق ز رخ رنگ جوانی بیرید پیریم در بر خاتون زمان میگذرد</p>	
<p>شہید غمزہ و ناز تو دل نگار اند ترا حجاب و مرا شوق دید رسوا کرد نظر شناس محبت بیا و مخورند حجاب بر سر بوج ست جان بھو ران شکاف خندہ گل خون بہا کے زخم دست قمر بہ چشم طلبگار و کوہ دیدہ ماست بہ حظ نفس کہ چون دام میکشد صیاد جواب تلخ زار مان وصل شیرین تر سوال ما و جواب تو دیدہ ہا دانش حجاب حسن پس شوق بھیجا بار رفت غبار راہ نشان مید ہواہل فنا</p>	
<p>فداے جان عزیز تو جان نثار اند کہ رہزنان رو عشق را و دار اند خراب بادہ مست تو پوشا را نشد کہ دل بدست ندارند و بے قرار اند کشیدہ سر بگریبان پر ہزار اند چراغ خانہ عشاق گلخدا را نشد بلاکشان محبت گناہگار اند کہ منتقل زندامت اسید دار اند بکار خویش چو دیوانہ پوشا را نشد زودیدہ پردہ در دیدن دیرہ دار اند پیادہ میر دم پیش رو سوار اند</p>	
<p>۲۹ جون ۱۹۲۱ء</p>	

شدیم محتاج شایه جلوه فطرت
که مشور بندہ احکام خاکساراند

از انالحن مرغ و روح گاهی میکند رنگ رخ را افعال از رخ گاهی میکند خاطر بشکسته را قوت رساند ذکر خیر از کتاب قتل نفس از جرم عصیان میکنم روز بیداری ندیده بخت خواب آلودین انتقام از آتش خود میگردانده دیگر قبر نازل می شود چون از فراض غلیم گل بدامن گر نباشد خاک امانی خوش است خوابش دل را بر آرد دم برنگ خوشین	خفته را بیدار از یاد الهی میکند پیش داور هر که عذر بگینای میکند صورت تعمیر پیدا در تباہی میکند قطره خون مهر بردار سیاهی میکند نصه خوانی دقت بخوابی نخواهی میکند آه از دل بر کشم کانسرتبای میکند شیخ نتوان کرد کارے کم نگاہی میکند هر که بر دل در گدائی بادشاهی میکند جلوه هائے شیخ بر آتش گداهای میکند
---	--

نامه اعمال برکت دار حسرت در جگر
مشور از نا کرده کاری غدر خواهی میکند

۴ ستمبر ۱۹۰۰ء

خزان شد بلبل خوش رست گل مش نظر دارد دلش از ناله هائے نیم شب چندین خبر دارد نه خند و بے محل غنچه که شاخن پایگل باشد زلف عارض مهر و رنگ سایه زلف او	اجابت از در حق ناله شوریده سر دارد که بر آواز گوشه زخم دیوار دور دارد چو مرغ رفته بر پایم که سر در زیر پر دارد نه زلف و نه بر سفید پهای در جگر دارد
--	--

ندانم از چه بردامن ز آتش داغ روشن شد بکوش زار می نامم گران جانم ز مبتیابی خور من آبر و ریزد تمنائے جمال او قلم نه در سیاهی تا پیام قتل بگذارد هوایش که رود از سر دران نخته شود خام خلش در دل بجا ماند و گراستنا باشد	دل پر حسرتم هر دم تمنائے دگر دارد سبک و ختم و لے چون ابرنسیان در بحر دارد چو شبنم دایم از اشکبیتیمی دیده تر دارد که چشم انتظار ما امید از نامه بر دارد خیال رفته زیبا چون صدت بر کف گهر دارد که چون تیر سبک ز نغمه ز صید دست بردارد
---	--

خدا را مژده بشنو مبارکباد مرگب نو
که شوق غم رسیده از جهان غم سفر دارد

۲۵ - نو میر ۱۸۹۹ء

ترا که اے گل عارض چه رنگ و بو دادند وصال عاشق سکین چه شکل قاده ست دهن به لذت بے واکند جگر سوزی حدیث گوشه نشینی ز چشم نقل کنم ز درد زخم فشر دیم بر جگر دندان بزیر سنگ نهان است سوز خاکستر ز بوسه هائے جبین خم زدی پس آجانم تلاش گل بسر آمد که باغبان در بادت نه گشت دایره عشق تا سیه نه نشود	مرا به شیشه دل خون آرزو دادند ترا حجاب و مرادوق گفتگو دادند که بوسے گل به سرا پرده سپرد دادند که قطره بصدرت رفت و آبرو دادند چه شد ز کاوش دل فرصت رفو دادند شرار از طیش دل به آه رو دادند پیام وصل چو آبرو که رو برو دادند خبر نیافتیم و حال جستجو دادند داغ بر بگرم من نشات او دادند
---	---

چونقش پاک نشستند و باز کو دادند که از ریاضت شب سوز در گلودادند زد و آتش دل رنگ مو بکودادند	بجز ملال تو قاب تپی نخواهم کرد به زار نانی من گوش میدهد هر کس بشوق بوسه سر زلفت خرق راه شدم
--	---

ز جوش گریه ستوریده حرف غم شد پاک
دل انگنیم به دریا که شست شود دادند

۹- نو مبر ۱۸۹۹ء

هر چه میوز و نوازے میدهد از فغان دم تنگ نائے میدهد شع جان در زیر پایے میدهد بند در بند قبائے میدهد پشت بر دسے بلائے میدهد غمره بر یاران صلائے میدهد گوش بر حکم خدائے میدهد سر در آغوش قضائے میدهد باز آواز م صدائے میدهد تن بقدر یرم رضائے میدهد درد از خم خوش ادائے میدهد پر کگل خون بهائے میدهد	بوسه دل سوزی هوائے میدهد دم کشم دم در کشیدم یکدم آه تا نباشد وصل هر پروانه دود دل تا دوست می دارد مرا سرمه چشم تو بر پا فتنه شد مژه ها در بان چشمش در زنند نامه اعمال من شد رو سیاه شمع را دسوزسے پروانه سوخت چون هوائے عشق در سر داشتم کنج غم باشد نصیب عاشقان مے پرستانند ترک از چشم سرخ رنگ و دل بشکست همچون بلبلان
--	---

می برد آرام جان شبنم و قحان
در دلدل پہلو بجائے میدہ

۳۰ - نومبر ۱۸۹۹ء

آفتابِ حُسن از بُرجِ رخِ گلگون دمید
شبحِ بزمِ آرائے جانِ بے سہ در برگرفت
انتظارِ آتشِ روزے بشبِ آور و جفت
رازِ دلِ باہر کسے گفت آنکہ آخر دمِ نزد
سجدہِ کردم در نمازے دستِ برابر دگر گرفت
سینہ دریا گرہ زود باد در مشتِ حباب
بلبلِ آشفته سرگرم تماشا بوی کس
در خیالِ رخِ سیستانِ غم از جا شدند
تا کمر در پائے اوبال و پر پر دانه بست
بوسہ بر خائے نوم چون نعل در آتش نہا
بر ہوائے میکہ چون سرخِ کردم چشم را
خشک پہلو میز نم بر بسترِ احسانِ عمر

از خطِ سبزش بہارِ عمر روز افزون دمید
لالہ باداغِ جگر از سینہ ہامون دمید
انتقام از جان کشیدم تا دمِ محزون دمید
گو نفس در گوش نے صد بندش مفتوح دمید
نیمِ خمورم کہ چشمِ فتنہ زان افسون دمید
از دل پر درد آو نیم کش بیرون دمید
گلِ بدامان سحر با کاسہ داترون دمید
صبح در آغوشِ شب از خوابات چون دمید
در تن ہر شعلہ ہائے شمع گویا خون دمید
بر لبِ لعلِ شکر خادانہ موزون دمید
بادہ را بوی کردہ باز رہائے گل ہون دمید
سبزہ بیگانہ بر خاکِ سرِ ممنون دمید

دم بخود از کوائے ادبے شبنم و قحان آمد
وعدہ شبِ روحِ صبر اندر دلدلِ مفتون دمید

۹ - نومبر ۱۸۹۸ء

مراہم دیدہ خوب دادند
 دوائے قوت بیمار دادند
 زبان شمع آتشبار دادند
 متاع صبر دل ناچار دادند
 خبر از یاد وصل یار دادند
 مراد دل ز عشق غار دادند
 ز جوہر رشتہ ز تار دادند
 بہ نخل خشک برگ بار دادند
 امان در سایہ دیوار دادند
 درون غنچہ دل افکار دادند
 بہستان بادہ سرشار دادند

نہ تماشیدہ آزار دادند
 سخن سنج اشارت سرمہ چشم
 پیام وصل با پروانہ گوید
 گرفتہ تا غم ہجر تو دل سوز
 بحسرت رفت جان نا تو انم
 ترا حسن گل رخسار دادند
 اگر آئینہ بر روی بتان دید
 بہجران آہ من جانم بر آورد
 مریض مستمندے را بلویت
 بیان سوز بلبل بر زبان شد
 نگاہ چشم خواب آلودہ ہست

چہ دانی شور جاے غم کجا بود
 بخلوت خانہ اسرار دادند

۲۶ - اکتوبر ۱۸۹۸ء

ہیچنان خون درون از تیغ قاتل میچکد
 موسم آبلے می شود از شمع محض میچکد

حیف بر رخ جدائی زخم پیلے میچکد
 نرم دل داری ولے آتش بیام تر نکرد

<p>برق انشانی ز سوز زلف گرد عار کوزه گرتا ساختی ساغر خاک چرخم تر تیغ ابرو را به غیظ از بوسه آسب داده ام زخم بردل میرسد برویده گریان ببین</p>	<p>در شب مه کو کجی از برین عامل میچکد قطره قطره آسب رخ از کدنه گل میچکد خون غرق شدن چمن به شام میچکد شیره تردانی از گل فلفلس میچکد</p>
<p>آتش عشق تو سوز دشمن را مثل کباب ساعتی بنشین که خرم از گداز دل میچکد</p>	
<p>۹ - اکتوبر ۱۳۹۶</p>	
<p>شب غم آن زمان باشد که یار از بار و افتد خجاست و شرم بندد در چشم سخنگویت عبت برو عده شب بادل افسرده میالم قرار آید نگار آید نگار آید قرار آید بنیخواهم که تیر آه من افتد به سر در غم در اتر قیاس رخسار پنهان بر انگیزد خبر داری اگر از گل مشویدل که دلدار به پیرانش نمی باشد جدا غم از دل پر خون نمی باشد لطفت این چنین باید که تا بر غیر بنمائی بیاد عارض کل تا بمن سپی میتوان بزن نشاید در جفا پیشین بسین ره سپی میگیرد</p>	<p>مراود دل بر آید گل اگر از خار دور افتد چو قهر از لب کشائی شکر گل از لاله دور افتد بکن و ابند محرم تا گره از کار دور افتد چه در دلا و از خاطر پیار دور افتد خبر از یاد غم ما نه دل پیار دور افتد وز دگر باد خاک از آتش پیار دور افتد بسان مه ز باله نقطه پر کار دور افتد به غیر نش رنگه از دیدار دور افتد بر انداز بندگی سایه و بار دور افتد نیالده بلبل پر بسته که گزارد دور افتد زنی که شکر نیم زخم و پیچ بار دور افتد</p>

گر یز انم ز سایه چون سراغ راه میگیرد بت شمع صفت بر رسته زخم وانی بیند بت پنهان کنن آراشته داند جدائی را	اگر رهبر شود دانا قدم از خار دور افتد نگاه مست و حالیکه از خار دور افتد زدست نشانه موسی کا کل ندارد دور افتد
---	--

نگاهش که خطا میکرد از تنویر شکسته دل
چو تیر از مرغ پا افتاده بسیار دور افتد

ردیف و

باشد اگر چه جن ملاحظت فرالذید تا چاشنی در وجاحت و دزدول مانامه را به حرف اصنافت نوشته ایم شیرین سخن ز حد فصاحت گذشته است گرد ز سر گذشت من از سر گذشته ام از زان خود کباب خورم در بان تلخ چون مون بر طر ز رفقت نمی نویم از انتها شورش عشق بهانه سوز	از آشنا شود نگه آشنا لذید چون بلبل است ناله و فریاد مالذید از خون گرم محنت بے دست پایا لذید هر دل عجز و قلمه آب بقا لذید نخسته شود کباب و شراب صفا لذید چیز نیافتم که نشود بے بهالذید شان خدا را خدمت نام خدا لذید هر زخم دل بجا خود از ایتدا لذید
---	---

دارد حدیث لطیفه که در زبان تنویر
گویا که میبستیم شکب التمس لذید

ردیف

مهر ز چیل برآمد چو آفتاب نگار
دل ز آه نگیرد چو نقش آب قرار
هوا به قطره در آید حباب میرقص
خیال یار چه بخش در وجود عدم
صفحات جوهر فاقه است حسن لا محدود
بجاک پا نگرش است از قدم قدم برداش
سفره سوز درون زهره و قالیسرا
ز کوه بتیش حسن است از پیش عشق
حباب آینه ام هستیم عدم تمثال
گهر حبیب صدف جوده های بیویم
بروئے طالب دیدار جام میخند
قنادیر چو طوفان بخوشی می بالند
زمانه رنگ دگر باخت از دل آرائی

نگاه کرد در فوج پاک پرده دیدار
ز خار خشک نوشتم برات برگزار
نفس بر آید و خود بشکند طلم خشک و صاف
بروئے نقش نمی بندد آینه زنگار
بچشم محرم اسرار مرکز پر کار
نظر بچرخ ازلی در تلاش صحبت یار
دل جو بروء فالوس و شمع دیدار اوار
که عکس و شخص در آینه باشد آینه وار
نشسته بر سر پائیم در انتظار غبار
خیال و خواب نگر چشم زخته و بیدار
ز جوش باده عشق تو سر خوشم به خار
نه پای به دامن دل سر بخت نهاد شرار
که خارشند ز سبک پیشی زان دیوار

گداز شمع در سر گرمی دل است ای شعله
ز دوست کار رود دست گردود از کار

۱۶- نومبر ۱۹۱۳ء

اسے نسیم سحری مرزہ بہ کاسے بن آر
خود شکار تو شوم حلقہ داسے بن آر
لبش نوم از لب خاموش پیامے بن آر
سروست نگذارم کہ حلقے بن آر
گریہ از خون دلم پارہ خامے بن آر
نشہ دیر بقا از لب جامے بن آر
آہ سوز لیت کہ از داغ دوامے بن آر
خبر قافلہ از کوچ و مقامے بن آر
رو بے رویہ ز آہستہ خرامے بن آر
خانہ ام نور شود ماہ تاسے بن آر
گل چہ داغیت کز تو شہر نامے بن آر
قاصد از لب گل تازہ پیامے بن آر

اسے صبا نکت گل بہر شاہ بن آر
منشور یار ز اسباب سیر پریشانی بہ
خط آزادے من جوہر شمشیر نوشت
بوسے خون دلم از رنگ خامے آید
لخت لخت جگرے سنج کباب دگر
بے توان دست طلب نیست سراپائے گریز
طوق در گردن قمرے ز پر دہال انداخت
رفتن از خاک جگر گیر بود پابستن
ہر کہ اند کردہ خود ز دہ پشیمان گردد
روزی من تیرہ شد و ہر شامے بن آر
بود فانیست کہ از خاک شہیدان برخاست
مرزہ منیت کرد بوسے وفا چہ پیوستد

عذر بہ یاد عجیب شوق قیامت انگشت
کہ ز اعجاز جوابے بہ سلامے بن آر

۲۸- مئی ۱۹۱۵ء

من نیم جان در حیرتہم تو مست صہبائے دگر

من جان و دل قربان کنم تو محشیدائے دگر

زلفتِ ظلمِ جانِ ستان لبِ بادہ پیائے دگر
 آمد نذا از کارہ کن نکر ماوائے دگر
 آتشِ زندِ نظارہ شوخی زبائے دگر
 غافلِ ز حالِ خستہ جهانِ ارقمائے دگر
 دارد خمارِ عاشقی آشوبِ دریائے دگر
 جوشے کہ پیدا میکند فوخمِ ہر اعضائے دگر
 بختِ سیاہِ بنِ بہینِ کتبِ انشائے دگر
 نازِ رقیبانِ میکشم بالائے غمبائے دگر
 درِ زندِ امِ بیش ازین جز عشقِ سوائے دگر
 کیفِ شرایبِ ارغوانِ نازانِ پیرائے دگر
 در خوابِ نفقتِ سرانِ وارچہ پروائے دگر
 منِ بطیمِ از دورِ دلِ دلِ میکشد جائے دگر

حسرتِ بہارِ بے خزانِ رخِ شکِ گلہائے جان
 من در حرمِ کعبہِ جستم دلِ آوارہ
 رازِ عشقِ پردہ نازتِ نیازم شعلہ
 خواہے بیا خواہے بخوان ناکامِ از دورِ مران
 آتشِ خموشِ از آبِ شد چون سبکِ بزمِ خاکش
 تدبیرِ مردِ میکشم چون موجِ در بحرِ بلا
 یارِ تو شد پہلو نشینِ چون مہرہ انگشتری
 تابِ رفاقتِ میکشم اشکِ ندامتِ بر خرم
 دلِ میکشد سوائے حسینِ شوقِ ست مارِ ستین
 چشمِ از نگاہتِ جامِ جانِ جوشتِ محققِ نہان
 غمِ سفرِ یادِ دیگرانِ منِ در بیتِ چو بگدگان
 اسے بیتی از ای ہائے دلِ بے اختیارِ وادول

یارم نیامد از درم زارم ز تشویشِ سینہ ام
 قاصدِ قیامتِ میکند پیغامِ فروائے دگر

۲۱ - جون ۱۹۱۶ء

دلِ شد نشِ رغمہ و جانِ شد فدائے یار
 تابِ جفا خوش است ز خوابِ وفا سائے یار
 بنید خطائے خویش ز بنید جفا سائے یار

یارب چہ رفت بر سرِ اور وفا سائے یار
 دلِ مے برد کرشمہ ناز و ادا سائے یار
 عاشقِ بزمِ ریتِ چو گل در میانِ خار

بلے وصل عمرِ بخشِ بجا دراز نیست
آن طفل مکتب است در اسرارِ حُسن و عشق
با این همه که خشک نهال است و برده
رنگِ برنگ خوبی و زشتی زخوئے ما
خاک از برائے مالد و ما از برائے خاک
اے جانِ برد تو از بر ما مثل گل زخار
یار از دل یگانه و بیگانه از خودیم
این سرمدِ بصارت و آن جوهرِ صفا
ما خویشتن به خاک درت خوار کرده ایم
تنگ آمده ست هر که گر قمارِ حُسن شد
دارم خمارِ نشئه از ساغرِ است

چون عمرِ بیوفاست وفا و جفاے یار
ببند جفاے یار و نه ببند رضاے یار
سرداده ایم در سیرِ راه و وفاے یار
یار از برائے مالد و ما از برائے یار
پیوند آسمان و زمین شد وفاے یار
جا کرده تو در تنِ بیجان بجای یار
تا بر زبان ما زود ما جزای یار
گوهر نمی رسد به کفِ خاک پای یار
با غیر آشنا نشود آشنای یار
نازک ترست بر تنِ نازک قبلای یار
در دل خیال یار و نه در سرِ پهلای یار

پر دل رسید شورِ نیامد به جان رسید
بیرِ خطا نبود نگاهِ خطای یار

دلیف ز

۳- اکتوبر ۱۸۹۸ء

دوست میدارم سناش رازِ جانِ من هنوز
میرود جانش و سلی میبارش در تنِ هنوز

گرم بودم و دوش در پہلوئے شوخے مے پرست
آن نگارین برائے سیر شاید رفتہ بود
طلعت خورشید می زبید ز آویز شعاع
آتش عشق بتان در استخوانم جا گرفت
سوختگان ہجر لذت نمی بخشد کباب
از تشیب و ہر بگریز و عصاد و دست گیر
تا نہ بکشد بدہن بوسے نمی آید ز دل
غنجہ را باشد قبائے سبز تابالائے سر
وصل اورا آر زو کردن تحریرے خطا

زمین جہت از سزفت آن بوی پیراں ہنوز
نکبتے خوش با صبا می آید از گلشن ہنوز
خطِ نوخیزست گرد عارض روشن ہنوز
گرم میدارم ازین خاکستر دفن ہنوز
آتشے روشن نشد از گرمی گلشن ہنوز
راہ دانستہ برو چون دیدہ سوزن ہنوز
فاش میگودید زبان غنچہ سوسن ہنوز
یار من در پردہ دارد و دل ز بہن ہنوز
آتش دوری نمی سوزد دل آہن ہنوز

شور نتوان زیست یکدم بے مے و پیماہ
غرق در خون ست اشک چہم تر دامن ہنوز

دل می رود از دست کہ یارم ز نظر نیز
پرد از تبسم ز طرب خیزی چہم است
بر وعدہ فردا چہ کنم مہر یقین را
قربانی و ایثار فراموشی نہ گردد
آن آئینہ رنگ از دل بیاب گرفت است
یاد تو بجز خواب فراموش نباشد
آئینہ بجز سوختن سنگ نہ سازند
دل راہ بدل دارد چون ریشہ سوزن

چون کاہ رُبا کاہ کشد زیر اثر نیز
اے خانہ بر انداز چمن طرب ز نظر نیز
در گردش چہم است تہانِ شام و صبح نیز
شب زندہ کند در دل وز خم جگر نیز
ور نہ نظرش مشہر خیمہ و خبر نیز
بیدار کند شوخی پرداز دگر نیز
از آتش عشق است بدل راہ و گذر نیز
در چہم چہا پردہ در دیدہ نظر نیز

خواب بہنی حالت غفلت و نیز نشاہات برات غفلت

تا گل نه نشاند ز مژه دیده تر نیز
 بے گل به سر شاخ نیاید تر نیز
 الفاظ در آواز و محین زبرد تر نیز
 پادری گل و در پیش و گر غم سفر نیز

تشکین نه شود بے تو شهیدان و فارا
 دنیا به امید است و امید از کرم دوست
 مجموعه شوق است بیان از دل عاشق
 از باعث عشق است وجود و عدم آباد

از پر تو ذات بخت اے شوق جهان حسن
 یک باله نور است در اطراف قمر نیز

ردیف س

سر بود دل بیادش بر لبم جام است و بس
 هر چه برد آرام دل چشم دلارام است و بس
 چو ش خون در گردش از غلبه یام است و بس
 سایه زیر بام و جلوه بر سر بام است و بس
 منزل در بسته بالا خانه یام است و بس
 زندگی آلام و بعد از مرگ آرام است و بس
 بر لب قاصد یمن خاموش پیغام است و بس
 منزل باد حقیقت بعد یک گام است و بس
 خواستار نفس ما از فطرت خام است و بس

عاشق زارم مرا و در زبان نام است و بس
 در گرفتاری مایه نظر دام است و بس
 هر نفس از تنگ هستی خار در پیرامن است
 نه نشین و هم نشینم بر سر بازار عشق
 جز تصویر نیست ممکن قطع کردن راه عشق
 هر چه میخواهم درین سودا سوار روشن است
 رفتن ما منحصر گردید بر حکم قضا
 روزگار مایه گردش مایه گردش در جهان
 پنجه منزله خون ترک علائق میکنند

شہرتِ نامست گر مقصود نامش زرد کن
 ہر چہ بنی اندران یک جلوہ حق را بہ بین
 برآمدت منقسم گردید کار و دوہسان
 میل اشک عاصیان تسبیح چشم بیلست
 بر سر بالین ہر کس شمع روشن میشود
 در نماز کے رکعت استادن ہم زانو زدن
 از نگاہ پاک دیدن خضر راہ مدعاست
 خاتم دوران کہ بروئے ہم عظم کنندہ است
 دیدہ بے نورست گو در ظلمت آباد جهان
 زندگی جیلست در اسکان ولیکن مرگ ہجر
 لذت دیدار یارم لذت شربتِ شام

ورنہ بر سنگ لحد کند بیان نامست و بس
 ورنہ این نین مبصر چشم باو نامست و بس
 پر کار آنہائی صبح دشت نامست و بس
 زار نالیدن بہ گل آغاز و انجامست و بس
 چون شہر یک جلوہ در انوار الہامست و بس
 لا الہ سحر حق باہوت نامست و بس
 بے نشان نقش یا این شایع نامست و بس
 دور گردون چنان نین فیرہ نامست و بس
 نور افکن صانع نور شہید نامست و بس
 اسے خوشا جو کہ کہ و کل ہاؤ اگر نامست و بس
 از شہر اسے کہ بہشت و کہ ہر دو شہر نامست و بس

تو ہمست آفکس کہ در غم شہادت نامست و بس
 یادگار اسے شہر و رست الخزن نامست و بس

اپریل ۱۹۳۳ء

برنامہ حیات قلم و رشید کس
 آن داور کس رسید و نہ او رسید کس
 دانی کہ حیات و موت و وقت اندرین
 دیدن ترا گناہ و ندیدن گناہ کیست

خبر شہید جو نہ خبر شہید کس
 خدویدہ کہ دیدہ و ندیدہ کس
 شیر و شکر کہ ہر دو نامست و بس
 بر دل نہشتہ آخہ دیدہ و ندیدہ کس

سر رشته بدست قضا میدهد حیات	سرگرد تیغ و سر بگریبان کشید کس
خواهی وفا و خواه جفا خواه ناز کن	در زید عشق جانم هستی در پد کس
اوراق گل نمونه هر داغ بلبل است	مرغیکه دانه چید پرو دام چید کس
جان و جهان و دل همه قربان جلوه	چون جان از آن برید ز جان در پد کس
جان واحد است طرز عمل رنگ صحبت است	از خود جبریده شد ز علایق بر پد کس
عشق آتش است مرهم جان آتش است عشق	در خاک آرمید بسیار آرمید کس
جان و دل و خیال جمال موصال یار	از خود بر پد تا بسوئے او بر پد کس
اولی ترست از همه بگردن زدن زول	بشمید بوسه گل که گل از باغ چید کس
سیاح را خوش است نشیب و فراز راه	راه عدم دوید بمنزل رسید کس
رنگ است مشت جان تیر از وی سجده	پشته خمید و یار امانت کشید کس
خاندوشی چراغ و قراوشی فسو غ	از جلوه خدا نشود نا امید کس
بینی وجود ما و نه بینی وجود او	خاک آفرید مرگ و ز خاک آفرید کس

اے شور عشق اخگر و خون سوز اخگر است
بے جان بجان جذبه نوین طپید کس

فروری ۱۹۳۲ء

عاشق مستم مرا و روزبان نام مست لیس	سر به سواد اول بیادش بر لبم جام است شمس
الغرض از آفرینش جد و جبهه عنصر لیست	زندگی آلام و بعد از مرگ آرام است و لیس
هر نفس از تنگ هستی خار و پیر این است	جوش خون و گردنش از تقلید یام است و لیس

سایہ زیرِ بام جلوہ بر سرِ بام ست و بس
بے سرِ انجام اجل بالآخر انجام ست و بس
این چراغِ مرده ہر گز سرِ شام ست و بس
پند شیرین را جواب از تلخِ شام ست و بس
دورِ گردش طے از استقلالِ گہم ست و بس
در حضر حاضر شود فحوائے پیغام ست و بس
قطرہ خون مندل چون بچہ خام ست و بس

نہ نشین و ہم نشینم بر سرِ بازارِ عشق
در خیالِ جلوہ لشکین در وصالِ اتصال
از طلوعِ جلوہ محروم ست دائم تیرہ بخت
زہرِ ناکامی چشیدن کامِ جہلِ کون ست
پا چو پر کار ست بر جامِ بیروم بر دیگرے
مرگ ہم شادیت گر بینند ا عقلِ سلیم
سوزنِ عشق تو در ہر گام زخمی میزند

شوقِ صابر شد بحکمِ والی تقدیر خویش
در خارِ نشہ مئے درو آشام ست و بس

ردیف ش

کہ بوسے خونِ دل می آید از چاکِ گریہ اش
بہر رنگی تراود شوخ و غم از رخِ اش
دل از سرِ قند و صورت دور گشتان زہرِ اش
کہ و رست گشت و چشم چون کل و درو اش
سہراغِ راہ گم گشتہ فحاش از بگو بیکاش
صاحبِ دستان در دل اشارتہا نہ پنداش

شکن در آستین دارد نگاہِ دامنِ افشاش
طلسمِ صورت و معنی حجابِ ریشے خنداش
نمازی شد تم اول ز آب و گل و فوکرہ
حیاتِ سپیش باقم بلبہ بر موجِ دریائے
زمین و آسمان را منظرِ انوار سے بینم
سوا لے کردہ ام از دوسے نگاہ سے آرزو دارم

منہ پاتم چه سودا در سرم دارد تماشائے	جنون شیرازہ بندہ نسخہ حال پریشانش
نظر از جنبش مژگان طاب مہر جانانم	سرد از یادستان میسر و خواب خوشانش
نظارہ و حجاب از پرده دیدار بر خیزد	کہ حسن آئینہ چشم است و چشم از حسن حیرانش
پیرایہ مہرقت در قلم روشن دل کردم	کہ تقطیع عناصر بزم آرائی اسکا تش

بگوئیم قلقل بینا کوئی اسے شولائی آید
شکت شیشہ دل بے نیاز سازد سانش

وارفتہ ام چو گرہ بہ جذب خیال خویش	از پیش پاروم اگر آیم بحال خویش
نیرنگہ فطرت است نگاہ ادا شناس	قاصر اگر زبان شود از قیل و قال خویش
پیرا شد از مشاہدہ حسن بے نقاب	آئینہ احجاب جواب سوال خویش
از خواب بچودی کہ غرض دیدن کیست	تعبیر کردہ ام کہ تہہ سینم مال خویش
بنشست بر دلم کہ نیاید بکار من	چون نقش پا ز گردشم پائمال خویش
فدایا شد کہ دیدہ بدین نیستد ہر	از تنگ چشمی عرق انفعال خویش
تا زخم یہ خون و نور نظر پیش و پشت او	آنادم از مصیبت و فکر بحال خویش
مہر غم نہ ام نہ نام نہا چو رنگ گل	موقوف بہ نفس شد ہجر وصال خویش
انہار زرق و دیدن و ناویدن کسے	در مصعب خیال کشودیم قال خویش
بگوئیم ربودہ کہ ز خود بچیب سر شوم	در صورتش زوال پذیرم کمال خویش

و دنیا و عاقبتش ہمہ بیک رنگ وحدت است
اسے شولائی در گذر ز فراق و ملال خویش

ردیف ص

نظر فریب و فریب زمان زمان مخصوص
صبا بدوش برد گرد کاروان مخصوص
ز سجده پای به جبین داغ آستان مخصوص
به خلق تشنه شکست ست استخوان مخصوص
به سیر داغ جگر گشت گفان مخصوص
عدم وجود به نیرنگی جهان مخصوص
به ضمن قالب خاکی شدت جان مخصوص
حدیث عشق بنام تو بر زبان مخصوص
اداسته شناس نظر چشم عارفان مخصوص
شکسته تابو صبا شاخ آشیان مخصوص

حجاب دشمن پیچ سوز عاشقان مخصوص
سُراغ نقش کفت پا چراغ هستی ما
گل مراد شگفت از بهار بستیابی
فریب وعده دیدار خورده ام تا حشر
بهار خنده بسی در خرابه دل نیست
طلسم هستی مراحات و مصیبت خلق
حرارت گشت که در جوش خون بر انگیزد
سیاه روزم دبر کفت چراغ رگدزست
حیات زنده دلی بنید از نشیت حق
نه جواء ماندن و نه پناه رفتن ست چو مرغ

ز شوق در پس وقایع گل فروشان ست
حواله کرد بضاعت به دل سستان مخصوص

ردیف ض

گردش در دو جهان به نظری بود غرض

فرض شد طاعت و ذات بشری بود غرض

<p>همه تن آئینه واحد متفلس پسند عشق کامل نشود حسن مقابل نشود یار فرزانه دیرگانه شود دیوانه چشم بیدار بخواب است ز دیدار ازل هر چه افتاد ز اوقات مصائب آموخت داع دیدار پرستان جرس پرده دل در نفس طائر جان است به پر داز عدم</p>	<p>خضیه در پرده دل جلوه گری بود غرض آب آئینه ز آئینه گری بود غرض پرده پوشی غرض و پرده دری بود غرض از دم بجزری با خبسی بود غرض از جگر داشتن ام بے جگری بود غرض از دعا صحرای بے اثری بود غرض شعبه بستی بے بال دیری بود غرض</p>
---	--

هر نگاه غلط انداز خراش است اے شعله
ریشه و رزخم دوانید و تری بود غرض

ردیف ط

<p>سر زده از بنده خطایا که گناه به غلط گاه ورد امن کوه است ز پامال تباہ سالک عشق شناسار منازل نشود آبرور سلف از دست و دلبے مغزی اے فلک گیر که سر مشق جفائیم چه مور واقف حسن و نج چشم منتائی نیست بر سرم بارود عالم که و دینت جهان است</p>	<p>چشم کردست سیاه به رنگا به به غلط بر سر راه گرفتیم چناب به غلط گر برد جاده خوابیده ز راه به غلط کهنه خرمن مده بر باد ز کا به به غلط گاه دانسته بیازاری و کا به به غلط خوشه چین بار برد تخم گیاه به غلط داود احوالی من زار گو ا به به غلط</p>
---	--

گردش چشم سیاہی روش کبک ری	آنکه شب خون برد از دست سپا ہے به غلط
آستین کهنه و دامان شکسته دارم	فکر تعبیر غلط خواب سیاہی به غلط

چشم من گشت سفید و شب عید آرخشد
بر فلک شور ندیدم رخ ماسی به غلط

ردیف ط

حیات پا بگل و در دو دل بکار چه حظ
منطق و دعوی من چشم اشکیار چه حظ
دل فریفته از چشم هوشتیار چه حظ
خزان رسیده نداند که از بهار چه حظ
دمی که زنده نه مانم ز غمگسار چه حظ
جهان به زیر جهان کرد آشکار چه حظ
زمانه پایه رکاب و زاعتبار چه حظ
فریب چشم نباشد ز انتظار چه حظ
به یک قرار نباشی ز صد قرار چه حظ
ز فیض گریه سپی اختیار چه حظ
ز قید هستی ناپسندار و دار چه حظ

مر از بارکش غیر و مستعار چه حظ
نه عرض بیگی و نه رو آستان بوی
ز خود بر آنکه چراغ است زیر دامن شوق
فتان برگ سر آمد ورق ورق برگشت
مریض عشقم دور هر بلا گرفتارم
قماش و نقش وجود عدم معامی
مشیت ازلی در حمایت دل ماست
خلات و عده دید اعتبار سنگین دست
میان ما و برون از میان چو سایه و نور
وفا شعار نی جبر اختیار کنیم
حباب دار رود بادور کله دارد

یرون ز خویش بر آشوب دید بے دیدست
لقاب تان کشت چیم شرمسار چه حظ

ردیف ع

بوی گل با صبا شود قانع
به سرور بخت شود قانع
آشنا آشتا شود قانع
فاکس و بیخا شود قانع
دست انداز تا شود قانع
جان به آب دهر شود قانع
به دوا در دما شود قانع
به سزانا سزا شود قانع

دل به دل بالرضا شود قانع
هر که واصل به ذات واحد شد
بنده آئینه صفا گردد
کفر عشق است حرف عشق زدن
برد در دل نظر زنده شب خون
محبت یار و دم غنیمت دان
من دیر رزق می زخم یارب
رسد آید بر نمی آید

تا به او آه من رسد که شور
به عصا خسته پا شود قانع

ردیف غ

<p>باز تا انجن ناز دروغ تهمت پرده بر انداز دروغ نبض دل گوش بر آواز دروغ دل دماغم که بود ساز دروغ بال از دیگر و پرواز دروغ داغ کردیم پس انداز دروغ فقره در باب کشد باز دروغ وا شود عقده این راز دروغ</p>	<p>نقته پردازی و پرداز دروغ جشن آرایش خشن است بدیه سنگ بر جوار خود افتاد گران شمع بیدار شد از غفلت شب شرحِ عالم به زبان اغیار مثل طاوس توار دور پیش از کمال تو جمال بشری است مرگ و پیدایش ماترک وصال</p>
<p>خود فنا شو که نفی وصل اے شود درس داد را که ز اعجاز دروغ</p>	
<h1 style="text-align: center;">ردیف</h1>	
<p>از دلم خون و ترش چو نوج دریا هر طرف یک نگاه مست ساقی باوه پیا هر طرف برزین از مهر گردد نوری پیا هر طرف در نفس گردان اسیر رشته برپا هر طرف چون صبا می گردم ویم تا شکوبا هر طرف</p>	<p>جلوه دیدار بهر چشم بینا هر طرف بر بساط چشم و دل آراستی بزم نشاط شان یکتا بتدی و منتهی و منتشر دید جان تا دیدنی نادیده جان دیدنی خاک بر سر می نشام و تلاش دو گل</p>

<p>بر طریق گریه ام بتیانی دل شاد است قبل شے بے علم شے منتفی الذات صفات جلده پرتو اسپرو چشم پوش فهم نیست بنده حسنین و حسن او بهار به خزان</p>	<p>ابرو اسن بر نشاند پار کو با هر طرف سر کند دیوانه چون آتش به صحرای طرف شمع در فالوس سوزد حسن آرا هر طرف چشم حیرت زانی بندد از تماشا هر طرف</p>
---	---

شعر قانع شوبه ذات خوشتن از ترک فعل
 از فرسید آردو گیران نظر با هر طرف

ردیف ق

<p>قاصر زبان باز بیان لعل عشق چون سنگ آستانم و بر خود گرانم چون آینه غمی و بی برتا به سستی سر گرم طاعت است بدرگاه ایزدی عیاده به قدر نبش و نبش به قدر شوق انقاس و دود سوز پریشان نیستی از مرز با خبر گشت صعب انتظار روز جزا پریش احوال با پرس در خوشه دانه تلخ شود بے ضیا زابر</p>	<p>از فکر خود فتاد به خواب خیال عشق در هر دو نقش پائے جواب سوال عشق صورت گراست آدورت خیال عشق شمع تصویرست فروزان کمال عشق چشمان تنگ طرف و نظر حبس حال عشق از گردش زمانه زبون با خیال عشق نقش خیال بندد و بنید مال عشق در نسخه حیات کشودیم فال عشق سوان روح شربت آب زلال عشق</p>
--	---

در یاد نام و فیض کرامات زنده ایم
هستی تعلیقیت که در قید زیستن

آتش زنده بر من جان شتعال عشق
از خدا اختیار گزشتن مجال عشق

اے شوق عشق باید بیضا که غیر او
سر آمدی نه کار نه امر محال عشق

ردیف ک

سرے پہ مجھ دن سنگ آستان نزدیک
گدشتگان زبہان بگدزد و مجرم نیست
بہر لباس کہ باشی ترا شناخته ام
چونقش آسب که گمشد باز نتوان دید
شہود و غیب وجود و عدم فریب نظر
فضا انگشت ہستی بہار عاقبت است
نفس بہ ذوق ہوائی و ہدیہ عالم دواع
یقین بہ ذات احد فرد و انتشار دونی
تصویر است در عالم آرمش گردو
پیش طبع و سر زلف خیال دراز
سکوت و اطلاق بہم زشت و صبر و اندر

بہ چشم پوشی ناباشد آستان نزدیک
غبار راہ با دامن زہر و ان نزدیک
خطوط انقش قدم زانو شدہ خیال نزدیک
در خیال تو دیار و عمارت فال نزدیک
چون در سایہ بہ تعریف ز بیان نزدیک
حیات و مرگ بر اور و چشم جان نزدیک
شکستہ شمع بہ در یاد و گر آن نزدیک
بہر خیال کہ باشی در و گمان نزدیک
بہ چشم خان ما در بہ نشان نزدیک
زخم و جراہ و درد و شکر از یاد نزدیک
حد و پیمانی عشق بہر یاد و گمان نزدیک

جنونِ عشقِ ندامِ زخویش عریانم مشاہداتِ چو آئینہ دیدبانِ نزدیک

نظر پہ عالمِ بالا نمی رسد اے شوق
شکستہ بابائی پروازِ دواشیانِ نزدیک

ردیف گ

ہر دل کشید نقشِ زخمِ ہیرِ عذرِ لنگ
تاثرِ یادِ وصلِ زحمتِ نمی رود
بر رویِ روزِ رازِ نہ افتد زہدِ شوق
غافلِ شدم زہستی خود چون نگاہِ مست
چون اختلاطِ آتشِ و خاکست انتظار
پوشیدہ ساز کردنِ دپیدا فریفتن
در مسجد کے کہ راہِ نیابتِ عاصیان
عشوہ گری بہ پردہٗ اسرارِ دوستی
تصویرِ یارِ و جلوهٗ دیدارِ نعتی

آئینہٗ طلسمِ تو بابتِ شکستِ رنگ
پنہانِ درونِ شیشہٗ نگرِ یزبائے رنگ
بر طاقِ ابروئے تو خورم مے زخمِ تنگ
زہ بر زندہ زخمِ جگر سوزشِ خدنگ
بتیابیِ فراقِ ز طوفانیِ بد درنگ
عریانِ چو جوہرِ ستِ نظرِ باوجودِ رنگ
دیوانہٗ محوِ عشقِ بہ فکرِ محالِ دنگ
مستوریِ نگاہِ بہ چشمانِ شوخِ شنگ
آئینہٗ خیالِ نیارِ و غبارِ وزنگ

اے شوقِ عیشِ جنت و کوثرِ کجا نصیب
سرچشمہٗ حیات و نجات است آسیرِ گنگ

دیگر

بے رضا کار بر نمی آید
با سر زلف صحبته دارد

در خون غیر دانش و فرسنگ
بر خود اغماض میکند دل تنگ

ردیف

عجب نبود ز احوال شود غم باریا بیدل
خیال مصلحت بین پیشوا سئ آرزو دارم
روز عشق میخوانم ز جنگ آئین می صلحش
تصور میکند سیر وجود از تنگ عریانی
من از رشک عدو و لطف نمان خواهم ز رسوا
به تنهایی در و دیوار شد رنگین تماشا می
تساخون حسرت ریخت وصل گل نشا حل
شهید انتظارم سرخون خویشتن دارم
نسیم از خنده گل میبرد دیو سئ چمن هر سو
نگاه سرمه سا از کفر شونجی حسن آرا شد
نباشد حاصله جز سوختن از گرم بازاری

کتابیم فال از زلف درخت در تحباب دل
به ذوق محبت غافل شوم از میخو آب دل
تبسم پرده بکشد ز دسئ اقتباب دل
گناه هم بر نمی خیزد نگاهش از حجاب دل
ز بستم طاعت احرام تعمیر خواب دل
ز دست یکسوی خون خوردم از جام شراب دل
به ظاهر کم نمی گردد ز تشکین خطر آب دل
بطلب میرسم از پر تو فیض کتاب دل
من از اعضا سئ خود کردم ز رفعت تحباب دل
نباشد غم غلط از خط کشیدن بر حساب دل
یرانش میزند پهلوی شراب خون کباب دل

نگاہم رازدار شوق و مشوقم ز خود غافل
چہ خواہم گفت در محشر ز فکر تا ثوابِ دل

نگاہش بندش مضمون و شور از جنت ہی
پریشان میشود شیرازہ اُم الکتابِ دل

آن ابتدائے دل شد و این انتہائے دل
گردیدہ ام بگر و جهان در قفائے دل
این جانشکت خورد و شد لب پائے دل
کو چارہ گر کہ گوشش کند ماجرائے دل
چون برق آہ میکشم از تنگنائے دل
عشقت نکرد جائے بچاکم بجائے دل
خون درون دلخت جگر شد غذائے دل
دو نیم پریشہ در گیا گل پارہائے دل
باطن غبار دارد و ظاہر صفائے دل
ورنہ بطرز دانہ نخیز و عدائے دل
چاکے بزن بخرقہ زہد و ریائے دل
بر بوسہ لب تو بود خون بہائے دل

دل مبتلائے غم شد و غم شد بلائے دل
ہر تو کہ رہائے دلم من فدائے دل
از دست بخت خویش بجز زلف جائے نیست
دارم زبان چو کعبہ خموش و تمام سوز
از درد و آتش دل سوزان کہ سوختم
چون فتح و فراق تو یکسر گداختم
محتاج نیستم بہ شراب و کباب غیسر
آئینہ شکستہ ز جوہر تہی بود
حیران نمود آئینہ را کیس نہ پروری
عشق تو آسب است کہ خود میکنی خروش
اے جان من بیا کہ بنوشیم جامِ گل
خونم بر یختی و تغافل ہی کئے

اے شوق سر دہری جانان مرا گداخت

مشکل ترست ایستکہ چہ سازم برائے دل

ردیف م

جام برشدار به سر چشمه حیوان نزدیم
 حلقه اندر پرده دری پر در جانان نزدیم
 شمع ساس حافی غنیم تو کل بخسدا
 غنچه بشگفت و نسیم سحری دادنداد
 جان زتن باز رود یار زیاری زود
 راه پایاب سلامت نبرد کشتی عمر
 دشت عشق به پرواز تبسم چو صیاست
 سر نهادیم چو گرداب درین بحر محیط
 سازان بود که در این ناز و نیاز
 حال میخانه دل قابل اظهار نبود
 رنگ عشق ست بیک رنگی خود مقنون است
 باده نوشی که فراموش کند نقش حجاب
 قطره خون شهید آبله دل گر دید

خون دل بود که بیه اودم عرفان نزدیم
 چشم در روزن دیوار گلستان نزدیم
 دست بر آتش دامن و گریبان نزدیم
 خنده زبانی پر سر بیان نزدیم
 خای فرسوده هم زخم ز میثکان نزدیم
 بر رقصانیم که لنگر سیم طوفان نزدیم
 داد و فریاد زبونی گل خندان نزدیم
 پشت پا بر سر دینار رفیقان نزدیم
 تاشی در دل و بر تار رگ جان نزدیم
 شیشه بشکست از آن باده هیایان نزدیم
 گرد آلود شد آسینه و دامن نزدیم
 آتش شوق بجان در شب بچران نزدیم
 بر سر جاده تسلیم رگ جان نزدیم

شوق از تار نفس عقد بجان نظم کنند
 که دم نزع بجز آه پشیمان نزدیم

جہان برنگ چرخ روشن چشم غفلت شمار دیدم
 نظر فریب خیال باطل کرشمہ حسن یار دیدم
 شعاع خورشید نور گستر جہان ز تار یک دل منور
 دیکہ کہ پیر در گاہ نگاہ پیدا دیکہ شد انقلاب لیل و نہار دیدم
 دورنگی خط و خال پران صفائے قلب وصال جانان
 میان ارض و سما فضائے ہی ز نقش و نگار دیدم
 جدائی و داغ عشق یارے نشان برگ و نمود خارے
 گل از فراق خزان پریشان خزان بہر دوش بہار دیدم
 نفس مجرب پستی کشاد بند نقب پستی
 بہ نریح جان آہ بر کشیدم بنور فانی شرار دیدم
 برون ز حد نگاہ ماندن درون دل برقی و شطیبین
 طیش بزی طیش سادکن قرار در بقیہ دیدم
 تنور خواہش بدل فروزان نظر بداع جگر ندوزان
 نہ چشم عبرت بران کشادم نہ نور دیدم نہ نار دیدم
 وجود ہر ذرہ کنج مدفن نہ جائے ماندن نہ جائے فتن
 ز کثرت داغ ہائے دامن شگفتہ باغ و بہار دیدم
 برائے ساقی قدح برافروز و دور پیمانہ نگاہے
 تلافی مرگ ناگہان کن شکست رنگ خار دیدم

سیاہ بختی زاشک خونین چو شب برآورد ماه و پروین
 فشر دمان و اندام سحاب نصفت النهار دیدم
 اسرار بچشم است در تنگ که بے تمنای حسرت حقیقت
 ابعالم پاندار فطرت تمام ناپا ندار دیدم
 دل ست اسے شتور گرد جو لال چو آسیا و خیال گردان
 غمان خود اختیار می ما بدست بے اختیار دیدم

زهر تار نفس روشن چراغ انجمن دارم
 ز نغمه بیا نفس الماس حسرت و بیک دارم
 گنج بر خاک و گداز خاک آب سا وطن دارم
 مزانش هر چه باشد یا بجائے خویشین دارم
 گیسو ہے برنیتا بر سر از شاہ ہے کہ من دارم
 سچے از خوشہ دنیا نم کہ خرمن خرمن دارم
 شہاب آہ و فرات اک شبیادک فلک دارم
 کہ از کشت مرادم حاصل بر سوختن دارم
 طیش چند انگہ می بالو صدائے دشمن دارم
 کہ تو شب چرخ عشق در داغ کہن دارم
 بخاک کے در دہم جاسے از انجملہ کشتن دارم
 بتقریب قصاصم دن بدست زلیتن دارم
 کہ در راہ طریقت دیدہ و دل را بہرین دارم

بحالی بچودی دل با صنم گرم سخن دارم
 صدائے بریتیز و شکست شمشیت دل را
 چہے پرسی ز احالم چہیل از خود گریزانم
 دل از نیرنگی فطرت عجب اسب خانہ یادت
 سرم در سجده بر خاک کے بسوی راہ افکندم
 نظر در و امن اندوز دہو سہائے در و کردہ
 در دل زخمت دل حسن عالم تاب سے بہیم
 پئے برقی فنا چیم در امکان خرمن ہستی
 خیال یار در خلوت سرمے خواب می آید
 مراد کار و بار حسن روز و شب یکے باشد
 نفس پر میزند آخر در اثبات ہوادارے
 خوشا جاسے کہ در یادش دہم از سوز بیتیابی
 ز فیش عشق برچہیم متاع خود فراموشی

نهال عشق بار آور نیگردد گنج اے شوق
خراش زخم گویا شاد خاں نارون دارم

ترا در هر نظر از عالم اسباب میجویم نظر در دل سرایت کرده از سرگرمی حنش نگاه عاشقان آئینه حسن بے نشان را من از یک مشت گل چیدم عبادتخانه دل را که این رشته اخلاص در بسته بهم مارا گل تو چید میخندد بشاخ از کثرت گلبن زیادتش رفته ام بیکین کتاب آرزو دارم مشاع هستی مارا نیز در قیمت دیگر تا شا از بهار حسن در باغ جهان دیدم ببین خاکساری عاقبت از خود فراموشم	اگر از خود روم شب در خیال و خواب میجویم چه موج اضطراب از قطره سیلاب میجویم که نقش هستی خود بر سیل آب میجویم امان از دو جهان در سایه محراب میجویم زترکان ریشه عشق تو در خون تاب میجویم سلوک و جذب با هم در دل بیتاب میجویم سراسر حرفت گم گشته ز عند الیاب میجویم که من از خاک بیزی جوهر نایاب میجویم شب مهتاب گردیدم گل مهتاب میجویم سرایه نجات از پیش چون سیلاب میجویم
---	---

ز پیچ و تاب بیابی ندارم ضبط جوش اے شوق
نفس در گرد باد و دل نه گرداب میجویم

قطره اشک چو بر دامن صخره افکنم لش باد عشق تو غم از دل ببرد چشم دارم که شاید دیدار تو نیست درد را در دل راول خود میدانم خاک در دامن تو فیک چو خاک دارم	قرعه فال بنام تو خدا را افکنم سنگ در آب روان بر لب دریا افکنم کار امروز قضا کار به فردا افکنم سر سودا زده را در سر سودا افکنم باد بر سر فکند هر چه که وز پا افکنم
---	---

شخصان محو تماشائے ضیا گردیدم
جاده راه فنا بست و کشا و نظرے
گریه و آه بکا شانه دل پر و دردم
خوشه چین از گل و در گوشه خلوت نشین
خنده جام در آغوش نظر پنهانست
اشک گل کرد که گل روید و بویش بد
در کین گاه فنا خارم و شمس در ره باد

آتش از چشم پر دشتک چو دریا فگم
تا بکے پرده برین دیدہ بینا فگم
آب در آتش و آتش به کلیا فگم
کاش از دیدہ فرو خون تبتا فگم
گریه باده میان خم و بینا فگم
آب سر جوش سپه خوشبو صبا فگم
پاسے خاکی کنم و رخت بریا فگم

دیدہ بر چشم نهم و از سوزن مرگان اسے نشور
تا که خود پشت کمان بر دل شیدا فگم

حجاب بستی خوشیم که تا ترا بینم
په شجرت که نظر میکنم تماشایست
ز جگر و دل و زبانه بین و کمال حاصل نشد
و جگر کشت و کرامات قطره امه حجاب
زمانه در پیے تخریب خاکسار است
به دهم رشته تار نفس گرفتارم
تصور آئینه جلوه ریز دیدار است
نگاه به پیکشائے طلسم حسن و جمال
برنگ غنچه زیوسے تو خار و انگیر
حجاب مانع دیدار ادب پرستی بود

وجود نقش کف پای تو پایسم
در امتیاز خودی جلوه خدا بینم
لبس و تافت نظر انداز خود جود بینم
و خود را بینم و آثار و آثار بینم
بهر کجا که روم گرد بر قضا بینم
به شاه راه فنا جلوه بتا بینم
بجام پیچیدم لعنت ما ضعی بینم
برون زبده و در پرده شست را بینم
ز کوشش به نقش تنگی تیسرا بینم
چشم شاک صدم سمرقند فضا بینم

<p>رموزِ فطرتِ ما کارنامه اعمال تن برهنه من خلعتِ خدا داد است سکندر آئینه از بهر خلق پیدا کرد درین جهان یکره افعال یار و دشمن نیست</p>	<p>که آینه تان شمارم نه ابتدا بسینم که در عقد بست ذاتی سزا جزا بسینم درون دل که نظر و اکتم صفا بسینم ز خود یگانه و بر یگانه آشنا بسینم</p>
<p>ثباتِ عشق پخیند بساطِ غم اے شوق دلِ فریفته دروِ لادوا بسینم</p>	
<p>شب زنده دارِ شمعِ جمالِ تو بوده ام آئینه شکسته ز جوهرِ آبی شود خواهم ترا نهان کنم و خود نهان شوم از خاکِ راه عرشِ برین پایه من است دین گناه ماونه بدن گناه کبیت این حسن گلزارِ فریبِ دو عالم است ما بین چشم ما به سفرِ قاصدِ نظر در راه بود نکته ز بختِ سیاه من سازد ماغ است ازین شیشه شراب بر آید و شد دو جهان بسته ام کمر یارِ برگ و بارِ ریزم و یا اشکِ شمع سان دوری میان ما و تو در نقطه نگاه اے شوق بجوئی سببِ عیشِ زندگی</p>	<p>از دیده پریشان نه بالِ تو بوده ام از حالِ خویش رفته بحالِ تو بوده ام پوشیده از نظرِ بخیالِ تو بوده ام رو در زوالِ داد و کمالِ تو بوده ام خونم روانِ حلالِ تو بوده ام در آب و آتش از خطِ وصالِ تو بوده ام مشتاقِ یک جوابِ سوالِ تو بوده ام چون قرعه بد نشینِ سرفالِ تو بوده ام هر جا که بوده ام بخیالِ تو بوده ام در انتظارِ روز وصالِ تو بوده ام پا در گلی گرفته نهالِ تو بوده ام از وسعتِ نظر به وصالِ تو بوده ام لب خشک و تر ز جامِ سفالِ تو بوده ام</p>

هر چه منکل بود در راه تو آسان میدهم
 چشم و جان را لذت دیدار جانان میدهم
 لرزه مبتلا چمن زنجیر پائے دل مباد
 از لباس وصل تن چیزے دگر بانی نماند
 هر سطر سیل و هر قطره بجائے نقطه
 چون شر در دامن آتش کشادم بال پر
 حسن را در ناز خاموشی تماشا کرده است
 در دراز دروے نمیدانم که در شے در شیت
 سرور قلم کرده ام از دفتر هوش و حواس
 تا نفس باقیست از دل خار در پیراهن است
 عکس تصویرم شکست رنگ من آینه
 چشم من بستند بعد از وصل و دیدار ازل
 ترک کردن مدعا بهر حصول مدعا است

شمع سان بر پشت پامی بنجم و جان میدهم
 پیش پا سر میدهم دل میدهم جان میدهم
 در و سر از گواستان و در و حیران میدهم
 چون هلال آغوش حسرت از گریان میدهم
 حال جذب بخودی از چشم گریان میدهم
 تن بتقدیر آن غم را رانر پنهان میدهم
 چشم را آب از عظیم آید حیوان میدهم
 درد و بیدار و است و در و در و دران میدهم
 از نفس هر دم خبر هائے پریشان میدهم
 گردش تقدیر را پهلوی ساسان میدهم
 وحدت و کثرت بیک جلوه نمایان میدهم
 تشنه لب جان بر کنار آب حیوان میدهم
 مدعا تا بر نمی آید به جانان میدهم

در شعار شمیم اے شور رنگ سبے ثبات

از نفس بر تار تار جیب و دامان میدهم

چون دود ازین بزم چه دیدیم و گدشتیم
 پروانه صفت رنج جدائی نکشیدیم
 ما شعله عشق تو را انفاس گرفتیم
 بر منقبت عشق زخو نبا به تنفس

آه ز دل ریش کشیدیم و گدشتیم
 بر منزل مقصود رسیدیم و گدشتیم
 در بنج خیال تو طپسیدیم و گدشتیم
 جام رے تو حید کشیدیم و گدشتیم

آتش نمط آئینه رسوائی خویشم
در خال دو چشمم که جهان مختصری بود
باناله در دے نفس باز پسین رفت
محو سر خود راجه تکلم چه خوشی
چون بسمل مذبح ازین دار فنائے
بر راه وفا از هم سبب بزار وفا نیم
سودا زدگان را به نفس سوزن سارت
از عالم مشهود به مفقود رسیدیم
در تار نظر دامن دیدار کشیدی

گر جان رودم چشم در دیدم و گدشتیم
از طول ال دیده در دیدم و گدشتیم
تیر از جگر خویش کشیدیم و گدشتیم
خمیازه بر یار کشیدیم و گدشتیم
گردن سبب تسلیم خمیدیم و گدشتیم
در آبله یار غار غلیدیم و گدشتیم
چون نئے نفس چند کشیدیم و گدشتیم
از رنگ جهان آئینه دیدیم و گدشتیم
از بخیه درمی جامه در دیدیم و گدشتیم

مقسم من آوارگی ام بود که اسے شورو

تالاب نفس گرم کشیدیم و گدشتیم

هستی خویش فراموش و ترا یاد کنم
از خیالے بوصالے زساند تاحشر
یار همدرد نباشد اگر از بیدردی
از نظر دور مگر یار زدل نزدیکیست
بے سبب زلیتم را سبب باید بود
بندش غنچه نداری که گره بکشایم
از قلم بزبان هم پر و بال دادند
طائر روح مقید بن از جمله حواس

یاب کل دارم و از خود روش ایجا دکنم
چون بر سر عمر بهر آیدو نفسریا دکنم
جاسے خود از نظرم درد دل پولادکنم
دور می دیده زدل گر زود یادکنم
چون قضا مکیه بر احکام خدا دادکنم
شادمان از چه تزا کے دل ناشادکنم
در نفس تابکجا شکوه صیادکنم
بر حواسی اثر عشق که آزادکنم

سورج خون از پیش دل شده فان کشک
زندگی محض افعال بدستم دادند
مظهر ذات و صفات تو از ان منظر حسن
ترجمان لغزش پاهست مرا نقش قدم
در خیال و نظرم تابع فرمان حواس
زندگی محرم اسرار خدا دانی نیست
چشم داکردم و آثار قیامت دیدم
حاصل هستی ناکام سرانجام مرام
از شکست دل خود ساخته ام دیوار
زندگی خواب و خیال است که در خوابانی

هر سطر جزو بیان غیر چه ارشاد کنم
بادل منفعل از چشم ترسم صداد کنم
فدیه سان خانه ویران بادل آباد کنم
کجروی رنگ برادر عدم آباد کنم
فرض بر نفس کشی کم زکم ایزاد کنم
زین محال است بدان رهی باد کنم
هستی خویش برین زاویه بنیاد کنم
داغ برداغ زسوزد لم ایزاد کنم
تا پس پرده زویدار که دل شاد کنم
طرفه تر نقل ازین شیوه بیداد کنم

غافل از خویشم و هشیار بیادش اے فتور
بودد تا بود خودی را بخود ایجاد کنم

ز تیر گلب خیال یار داکم در گلستانم
نه کار آخرت کردم نه از عصیان خدایم
بیم را بر کشاید آه جان زندانی دارم
ز چاک دامن دل هر نفس سرگرم جولانم
ز سیل اشک نتوان باز کردن در دلت راه
مرا چون گل پریشان میکند پاس و مضاری
من از ملک فتامی آیم و پیرفتا کوشم

گلستان سیر دیدار که زیاد را زینهارم
چه خواهم گفت در محشر جوابی نامه خیراتم
بیرت جذبه هائے دل کلید قفل زندانم
که بوسے یار من مے آید از دامن سوزانم
هین یک چشمه آبست در صحرایه امکانم
که پشت پائے خود می بینم و سرور گریبانم
نفس تا می کشم در بنج حیرت می طپد جانم

چرخ زیر دامن جلوه آراے شبستانم
ندارم خامه پروانه محانی غیر افغانم
خیالے دوسرے دارم که بر حسن تو قربانم
بچشم روزگار از بے نیادی خاک افشانم
که من در جانه اتی بچشم خویش عریانم
ز چشم راه بردار و چو خار خشک مزارم

دو عالم در قفا دارم اگر چشم از جهان بستم
نولیم یا بگویم ترجمان جذبه شوقم
بگرد نقطه واحد خط پر کار میگرد
بزرگ گرد باد از خاکساری خاک گردیم
حقیقت مشکفت در فکر ظاهر بین نمیکردم
مینجامم که در پائے نگاه او غلده خارم

اوا فیم رموز آینه اے غفلت گردیدم
چه غریانی چه مستوری ز بستی بخت و حیرانم

غنچه حسرت شکفت و گل بدامن کرده ام
وصل را تعبیر از خواب پریشان کرده ام
چشمه خورشید را دور خاک پنهان کرده ام
تابان از سنبلی و گل در گلستان کرده ام
شمع روشن بر سر خاک شهیدان کرده ام
داغ دل حرمان را دشمن جان کرده ام
صورت و مخنی درین آئینه عریان کرده ام
چشم و ابر جلوه دیدار جانان کرده ام
از شعاع وی رفو خاک گریبان کرده ام
تیره خنجر را چراغ شام بجران کرده ام
کعبه روشن از چراغ تار دامن کرده ام

در برم دل بود آن هم نذر پیکان کرده ام
ساک راه حقیقت جز خیال مان بود
کس نباشد خاکساریه همچو من آتش پیکان
گل گریبان میدرد سنبلی پریشان میشود
تخم لاله کاشتم در یادگار داغ دل
داغ اشک که می پاشم پورا فکر میسود
هر نگاه را جواب آنی نگاه ناز بود
بستم ام چشم از پرستش بر دیو و یو حرم
همچو صبح صادق آگام ز وصل آفتاب
سختن افشای راز حسن اے دلش دباش
در گم پی خون طپید و شعله دل در گرفت

<p>عاشق و مشتوق در یک خانه انگشتری گرم را با حیرتم ذوق متناقصت است رفته ام از خود برنگ شعله سرکش و جبه اختلاج قلب بخیزد اضطراب بخش من چون غبار شیشه ساعت نمیکند قفس را جلوه پیدا و پنهان پرده رازدنی باز دست را بیرون کشیدم از لباس زندگی</p>	<p>تا نظر برداشتم صورت نمایان کرده ام خون بهایم اینکه یاد عهد و پیمان کرده ام خانه دل را ز دست خویش پیران کرده ام هر نفس و ضرب بر جان سینه ندان کرده ام هر نفس را در حصار پای بچولان کرده ام چشم را بتجانه تصویر جانان کرده ام در کفن چاک از گریبان تابان کرده ام</p>
<p>رنگ و دود و از شعله میجوشد ز دل خون سیاه سینه را که شعله کوه آتش افشان کرده ام</p>	
<p>مایم و خوب حسرت داران گرفته ایم تصویر بے حجاب حجاب نظر شود مشتق خط شکسته ز چین چین او استی ز ما حجاب و حجاب است بے نقاب کشتی شکسته بر لب ساحل نمی رسد ز آنجا که فتن عام ز عین غایت است یادت ز بے زبانی مایم زبان شود مرغی که بسل است پر و بال می زند هجران علی الدوام و دوام است ما چشم از حیا و لب ز فغان و انمی شود</p>	<p>هر غم به زمره غم جانان گرفته ایم در چشمم نم چراغ به دامان گرفته ایم بر لوح دل به دیده گریان گرفته ایم آئینه دو رویه ز امکان گرفته ایم سبل سرشک و صدف مرغان گرفته ایم سامان ز نور بے سرو سامان گرفته ایم کار چراغ از دم رسیان گرفته ایم بهر طیش به دام نفس جان گرفته ایم مار و زحشر بستن پیمان گرفته ایم رنگ سخن ز روشنی عنوان گرفته ایم</p>

<p>پاسنگ کوه و کاه به میزان گرفته ایم جام محبت از لب خندان گرفته ایم در پاه خویش خار منیدان گرفته ایم</p>	<p>میحارجیم ماکه ز حسن غیور بود دل در بیم رسانی سامان عیش بود باشد مزار آبله یاب به کوسے یار</p>
<p>هر فته زیر پا زد شکسته صد ادهد اے شهن دل تصدق یاران گرفته ایم</p>	
<p>چشم خواب آلود را سپید اجدان منظر کنم قطره خون را تماشاء دل مضطر کنم سیر باغ دو جهان در کوزه و ساغر کنم شعله پر ریزد بحال خویش چشمت تر کنم عود سوز جان کنم در پیرهن افکار کنم طاقت صبر آزار کاوشش نشتر کنم دارغ سجده بر زمین زوهر بر محضر کنم برگ آتش خاروش گیر در چارغی بر کنم سردرق از بخت خود خواهم که وا از سر کنم منزل مقصود پیدا از شکافت در کنم مصرعے آبه نویم سینه را سطر کنم آرزو بخشد نوید وصل و من باور کنم خطا کرسی دار را آزاد از مضر کنم یک نظر واکردنی جزوان هر دفتر کنم</p>	<p>شمع ایمن در دل از تارک جان بر کنم اشک پامال جنون در چشم دارم توشه رقصه از ذوق نظر نظاره در بزم خیال دانه دل سبز گردد از بهار سوختن بالقوس آونجیم تعویذ دل حسب مراد خار غم در جان خلد از کوشش ناکام دل بر سواد اعظم هستی چو گردد از پستیم غم فزایدن به دل گل در گریبان چینیم حرف در خواندن نیاید معنی و تفسیر اوست برق خند و بر فلک از سوز تاثیر دعب بحر و وصل هر نفس افسانه مرگ و حیات حرف غم ناگفته به هم کار دل ناکرده به بله نیاز از دست غیبی پایه دامن می کشد صحن حیرت در میان آئینه پیش آینه</p>

<p>نامہ اعمال مادر دست گیر و مدعی چون صدف مقصود ما از بخیه چاک لب است نقد دار الضرب دل را سکه زو از داغ عشق ما زبان دل نبود و دل زبان ما نبود نامہ شب گیر با وابسته زنجیر بود</p>	<p>جابر اسے غیر خالی در صدف محشر کنم تا بخود دم در کنم یا حرف موزون سر کنم عکس ہوتا ہے کسم مس را رنگ زر کنم از نظر تارے کسم دل را رفو پیکر کنم حلقہ بر در می زخم آواز را رہبر کنم</p>
<p>چشم و دل دیوانہ عشق و تنہا پیش رو شوق آہے بر کسم تا فکر بال و پر کنم</p>	<p>چشم و دل دیوانہ عشق و تنہا پیش رو شوق آہے بر کسم تا فکر بال و پر کنم</p>
<p>نامہ حیات غنیمت شمرده ایم بیکانہ و یگانہ آئینہ خودیم</p>	<p>زنگ کرد و رت از صفحہ دل شترده ایم صورت پرست معنی و نقیض کردہ ایم</p>
<p>دلے را تا بجے بر شتر غم مصطر اندازیم بیک بست و کشاد چشم دور عمر آخر شد نگاہ شوق را اندکشتی عالم بہ طوفانے ز کوسے بے نیازے بوسے نازے میبرم و در حباب از چشم پوشی جرعہ لب تشنگان گردد کمان تیر خطا را بر فراز خاک بہ نشاند جدایر جلوہ بستی بہ وحدت رسوایا را رضا بے معرفت نبود حجاب چشم باطن را خیال رنگ بعدا دیدنی وادیدنی بارو</p>	<p>بخاک اشکے در اندازیم و بنیادش بر اندازیم حباب آسا ہوا خواہیم چون فغانہ بر اندازیم ز آہ سرور و بحر حوادث لشکر اندازیم بیاد خندہ شیرین شکر در محجر اندازیم نمایے در جہان کردہ بہ آب کہ ترا اندازیم نظم خیرہ شود از حسن در سجود سر اندازیم بہ ہر گاہے کہ رو باشد بقدر جوہر اندازیم تخلف بر کف طرف نقاب از رخ بر اندازیم اگر در چاک گر میان خون بہا و محشر اندازیم</p>

بدین تقریب شاید بشود افسانہ مارا دریچہ بر لبِ بام است در اطراف می بینی تظلمِ راه در سہمی ورنہ در ابدراع فریادے یہ ہجر کا عدم کیفیت دیدار می باشد بحال بقیراری از قرارے می برم جانانی صغیر ہم صغیران سلسلہ غیبان بیداری	ز شوخی قرعہ فالے بنام رویگر اندازیم ہر سو آفتابے کے نقشہ بر منظر اندازیم نگاہ واپسین در دل بلند از اختر اندازیم نہک بر زخم افشائیم دے در ساغر اندازیم محبت دام گاہ دل کہ خیال و پر اندازیم چو مرغانِ قفس گوشے بر آوازے در اندازیم
---	--

عجب حال است شور از وعدہ و سخن تہائی
نگاہ ریاس و حسرت زابہ دیوار و در اندازیم

اپریل ۱۹۳۲ء

بلاگردانِ جانانم بجان از سوز و گشتم سراغِ کاروانِ جان زانفاسِ روان گیرم زبانِ مشافہ صوت و سخن مژگان من پرغم بیایے عہدِ محبت گر چہ نار و ناتوان گشتم برنگِ خنجرِ پرمردہ دل از رشتہ ہستی بدین خواری و رسوائی شریکِ حال خود بودم مقتدا در تنہا آرزو در آرزو وارم کلمہ بر سر سلیمانی کہ دایہ تاجِ سلطانی منم ولدادہ و دیار از پابوسیِ خاکش	سپندم بقیرام سوختم خاکِ سہ گشتم ریدم بر سر منزل بنزل خاکِ رگشتم نگاہم بر نگاہ او کہ قربانِ نگہ گشتم ہلالِ عید گشتم با حلال از دستِ گشتم بکار خود ز عشقش بے کشش محکم گرہ گشتم برائے خویش بودم بے غرض از بوزہ گشتم نمایان چون نظر از چاکِ دامان مژہ گشتم نہ بنیم من ترانا کے نظر یاب کلمہ گشتم مثالِ قرصِ خورشیدے نہ گشتم نہ گشتم
--	---

<p> یہ یارم آشنائی پردہ بیگانگی دارد گنہگارم فدایم باکسے راز سے نیکی دیم ندارم سر سودا آدم بازار سر سودا خواہم بد خواہی را قرارم بے قراری را بہ عذر داد خواہی میرد بختم بہ پیش او نیدانم چہ خواہم بردیش وادیر محشر </p>	<p> نہ خود بیگانہ تر باشم اگر ناظر بہ تر گشتم کہ از خود بر ملا افتد چو پیش پیش گشتم خریدار سے ندارم بھی کالا سے تہ گشتم د نظم خود پریشاںم سر استظیم وہ گشتم ستم دیدم ز بخت خویش جو یائے وہ گشتم شکستم بازو سے بہت گرانبار گنہ گشتم </p>
--	--

نگاہ من نگاہ او حصار چار دیواری
میان نشن شنو کے آید جو بینائے گنہ گشتم

<p> در یاد تو دل محرم اسرار ندارم در بارغ جہان روئے بدیوار ندارم پاسنگ وفا ساختہ ام پارہ دل را سوفار نظر گر چہ زند زخم دل آزار بے وصل اگر بادہ خورم اشک کبابست خواہم بکشم در برم از چشم تصور آغوش تہی گشتہ دول راز میان بُد فریاد من از سوزش خارا ست جو آتش نظارہ سوال ست و حیاط فہ جواب ست آئینہ الم جلوہ دیدار ندارم عمر ہمہ بگذشتہ جو طوائفی کا کل </p>	<p> جز رنگ خموشی دگر اظہار ندارم زمین بخت کہ سبز ست بخر خار ندارم من قاش فروشم کہ خریدار ندارم بے زخم دگر مرہم افکار ندارم گل خندہ درین جام ز میخوار ندارم این نقش میان دل و دیدار ندارم گوہر ز صدف رفت کہ ز نثار ندارم با عیان بیج سرو کار ندارم در شوخی انکار چہ اقرار ندارم از دل گنہ دارم و از یار ندارم پردائے دلازمی شب تار ندارم </p>
--	--

چون شمع زار زشش نفسم شوق افغان سوخت
ز دوزخه نظر زمزمه از تارندارم

۲۸ - اگست ۱۹۰۵ء

نگاہ منظر رات شد دیدار می بینم
چنان محوم ترا در هر درو دیوار می بینم
که نور معرفت در پرده اسرار می بینم
چراغ صدمات روشن و بی کار می بینم
سبک سراز خمار نشه افکار می بینم
اگر از خویش تن غافل شوم پیش از می بینم
پریشان محو بود گلبرگ را از بار می بینم
همان در افتاب طلح بیدار می بینم
دل از حرف زمین بر سر زمین بزار می بینم
که با این سر و دهری گرمی بازار می بینم
تو از رحمت مرا بینی ترا ستار می بینم
که باز عم خیال هنگامه اغیار می بینم

دل خلوت گزین را جلوه گاه یار می بینم
تصور در سرست و جان بخون و طلب مضطر
ظهور جلوه تصور عالم در نظر دارم
چنان در ذره خاک است پنهان شان خوانی
من صحبت بر اوت رنجیم در جام بیوشی
جنون وقف تجلی شد چو آتش زیر خاکستر
مقید جان من در چار دیواری عنا صرشد
بجز اسباب مار از جان دیگر چه حاصل شد
چه خوش عمری بقروای قیامت در میان قیامت
قصاعت می کنم بانان خشک از خوان بخشایش
دل آئینه بی سیم است پشت و رویی باشد
درین پردازش دخی جلوه رنگین تماشا کن

سپه بختی مرا از روز روشن شوق بیدل کرد
چراغ صبح دم رافقه از انوار می بینم

۵ - مئی ۱۹۱۵ء

نافہ مشکم کہ بہرِ قلع سر جو شیدہ ام
 ہچو سیلِ اشک پاپنِ نظر جو شیدہ ام
 در بہارِ نوجوانی بخیر جو شیدہ ام
 بر چراغِ روزِ چون بے بالِ پر جو شیدہ ام
 سرگرانِ باموچِ طوفانِ در بدر جو شیدہ ام
 آنہم در آبِ و آتشِ گرم و تر جو شیدہ ام
 جوہرم از خاکِ در خاکِ بسر جو شیدہ ام
 ہچوئے در خمِ بہ دلِ بارِ دگر جو شیدہ ام
 بانداقِ تلخ از گلِ چون مخر جو شیدہ ام

قطرہ آہم ز خوابِ جگر جو شیدہ ام
 کشتے غمِ بہ گردِ آید ہوسِ غرقاب شد
 سکتے طالع پسند دولتِ بیدار خواب
 می رسم در بزمِ گل پر میزِ نم پروانہ وار
 گرمی باز از رخِ خوب رویانِ سرد شد
 بر قرارِ بے قراریِ سینہ را کردم سپر
 گاہ در زیرِ زمینِ بر تختِ گاہِ تاجِ سر
 آتشِ غم میکشد از خونِ من صہبائے اشک
 امین از سنگِ حوادثِ غمِ بختی بخشش است

شولہ از بختِ زبون تنگ آمدم بہرِ نجات
 در دلِ خود مثلِ خونِ بر نشتر جو شیدہ ام

۱۳ - اکتوبر ۱۹۱۵ء

مے طیم در دامِ و چشم انتظارِ کیستم
 لالہ رو دارم ز شوخیِ داندازِ کیستم
 شاد و نامخِ خود کہ گویا کامگارِ کیستم
 میکشم بارِ فراقِ امیدوارِ کیستم

رفتہ ام از یادِ صیادے شکارِ کیستم
 زخمی پیکانِ ناکامی شدم زینِ خجلتے
 ہچوئے بستم گرہ در دلِ پکارِ دیگران
 یک سخن از روئے خدانش تلافی میکند

<p>سرمد چنم تماشاے غبار کیستم دل سینہ آسا براغدر شعله بار کیستم</p>	<p>جلوہ خاکستم تاثیر رعنائی گرفت جان محزون بهیقرار و برقرار کیستم</p>
<p>ساعت ریگ روانم شوق تا در دور چرخ خاک پیمودم به شسته خاکسار کیستم</p>	
<p>۲۵ - جون ۱۹۱۶ء</p>	
<p>از چنم مست ساقی در سر خار دارم صد چاک در گریبان چون گل ز خار دارم از فیض گریہ تر بارغ و بہار دارم در نقش سر نوشتہ خط استوار دارم در دل غبار حسرت بہر نثار دارم یارلم دگر کہ باشند من چون تو یار دارم ناگفتی ست رازم زان گفتہ دارم گفتا کہ بے وفایم بلبل ہزار دارم گفتا کہ برق بارم جان بہیقرار دارم</p>	<p>چون غنچہ بر تبسم سرور کنار دارم پرداز موئے مزگان سوائے چنم فتان لے دید گل میسر نے بوئے روح پرور شستم بہ آب دیدہ عمر شستم رسیدہ دستی غزال چنبت مست ہوائے غفلت دارم ہی تمام عالم سرخوش ز جام وحدت رفتم ز یاد جانم دانم ز خویش رفتم بر برگ گل نوشتم سر مشق بیوقائے گفتم شہید نازم تو برق نارسانی</p>
<p>گفتم بہ شوق یاری چون زلف کج ادائی گفتہ کہ یانت یک سر سودا ہزار دارم</p>	
<p>۱۶ - نومبر ۱۹۱۹ء</p>	
<p>رخ تو دیدم و چون بوسے گل ز جا رفتم</p>	<p>سپیدہ دم کہ بارغ تو با صبا رفتم</p>

گذشت از سر بالین چو یار خوش رفتار
 فرو شدم به تیر شبی زبیداری
 نگاه گشتم و بر کف نهاده کاسه چشم
 سرم بسجده فرو رفت و در زدی بر شب
 به خون تنگ نفس چمن آستین شکن
 بروئے خاک فرو ریزد از گران جانی
 پیام طلبی دشمن غلط بمن بر سید
 خرام ناز چو بر روی آفتاب زوی
 فغان که حالت غیرم خبر ز سر نگرفت
 شهید کردم را چشم طاق ابرویت
 گران شدم من بیمار و تاب رفتن نیت
 نماز اهل محبت به طاق ابرو گفت
 خار ز گس متی به چشم نیل کشید

دلم چو سایه جد رفت و من جدا رفتم
 به من گران شد در خواب از قصدا رفتم
 پیے نظافه روئے تو چون گدا رفتم
 سبک چو ماه من از کوئے دل با رفتم
 که چشم بستی و با صوت مر حبا رفتم
 مرین غشتم و از دستش هر قفا رفتم
 چو تیر بر هر دلی اندر خطا رفتم
 برنگ سایه زبان بسته در قفا رفتم
 بهوش آدم و سر زده چرا رفتم
 ز راه میکده در خانه خدا رفتم
 برنگ کاهم و از یاد کبر با رفتم
 من از فغان به سجود قدودنا رفتم
 دلم به ناله در آمد شکست ووا رفتم

برائے بوسه آن پاسے نازنین اسے شوق
 تمام خون شده در پرده حنا رفتم

۶ - اکتوبر ۱۸۹۹ء

غریبے بیگے شہر شہناج خانہ برو دشمن
 خیالم رو نمائے یار و من در بھرمی سویم

پریشان کا کھان چون از وطن پرند میگوم
 ز کس آفتاب آتشین آئینہ چون پنہ

<p>که بعد از مرگ در شوق شهادت آتش فروزم گلے از نامرادی در گلستان وفا جویم ز برزم بهنشینان راه رفقت تا سحر بویم بیا باد صبا تا خاک پائے نازنین بوسم که اوقات پریشان و قصه اتحافه در گویم که من باز گس مخور آب سرخ من نوشم که من در جامه کفتم سرتاپوت رو پوشم چو شمعے روسیہ باشم گراین احسان فراموشم</p>	<p>شفق رنگیت از خون شهید تو بخش ورنه نمیخاتم ز آئینه چه باشد سر نوشت من قمر در شبانه پیدا شد تا نجم بخت و آردن را بحسرت سوختم چنان وجودم بے نشان باشد شمیم سنبلی زلفش چه کرد اما نمیدانم ندارم تاب دیدارِ حال آفتابے را حجابے از که باشد سجلیان با منم گویند ز مینایی دلا جان داده هر استخوانم را</p>
--	---

منم در بزم مرغ رسته پر در چاه افتاده
بپریم نشو از ناکامی دل زنده در گورم

۱۲ - دسمبر ۱۸۹۸ء

<p>براه عشق سر بازم بیاد تا محو دیدارم گنج بهوش در بزم گنج وریاد بشیادیم نوازن همچو سینه پہلو هستی در بزم اغیارم که دستم در گلوئے یازنشل تیار و نارم مثال دیدہ ماہی بزیر آب بیدارم بسان گرم خورده نخل تر از نیست بیزارم یکے بر جا دگر برگشته پامند پر کارم</p>	<p>فدایت جان و دل کردم که در عشقت قرارم مکاناست محبت آتش و بستی باشد به شوق بوسه بر ناسور دل تا که نیم نمانم نه باید قطع کردن راه و رسم بت پرستی را ز سیل گریم ام در چشم حیرت خواب میوزد هر یمن عشق را آب دھوا قوت نمی بخشد سواد چشم نابینا میاض راه تنماید</p>
--	---

<p>که اندر قص سستی همچو طاووس پر افشارم که جان در دیده با آمدند انتم که بیارم</p>	<p>خدارا داغهای موبوئے من تماشا کن نه دیدم جلوه رنگین چراغ صبح گاهی را</p>
<p>چه شد شکست رنگ چهره ام اے منتول و سوزے مقید همچو بوی گل به دیگر مغز آن یارم</p>	
<p>۷ - اکتوبر ۱۸۹۸ء</p>	
<p>ز غمزهای غزال تو در خار شدم طراوت از بن هر مویست آتش شدم تو تیز بر سر گور آ که بقرار شدم براه خال در چشم انتظار شدم بهین که مفت بگردخت نثار شدم خران که شت و گل فصل نو بهار شدم ز نقص پائے نظر آهوی شکار شدم به شکل تار سر عنکبوت زار شدم ز فیض دیده گریان بروی کار شدم مثال دیده آئینه رویار شدم به زردی نظر بدگتا به کار شدم که گاه لیل و دگر گاه را بهار شدم ز لپن شاخ بدرفته دست خار شدم</p>	<p>برنگ بادہ لعل که تا دو چار شدم ز سنگ سینہ من آتش درون خون بخت اگر ز جذبه شوقم دے زمین لرزید نیاید آن بت عیار در کسار طلب عرق جبین تو پسید با وجود عتاب به زیت سوختی در جزایه گل بستی ز سبز دام بروی زمین رخت چیده یکوچه تو زوخت و دوا دوشش کردم که سوخت خواب شبیه بیا و تنهایی تبارک الله که از خاکساری حسنش حنای دست تو رنگی شکست آخر کار حیا چه سایه میان من و من بود به جوش خون زبن موج شعله با سر زد</p>

زیج روزنیا نگار من از در درخت برگ تراشاده چنار شدم

کے کہ پیش تو بخشید جام ربا دہ بہ شوق
ذکس چہرہ بخون تاب شرمسار شدم

۶۸ - اکتوبر ۱۸۹۸ء

بکام وصال صدف قطرہ قطر گیرم
کہ بے حال تو آتش بہ جسم در گیرم
شراب عیش بہ پیانہ دگر گیرم
زیافتادہ بے سیم دوست بر گیرم
ز تخیل سوختہ در فصل نو خیزم
نگار خانہ چین را بیک نظر گیرم
دہان تلخ ندارم کہ نئے شکر گیرم
کہ بوسہ ز جنت بہ درو سر گیرم
چو زانوش زسدختہ زیر سر گیرم
قدح ز دست حریفان بے حذر گیرم
ہر آنچہ قیمت ازلی است مخفی گیرم
کہ رنگ سرخ ز خونایہ جگر گیرم
بہ لوح خاطر خود نقش کالجہ گیرم
ز خانہ میردم اکنون رہ سفر گیرم

بیا بیا کہ در آغوش تنگ تر گیرم
کجا بد می صنما روئے دلکش بنا
حیات را چہ ثبات ست جام جان شکن
برائے صید من زار و ناتوان تیرش
امید نیست کہ آہم اثر کند بہ دولت
مجال نیست کہ بسیم جمال تو ورنہ
حلاوتی ندید گفتگوئے طنز آمیز
حباب دار میرم گرہ زدل بکشا
حرام بود بہ سودائے خالی رویش خواب
اگر مجال من افتد نگاہ لطف پسند
گلدرخ میز نم آتا بشاخ بار نشا ط
کہاب خستہ دل آشتا آتش نیست
من آن نیم کہ سراز بند گیت بر تا بم
زودیدہ رشک پدید آرد دعا گفتیم

تمام شب رہے سیرہ شولہ پیو دم
قرار در غم جانان دم صحر گیرم

توکل بر مہین دارم کہ یار مہربان دارم
ہزاران شعلہ ہا در سینہ صافے تہان دارم
ز بخت تیرہ چون مینائے محو آتش بجان دارم
چو صید تیر خوردہ ز چہائے خون چکان دارم
بسان سبزہ نازگرمو ہا زبان دارم
شکایت ہائے بد عہد سی میان نشان دارم
بجان بغروش تیغ را کہ شوق امتحان دارم
دل پر درد و پر غم چشم و سر بر آستان دارم

بیایے چارہ ساز من کہ جان نا توان دارم
خوشم ہیچو خاکستر مگر از آتش عشقت
ز سرتاپا عرق گشتم ز دستت غیرے نوشد
چہے پرسی دا حال جراحتہائے سوزانم
حدیث عشق را تا سر کنم گر یار خود بسینم
چہ ہرست این چہ ہرست این کہ با غیا سباز
بہر گم احتیاجی نیست در سودائے برویت
بدہ اے ابر رحمت ہیچو مونج آن عہد و صلت

برون کن شولہ از دل آزر دے پائے بوسی را
گر زبان چون غبار از سایہ آن سرور وان دارم

اے درد کجا کجا بگشتیم
با درد دل آشنا بگشتیم
چاکے زدہ قبا بگشتیم
آفت زدہ بلا بگشتیم
پروائے مبتلا بگشتیم
چون آبلہ خود نما بگشتیم
بارے پس مدعا بگشتیم

مادر طلبت چہا بگشتیم
تا از نظرت جدا بگشتیم
از دست چنوں بہ تنگ دستی
در دور نگاہ مشفقانہ
گرد شمع خوش ہستی
ناصح بہوائے خود پرستی
در خاطر او گرہ نہ بستیم

آئینہ با صف نگشتیم	مائل بکدورتیم و لیکن
	مقسوم من ست جان کنی با شور دست که لادوا نگشتیم
<p>شب و روز از جفایش یاد دارم که بر هر موئے من فریاد دارم که بر پاشته اس صیاد دارم فراغ از مانے و بهزاد دارم برگ ها نشتر فصاد دارم به تربت سبزه و شمشاد دارم چه پاک از خنجر بیداد دارم تبتیم از لبانش یاد دارم</p>	<p>ز ترک خویش دل ناشاد دارم ز بانم شد سراپا صورت لے چه دوزی دیدہ لے بال و پر را سر چشم ز عارض عکس بگرفت بیاد گلخزار و خط سبزش چو خونم ریخت آن گیسو دقامت دل خود خاک شد از آتش شوق بهر دم گریه می آید ز هجرش</p>
	<p>ز شور عشق صد بانالہ در سر به دور چرخ لے بنیاد دارم</p>
<p>دست برگوش نهادم همه تن گوش شد آئینه روبه قفا دیدم و خاموش شد بار در گل بسرا فتاد و سبکدوش شد مثل حرف غلط از خویش فراموش شد طالب سرخوشی بادہ سر جوش شد بار و پوش شد و من ارفی کوش شد</p>	<p>چشم بستم ز جهان ناظر مد ہوش شد دست گردانی نظارہ سخن آرائی پیش کش می برم از جان حقیقت پیوند از عدم آمد و رفت است ورق گردانی نظر برق ادا جام صبوحی دارد نور در دہر نمودار نمود بے بود</p>

زندگی بحر طویل است در ازلان عروس خون و دل جام شراب است کبابم جگرے سخی پر فانی خیال است عروج پرواز ابر محبوبه نسیان چون بارو بر بحر	قافیه تنگ و رفیق غم بهر دوش شدم مثل گل زخمی آغوش و قدح نوش شدم نقش تصویریم دور چشم تو روپوش شدم بے قدم دم زدم دو آنف جادوش شدم
---	---

میرزا اوزان لمعی وقار و دل لمعی فخر	عشق اے شوق بهر کیفیت مذاق ادبی است واسن افشادم و با خاک ہم آغوش شدم
--	--

ردیفان

شمع در فانوس زیب انجمن خواهد شدن هر گره کردل کشادم بر لب گویا زدم بے چراغ معرفت روشن منیگر و ضمیر رنگ تصنیف بهار و بودرق گردان گل خط داغ سجدہ ناداستان سوز عشق صدیم و صیاد من و در خاک پنهان کرده داء راه دارد دل بے دل بے یاد نتوان بستن در تلاش منفس پی پی بر موج نسیم جلوه نداشت در دل عکس در آئینه	در بیان شاہدے رنگین بیان خواهد شدن چون سپند آرام جان در بوختن خواهد شدن رفته رفته زخم دل داغ کہن خواهد شدن خاک بیل نقش بنان چین خواهد شدن بر حسین تفصیل عنوان بر تشکن خواهد شدن ہر وجود سے را عدم تشن و کفن خواهد شدن بر ہوا بالہ حساب از دم زدن خواهد شدن تنگ بر بالائے گل صد پیرین خواهد شدن تا یکام خویشیتن بچویشیتن خواهد شدن
--	---

مظهر حال پریشان رنگ من خواهد شدن	دست بردمان محشر و حشر دل می زند
	جام و صبا عشق و حسن اے تنور ایمانے حیات تر جان راز هستی آمدن خواهد شدن
<p>زرد دل با ختن و ششدر و حیران بودن حسن را دیدن و چون آئینه حیران بودن رو در آئینه دل دیدن و قربان بودن با سر تیغ قصا دست و گریبان بودن آشکارا همه جا بودن و پنهان بودن زخم دل خوردن و بیاخته گریبان بودن آمدن بے سرو سامان و بسا مان بودن عافیت تنگ در احوال پریشان بودن دل ز خود رفته نداننده چه را امکان بودن مهر خاموشی و کاتب سر عنوان بودن تابش مهر در آرایش عریان بودن سرفرو بردن و از وعده پشیمان بودن مکن از راه خطا مشکلم آسان بودن نیش و نیش ست بهم حسرت زبان بودن جان چین سخت شد از درد که درمان بودن تیر پنهان شدن و زخم نسیب پان بودن</p>	<p>عاشقی صیت بگو تا بج فرمان بودن عاشقی صیت عیان جلوه جانان بودن عاشقی صیت نهان خلوت جانان بودن عاشقی صیت شهید نظر آن بودن نور منظور نظر چشم نظر گاه وصال در تماشائے خیال تو زد و بیدار چو شمع در سفر میروم و بارنگم هم بر سر گل ز شیرازه اوراق شکن و شکن ست در شکست پرو پا ل است عروج پرواز پریش نامه اعمال ندانم چه شود راز دل درنگه تاز ز چشم را بجا دیگر سے راز نظر فردا پشیمان کردن سر طرف دیدن و گویا که ندیدن دیدن نیت عاشق شد گداز عفو بیت رسیده سوز شبن در دهر کاهش جانست جدا مشکله کم بختی تا به هم رسیده آید</p>

<p>هر چه زائل نشود عشق ز ترک کان بودن بے نشان هستی با خاک شهیدان بودن ناز برداری دل بر سر پیکان بودن تنگی و ترشی خوابان همه نسیان بودن</p>	<p>ریخت یک رنگ اثر آب و هوا و گل ما در تلاش سر کو تو جهان گر دیدیم جمله آفات درین گوشه فرام گشتند خون دل مرهم زخم ست ز تاثیر دعا</p>
<p>بهر زخم جگر من شکدان دارم ناز از بهرستم کردن و نازان بودن</p>	
<p>چو عکس آئینه رو دیدن قبله رو بدر رفتن که بر تار خیالش ساز بسته منتظر رفتن که از در زبطون جز نذر نتوان راه و رفتن ز غم خون خوردن و در خود فرو چون شکست رفتن به کوه غم چو هر از گردش شام و صبح رفتن که از حق یک متر گانشن جایار نظر رفتن بنام قصر لرزیدن ز پا دیوار و در رفتن به دل احرام طاعت بستن بے کید و گرفتن که آب از مرگه شستن باز استقلال و رفتن شال آب و آتش چپ بحال یکسا و گرفتن به راهش سوختن چندانکه از دست و شر رفتن تکلام سایه نذر سے چو دنبال قمر رفتن به یوگی پیوستن بهر خار و در و صر رفتن</p>	<p>جهان ام جلوه گاه بخودی و ز سحر رفتن بے دیدار جهان بے نظره نظر رفتن شکست خاطر با پرده دایره از بیکتاری بساط انبساط داده در پیمان پیودن نگام تابناک قاصد باز نهان من حجاب بریده دایره بود استقام انکاری متاع زندگی برافت جهان مستهم گردد طواف کعبه مقصود و استکم بجه گردانش به هر افتاد پیش آمد غیب نیرنگی قدرست نیاز و بے نیازی اختیار و فتنه پردازی وصالش غیر ممکن شمع سالن بے خاک دیدن نظر بر پایه مضمون و مضمون بندگی خاطر بیاد شاه در زائل جان در میان دارم</p>

زکرو باتِ نفسانی حذر اے نشو و نشیو کن
به نقش پار سالک برغبار بگذر ز رفتن

<p>گل شکفت و فیض ساقی عام میباید شدن کام دل گیرم ز جان ناکام بجا نیت شدن پای من بر جاذبه از مرکز جدا افتاده است اندوخت نفس بر جاده طسره عمل خلعت آلود جهان تاریک از روی ازل صفحه هستی درق گردانی اسیل و تهار پای در دمان ساحل در کشد از موج جنس یار ناپیدا و پیدا عکس در آئینه پر شکسته شیشه خط می کشد بر لوح دل رنگ میگردد و به گریز خاک و زشت از سوختن نقش پا و هر نفس مشق خط گلزار دل چشم ظاهر بین نه بند آنکه در چشم دل بسته تنگ میگوید که خون گریه باید سوزن</p>	<p>دل ز جوش خون تپتی چون جام میباید شدن چون صدا آواره و دستخام میباید شدن هر گشتش تا نقطه اتمام میباید شدن تا چون نقش پاسبیک هر گام میباید شدن شیخ روشن در سواد شام میباید شدن انفکاک از سنگ تربت نام میباید شدن بر طوف از گردش ایام میباید شدن پخته چون صیفیل خیال تمام میباید شدن تا و گزنفیر غم ارتام میباید شدن داغ دل سر بایه انجسام میباید شدن نسخه آلام میسم و لام میباید شدن قرعه اعمال و حال احرام میباید شدن ناله میخواند که دلشست از بام میباید شدن</p>
---	--

نشو و نشیو عالی بهتم منزل به منزل می برد
گردسان سرور بوار بام میباید شدن

۵ - شمس ۱۹۰۸

به سویم آمدی حق چه خوش گل سبزه یارستان
چو بال بر کشی خند زده خورشید یارستان

<p>ز داغِ سینہ ریشمِ عجب رنگِ بہار است این بہ گردِ عارضتِ سبیل گجے لیلِ نہار است این فروغِ نورِ دیدار است یا کیفیتِ خمار است این خرابِ بادہ سرشارِ دو تابِ انتظار است این دلِ آتش پرستِ من گلِ سنگِ شہر است این بہ آتشِ ہمنفس گردِ گفت و گفتِ شہر است این بقیدِ ہستی بہم غمِ ناپایدار است این بخاطرِ بگذرد تا قابلِ غمِ شکار است این کہ گردِ منفعلِ سیاحِ جانِ بقیار است این حسابِ دوستانِ در دلِ جوابِ شکار است این</p>	<p>انجمِ گرہِ مستمِ بجانِ من چہ خواهد کرد ز سودائے نظرِ ہر جلوہ رنگینِ جدا باشد فدائے خندہ گل شد فضاے باغِ حیرانم ز ایماے محبتِ دل فروشیدم نہ انستم نگاہِ گرمِ خوابانِ خوابِ خاموشی نے بیند ز سوزِ استخوانِ ہم ہر سوزِ خارِ گلشن شد تاملِ عمرِ صرفِ گرہِ ام شد حیرتمِ باقی و داغِ سرِ کرمِ قاتلِ کہ تھرایہ دعا گردد بشوقِ دیدنشِ یکھتِ نہادِ پارِ دلِ ا ز اسبابِ تعلقِ ناامیدی آرزو گردد</p>
<p>چراغِ خانہِ عشقِ ست داغِ دلِ برافروزم نگاہِ شوقِ گلچینِ ست و وقتِ لالہ زار است این</p>	
<p>۲۳۔ فروری ۱۹۱۰ء</p>	
<p>اکسیرِ خاک از قطرِ کیمیا کن یا آشنا و فاکن و ترکِ جفا کن اظہارِ ناخوشی ز سکوتِ ادا کن یا مالِ دل ز شوخیِ رنگِ حنا کن دلِ دارِ بہ منتِ نا آشنا کن</p>	<p>چشمِ سیاہِ خیرہ بہرِ تو تیا کن عہدِ وفاے وعدہ قاتلِ زعدِ گذشت ہر قطرہ قطرہ دریا دہرِ بادہِ منجِ موج خونِ شہیدِ رنگِ وگرہِ افسردہ است بیگانہ باش تا کہ غمِ دیگرانِ خورند</p>

<p>از گریه عذر خواهی اہل وفا کن بر زادِ راہ ناز نسیم صبا کن آئینہ را بحسن دگر خوفا کن عذر گناہ با ستم نالا واکن اسے جوشِ خون گرم لب زخم واکن جان را بفرگ زلف پریشان فنا کن قاصد شہیدِ غمزدہ شیرین ادا کن دل صاف کن زیادہ حساب حیا کن</p>	<p>میلِ زمانہ زخم کشاید بگوشِ گل از بیمِ عشق بونے گلان را ثبات نیت پیدا کند تیرِ غم خیاں گل از ناز بے نیازئے جانان حکایت است چاکِ جگر خراش ہوئے پری رخاں پیچیدہ مصرعیت ز دیوانِ زندگی نامد ز زخمِ تیشہ فرما د جوئے شیر آئینہ رو گرفتنی تا آئینہ خوباش</p>
---	--

شہرِ محبت از نک نالہ ام حکید
 خاموش باش لبِ افغان آشنا کن

۲۹ - ستمبر ۱۸۹۸ء

<p>اسے ز گس گلزارِ من گاہے نظر بر من فگن اسے لذتِ بقیارِ من گاہے نظر بر من فگن چون طالعِ بیدارِ من گاہے نظر بر من فگن اسے در پہ آزارِ من گاہے نظر بر من فگن ورنہ بودم سویتو گاہے نظر بر من فگن گر ویدہ بودم سویتو گاہے نظر بر من فگن قربانِ این خوشنوعے تو گاہے نظر بر من فگن</p>	<p>اسے یارِ خوش رفتارِ من گاہے نظر بر من فگن اسے کبکِ خوش رفتارِ من گاہے نظر بر من فگن اسے واقفِ اسرارِ من گاہے نظر بر من فگن اسے رونقِ گلزارِ من اسے غنچہ پر خارِ من من دیدہ بودم رویتو بوئیدہ بودم لے تو گر ویدہ بودم کویتو بوئیدہ بودم مے تو من جانِ لبیب و کویتو دشمن سر پہلوے تو</p>
---	---

رحمے کمال خستہ ام گاہے نظر برین ننگن
 از من چو تیرے جنت گاہے نظر برین ننگن
 مرہون منت موبو گاہے نظر برین ننگن
 سایہ صفت افتادہ ام گاہے نظر برین ننگن
 من ناصبور افتادہ ام گاہے نظر برین ننگن
 باغیر خوابے میکنی گاہے نظر برین ننگن
 باصید جان پرداختی گاہے نظر برین ننگن
 کہ دست و دامان میزنم گاہے نظر برین ننگن

من طائر پابستہ ام در کج غم بشتہ ام
 دل را بہ غیرے بشتہ عہد سلف بشکستہ
 اظہار تہمت کو کچھ عذر شکایت رو برو
 از تو جدا افتادہ ام در زیر پادشاہ ام
 تا از تو دور افتادہ ام اندر تور افتادہ ام
 ہر دم کہابے میکنی نوش شرابے میکنی
 تیر از کمان انداختی در خون چو غلطان ساختی
 گو خون بچران می خورم کہ تیغ بر سرے کشم

این شور قربان شتا محتاج در مان شتا
 جان من و جان شتا گاہے نظر برین ننگن

دلیف و

دارم زبے زبانی خود با تو گفتگو
 تنظیم را از قدرت و تجدد رنگ بو
 گاہی سمود آب و گہی آب در سبو
 دستے ستون سر کند احوال مو بہ مو
 صانع نیا فریدو گر جز تو خوب رو

کار زبان بر آید و بر ناید آردو
 آوارگی بنا اقامت بہ ہر گلے
 دل آب شد بہ گردش و لاپ خنج پیر
 برد و صبر کن شرح کثرت دل بخوان
 اے آفتاب حسن برا فروز جام مے

<p>هر فزده در موار تو سر گرم جستجو چو آن خون گرفته نباشد فرشته خو دلوانه راز غیب رسد با نلسا هو به هو</p>	<p>خاصیت غبار و جو دست هم عنان توصیف امتیاز به جز عناصر است زنگوله بسته است ز عرفان سردی</p>	
	<p>اے شور تار از گلے آن سریده اند دامان خاک پاک نه گردد زشت و شو</p>	
<p>کیفیت شراب و لطف کباب هر دو انما شک دل گردان آتش ز آب هر دو بر شمع و شمع بوی خاوه گلاب هر دو آطافه و پیر و دل خانه خراب هر دو و شمع غذا صبا هر دو و شمع خواب هر دو نایب لطف نایب نایب نقاب هر دو از باد موج و دریا در اضطراب هر دو شمس و قمر کسوفی چون در تحباب هر دو</p>	<p>دارم دل برشته چشم نیر آب هر دو میوه پریشان شیرازه قنای باید زان فطرت با هم سبق گرفتن بر نقطه شکست چون دور کار قرار یک جانب کنشی را با دومی در غم قرار بر آستانه شمع شمع بوی خاوه گلاب از باد موج و دریا در اضطراب هر دو شمس و قمر کسوفی چون در تحباب هر دو</p>	
	<p>در زندگی چه کردم اے شور زک غفلت بیدارتی سلسل تعبیر خواب هر دو</p>	
	<p>روایت</p>	
<p>اودان بر شمع مایه نفس را کرده</p>	<p>عاریان را در تصوف دل پدید کرده</p>	

سرزمین دل میکشد دل میکشد آب حیات
قطره خون می طپد هرنگ نبض کائنات
خاک گردد یا نگرود و برنگردد رنگ و بو
پرده دار بخودی کیفیت من خن و خیال
پرده پذیر هستی تار و پود بے خودی
فیض یابد هر کس از سجده درگاه او
بر زیارت گاه خواجه جلوه شمع حرم
لانش عشق عارفان قالب تپي کروند خود

ترنگد و تا زمین بروی نرود بد واد
بر چراغ معرفت قربان شده پروانه
قلزم و حدایت خون دل دیوانه
تا قیامت برده خیزد سر خوش پیانه
خود بکار خویش نبود لغزش ستانه
غیر باشد بے خبر از منی بیگانه
چشم و ترکان باد قربان چون پر پروانه
در گداز خون دل درو منی میخانه

پاک و صاف امی شوق انداز لایق دنیا و نعم
پار تخت شاه باشد گوشه ویرانه

بر خود شکسته ز طوت بر شکسته
تاخته خاطری نفس رنگ و بو کنم
منته خورده و شیشه و ساغر شکسته
چرت زده دست معرق من و شندی
چپ داده طریق دفا بر گزیده را
جان بر لبم به فکر میجا کجا روم
خط داده بخون من از بان پرین عشق
لشکر شکسته ام به سر آستان قدس
اسی شکر و ضرب و قتل اعدا و صرت

دل را شکسته نه که گوهر شکسته
غبار و فاجه بود گل تر شکسته
از ماهی رفته کاسه پر شکسته
آئینه پیش و سد کند شکسته
این آرزو و دل سیر شکسته
از غریب خون بهانه دیگر شکسته
از خود تسلیم به ناخن نشتر شکسته
به فرگی ام ز قند مکر شکسته
شب در مشاهدات مقدر شکسته

امشب اندر محکم رشک قمر پیدا شده
 بگذران راه کجی به پذیر راه راستی
 نیستی موقوف سستی بود دوستی مستعار
 نقطه پر کار عالم محور خط نظیر
 لازم و ملزوم شد کیفیت قید نجات
 ستکاری ای جهان بکرتکاری ترک فعل
 این ظلم دیگرے نیز گئی علم الحیال
 زهر و تریاک است جزو آفرینش وجود
 کائنات آفرینش انضباط خیر و شر
 چشم بیدار ست وایم در خواب و سرود
 چشم شمس الحافین و محو حسن نوزدات
 بنده عجزیم بر خاک درش نقش حسین

آتشیم در مغر و خاک و در جگر پیدا شده
 از نظم هر دور انفع و ضرر پیدا شده
 رشته بگستام از سر به سر پیدا شده
 اسے توخی تا هر خیالم را بهر پیدا شده
 خاک از جذبات پنهان و بے رسیدار شده
 گرچه بنیاد بشر بر شور و شد پیدا شده
 مبتدا ما بعد شد اول خبر پیدا شده
 در دال منتہی گو چارہ گر پیدا شده
 ابتداء کار دانش مختصر پیدا شده
 از پیے تخریب انسان آب فوری پیدا شده
 بهر شخص و شنا ساسی نظر پیدا شده
 طاعتے آن پکر در دل اثر پیدا شده

تا به حد استقرارے مشور دانش نور عین
 ظلمت از جہل مرکب در شہر پیدا شده

ز صد سہ ہا و در و ہم زبان توان رفته
 بہ رنگہا رفته جہان نقش بند حیرانی
 بہار وضع جہان ست بے سرو پائی
 گہر ز انشک رہ انتظار افشا ندیم
 سبیل گر یہ و سوز دلم کہ خواب سوزد

چو عند لب کہ بے گل ز گلستان رفته
 بے نجات زجا جلد طالعیان رفته
 عنان گستہ و از دست شاہان رفته
 صدف تہی شدہ از کیسہ از مخان رفته
 بہ ہونیا مدہ باز آب ازہ کران رفته

بہ بین زسوز درونم چه زخم با پیکلفت
 بہ خود فرو دم از دل فری نظم
 بہ پشت آئینہ سینم حال خورشیدم
 درون سایہ و نفس موج با بحر عدم
 جلا آئینہ گرد و غبار دل نہ کنت
 ندید رفتگی از کس بحر تمنائے
 نظارہ دو جهان و تلافی سربا
 زسوز آتش عشق تو جوش ز دھنم
 بہ جلدہ پیش نظر بار بار آئینہ
 طریقت روش خویش سالکان گیرند
 زحٰن و عشق بخوانیم درس قربانی
 زخودہ گیر کلام و زخوشہ چین بگذر

کہ آب در سیر تجالہ از دہان رفتہ
 کہ یار سر زده آمد زور میان رفتہ
 کہ خوش نصیب شدن چپہ میان رفتہ
 چراغ کشتی تن زیر باد بان رفتہ
 نہ روز و شب ز نظر رنگِ آسمان رفتہ
 بہ پار یونسی خلق اشکِ غن چکان رفتہ
 کہ یار در گل و از پیش رفتگان رفتہ
 کہ دیگ ہستم از سر بہ آہ و جان رفتہ
 بہ یار کہ شکیو ناگہان رفتہ
 چو پایہ پارہ تسلیم کہکشان رفتہ
 کہ مہر و ماہ بہ گردِ سرِ جہان رفتہ
 برائے کف سرِ خمین چو عاجزان رفتہ

بہ زیر دامن مزگان نہفتہ مشور چراغ
 بجشم روشنی حسن لے نشان رفتہ

صلا و عشق بہ زن ساز بنیوائے کہ چہ
 بچار جام ز ساقی صبوح غم در کش
 چو شعلہ شوق بہ دل آب آتشین دند
 چو شمع نور تو آغاز و انتہا آغساز
 بہ بین کہ مردہ تنے دوشِ زندہ ربابست

مذاق در وہجا گشتہ وائے وائے کہ چہ
 تصور مئے و مشوق خوش ادائے کہ چہ
 ستم ظریفی ادہام دہائے ہائے کہ چہ
 ظہور ذات و صفات ست ہائے کہ چہ
 نشانہ دست ز خودین گریز پاک کہ چہ

<p>قضا قضا نشود بے قضا قضا که چه به ریش گاو رسن بافتن برائے که چه توئی به قلب و گرفتن کفایت که چه</p>	<p>رضاء دوست به هر حال واجب التعمیل کنند بند نقاب حسن ظن گلاسه برت دعا فریب فریب دعا توقع غیر</p>
<p>به هر مشاهده اے نقش لا نور در نظر است به اضطراب و سکون آید آشنائے که چه</p>	
<p>۱۵ ستمبر ۱۹۱۶ء</p>	
<p>چون گل سبک ز کاوش هر خار بوده از حال من اگر چه خیر دار بوده تو بے گنه یحسان گنهگار بوده آن کار کرده که تو بیکار بوده مازار بوده ایم و تو میزار بوده ناپید بوده و پدیدار بوده عمرم همان نفس که بمن یار بوده انداز چیت ناز خریار بوده غم داده و مونس و غمخوار بوده یا این نیاز محسوس اسرار بوده سرداده ام به جنگ تو سردار بوده این غمزه تو نیست که دلدار بوده</p>	<p>از ایجاد بصورت اختیار بوده قانع به کم نصیبی خویشم دوست خلق خونم حلال و نیز حرام ست در صیث گشتی دگر نگاه نکردی بحال من یارب نصیب بیکس آزار غم سباد در هر نظر ز عاشق صادق بنحوض و فکر جان شعله ز گلشن هستی گرفته ام بازار عشق گرم شد از سرد مهریت مرغ قفس نیم که بنارم بنار دوست بتیاجم ز درد گواهی نمیدهد در جذب هائے عشق ندیم مال خویش فرق است در میان بان و دل حدود</p>

<p>خُن تو در خروش و نگاهِ تویی فروش زیبا تر از نگاری و رعنا تر از بهار یکدم خیالِ روئے تو از دلِ نمی رود خوابم ز سو گواهی جانم نمی برد</p>	<p>تو چراغِ جلوه دیدار بوده وین چشمِ مستِ کیت که بیدار بوده دل برده ز عشوه دل آزار بوده از بختِ خفته ام چه طلبگار بوده</p>
<p>خوابِ عدمِ فراغتِ دنیا همین بس است اے شوق از چه منتظر یار بوده</p>	
<p>۹- جون ۱۹۰۳ء</p>	
<p>جانان بیکه جلوه مستان ندیده و بدن ترا ز دیده چیران ندیده پیشمرده رنگِ روئے سراسان ندیده اے دل بیکه پرده خوابان ندیده انگشتِ ناز بر لب خندان ندیده</p>	<p>تفسیرِ جراحِ سوزان ندیده در خونِ طپیدنِ دلِ بریان ندیده سویانِ روحِ گریه بجران ندیده کیفِ خار و جنبشِ مرگان ندیده در سلکِ آیداری دندان ندیده</p>
<p>وارستِ دل ز بندِ تکلف به هر نفس اے شوق در خزانِ گل خندان ندیده</p>	
<p>۱۶- جنوری ۱۹۰۱ء</p>	
<p>شمع میوزد سراپا در غمِ فزائنه سهر که بر راه طلبِ گم شد نگه دراخته</p>	<p>عشق آتش میزند از کشتنِ پروانه مرد آواره شود از بهر آبِ دانه</p>

<p>پار ہمت درکش و غافل ز سخی ہامشو مے خورم از بہر دل مضمون رنگین بر چکد خون دل از آتش غم میزند جوش و خروش مژہ بر تیر نظر در قصد جانم و دوش ز گسب محصور قاتل جان تلخ وردہ یاد جانان میکند افشائے راز بے نیاز موشگافان سخن را موز بان بر آورد</p>	<p>از آب گلہائے چمن ز نور ساد و خادہ ترنگر و نازنین بروے زوید دانہ روح از تن می بر آید پر شود پستانہ چون کمان افگندہ بر عاشقستانہ عیش را بر ہم زنی در خلوت بیگانہ از ندامت رو کشی سر میکنی افسانہ موسے زلفت و بکرہ در کار دارد نشانہ</p>
<p>مشق از اسکن علاج درد پتہا غم نہ شد سنگ طفلان سو ختم خون دل دیوانہ</p>	
<p>دل از بر ما بردہ شب خون بہ اجرا کردہ چشم و جبین نازنین سرخسہ جان آفرین تا چشم پوشی از وفا عاجز نوازی از جفا بجا سپر انداختم ز رو ز تلخی یا فتم در ختم صورت آشنا آئینہ حیرت نما مشغول دنیا ساختی با طالعیان پروختی چشم و چراغ خانہ ہا روشن بہ پیش ماسوا افسون صد افسانہ بیگانہ با بیگانہ نازت ہزار داستان زلف پریشان چیتان من در تصور دیدہ ام یا آنکہ می بینم خواب</p>	<p>از ما گناہے دیدہ این حشر پر بار کردہ از موج چین در آستین دل ناشکیا کردہ خطی بخون دادم ز خود تا این چہ سودا کردہ من کارہ بجا کردہ ام تو ناز بیجا کردہ در دل خیال لا فنا سہ گرم سودا کردہ بر خود نقاب انداختی بے دیدہ بینا کردہ در ناز خاموشی ادا حسن تماشا کردہ در دیدہ نادیدہ چون نقش دل جا کردہ حسرت طلسم دستان دل را بدریا کردہ صورت بہ بین عالم پیرس آئینہ پیر کردہ</p>

احرام طاعت بسته ام ملک عدم می آیم | هستی پذیرا کرده ام امروز فردا کرده

بعد مسافت در میان با متولد قرب جادوان

تار و نهفتی از جهان جلوه هو پیدا کرده

ردیف ی

کاهی شدم ز مهر و محبت گزین توئی
از درد و داغ بند نهان نهاده
خضر ره تو آب و بخت است چشم دل
اسباب خنده دارد و گل در غم نسیم
در راه دلبری قدمی برگرفته
دنیا شکارگاه شهیدان طاعت است
کار جهان و عهد و فاکس بسر برد
دوری میان ما و تو حد مفاصل است
آئینه جریده عاشق بدست خویش
صورت پرست دیده و معنی پرست دل
از مخطا و از تو عطا اجر طاعت است
سر مثل فتح بر خط فرمان نهاده ایم
پرداز بقراری دل بال آتش است

چون کبریا بر آتش و نشین توئی
مژگان صدف کشیده چنین خاچین توئی
اعمال ما و موجد خط حبسین توئی
منگل کشائے عقد جان حنین توئی
حرف نگین محزون و نقش نگین توئی
چون تیر بر بد نظری بر کین توئی
در نقطه نگاه جهان آفرین توئی
عین البصره مگر عین الیقین توئی
چهره کشائے دفتر عشق برین توئی
از دیده دور باشی و در دل قرین توئی
پیران حال باز دم و دایمین توئی
در هر وجود پیکر خاکی مکین توئی
دامان بر زده به سر آستین توئی

باشنور کم نگاہی داین تیر نیم کش
از ہر در گذشتی و سر گرم کین توئی

دیگر بجز صفا چہ تمّت کند کے
اسباب اضطراب ہیا کند کے
آئینہ مشاہدہ پیدا کند کے
بست و کشاد چہم تہا کش کند کے
در پائے خود نشاند و بر پا کند کے
یا بدگل مراد و گرہ واکند کے
باشد نگاہ بر ورق پاکند کے
ضیق النفس ز غم چہ گوارا کند کے
از حسن اتفاق تقاضا کند کے
پوشیدہ از نگاہ درے واکند کے
ممنون التفات قضا را کند کے
راز سے کہ فاش گرد و اخفا کند کے

دل را چو آئینہ پیر ہیا کند کے
در موج خون دے کہ بد پیا کند کے
ہر ذرہ آفتاب شود از ظہور نور
دنیا از انقلاب زمانہ ناپے
تقریب حسن فتنہ بر انگیز و از جنون
در خویش گم شود چو صبا در فراق یار
احوال دیگران بر رحمت شنیدہ ام
تخریک بنض و جنبش دل موجب حیات
جان سازگار وقت و دیت بہادہ ام
خلوت گزین گوشہ فانوس شمع طور
در دل ہوائے ساقی و در سر خار عشق
ناز و ادا مکاشفہ حسن کار ساز

اسے نشور عشق و مسئلہ چہر و اختیار
جان را نشا حسن سراپا کند کے

ز پامال خزان باغ و بہارے
شال ناز و بر خود نثارے
نظر بر جہنم گل در پائے خارے

دے در سینہ ام دارم نگارے
گل امیر جنت آشیانم
طلب خضر رہ حن گلستان

<p>دل از داغِ جنون سیرِ خستگان سروشِ عالمِ الغیبی تماشا ز سطرے زوئیا محنی و انشا فدا بر عشقِ جن و عشقِ بر حسن وجود و اہمہ حسن عقیدت در آب و گلِ خفی اسرارِ صنعت کشش در ورطہ گردابِ مخفی نگاہِ می پرستانِ حق بجانب</p>	<p>شگفتہ در بیابانِ لالہ زارے جہانِ بیکار و دیوانہ بیکارے نظرِ حسنِ ترا آئینہ دارے شہرِ از آتشِ ہم آتشِ شرارے خیالِ یار و سحر و وصلِ یارے کفِ خاکِ ترمِ مشتِ غبارے نہ جانِ را صبرِ نے دلِ را قرارے ہرستے جامِ می در سرِ خمارے</p>
<p>وجود و ہم عدم ز عجبِ ازل بہت غبارِ راہِ اسے شہورِ انتظارے</p>	
<p>در یادِ او خیالِ طومارِ گفتگوئے جامِ شرابِ وحدتِ چون گلِ شگفتہ بُوئے دوستِ از جہانِ بشویدیدے برگِ دیوانے آئینہ تصورِ انسانہ و صانع جزیہ کسے ندانہ تقصیرِ چشمِ مارا در بیم و جانِ کدورتِ و دلِ صفا بطن آرامِ گاہِ بہتی در تربیتِ ست و مال رہِ آشنائے محنیِ خوت و خطرِ نادر دلدارِ کارِ فرما باشد ز سخت گیری</p>	<p>ہر اشکِ دلِ گدازم طوفانِ آرزوئے نہ نگئی دو عالمِ تضمینِ رنگِ بُوئے بر ششِ خشکِ خارے بر شہمِ زار موئے عکسِ جمالِ ہر دو بینید رو بروئے خوسے تو آبِ و آتشِ لکِ نور و بُوئے از آتشِ سینگے شیرینِ ستِ آبِ جوئے از عجزِ سر نہادنِ ہزار نوئے عدوئے گردابِ رازِ موجِ شمشیرِ درِ گل و بُوئے طلِ گرانِ ساتیِ خمیازہِ سیدوئے</p>

از برق رشته دارم در لعل تجلے
 راه سفر دارم گم کردہ خیالم
 دامن دل ز داغ عصیاں نشد مصفا
 گریار و نوازم اندر برت چون دل
 امید و ناامیدی وابستہ خیالے
 ترتیب جسم انسان گل کردہ ست خاکی
 یکسو اگر نکردم دل در خیال مبہم

آن چاک دل ندارم سوزن کند رفوئے
 در بحر بیکرانم نے کشتی و کدوئے
 اشک ندامت باں گودادشت شوئے
 در بگداز ہستی نے خار نے فروئے
 دار و خیال جانان سرگرم حجوئے
 بعد از فنا چہ گرد و پیاں کو بکوئے
 جویم ترا نیسایم و ہر چہ ہار سوئے

اے شوق درو پنهان کاریب و کاشتریکے
 تسکین خاطر ما این ہائے ہوئے

عشق دلدادہ متا شانی
 حرمتِ حُسنِ حامی عشق است
 در دل ست عشق دورِ قصورِ حُسن
 منظرِ حُسن در مناظرِ عشق
 چہ قدر خونے آشنا دارد
 حُسن بے نور و نور بے حُسن است
 آبِ رفته بہ جو نیاید باز
 امتیاز از میان چو بر خیزد
 سکہ زد حُسن در قلم و عشق
 حُسن بر عشق چیرہ دستی کرد

حُسن آئینہ خود آرائی
 جلوہ ہر جا نگاہ ہر جانی
 لطفِ پنهان و کیفِ پیدائی
 حسرت افزا و روح افزائی
 نا صوری و ناشکیبائی
 گر پریشان نظر ز رعنائی
 باز آید ز عشق رسوائی
 حُسن باشد چو عشق سودائی
 راجع آئینِ نا صیب سائی
 شد توانا ز ناتوانائی

حُسن و عشق اند لازم و ملزوم
 عشق و حُسنند خار و گل با هم
 حُسن و عشقند در بهار و خزان
 رنگداز صباست خاک شهید
 نامرادی اگر مراد شود
 عشق عارف شهید بنیادی
 اتصال نظر سوال و جواب
 در بصر حُسن و حُسن در سر با
 حُسن دامن زند بر آتش عشق
 حُسن بیگانه و بیگانه عشق
 شمع گل میشود ز سوز محرم
 حُسن باطن سیاه و جامه سپید
 مرون عشق و دیدن حُسن است
 کشش عشق دل بدل باشد
 آنچه مدحش میکند در هوش
 حُسن صبا و عشق هم صیاد
 ناسیبی امید عشق افزود
 دور از عشق منزل حُسن است
 حُسن قمت بود ز نعمت عشق

هر دو عالم گواهِ یکسانی
 آشنائی و ناشناختن سائی
 این زیری و آن زبر نائی
 سنی تقاضا و سنی تقاضائی
 خاک در دیده ممتنائی
 نیت جز یار غیر پیدائی
 این تمنا و آن ممتنائی
 عشق در مضمهر هیولائی
 شعله بر سر ز باد پیانائی
 خواب نظاره تماشا شائی
 خیره گردد ز حُسن بنیائی
 عشق ظلمت پرست تنهائی
 زیستن نیت حق شیدائی
 نیت محتاج حُسن و زیبائی
 یار پیدا شود ز شیدائی
 زیر نظری دوست بالائی
 شیوه حُسن نیت یارائی
 حد امکان غیور تنهائی
 نعمت حُسن نزل دریائی

<p>حرکتِ نگاہ حسنِ سکوت صبرِ دل انتہائے بے صبری</p>	<p>اصطلاحِ نکاتِ انسانی نا قبولِ اقبالِ فرامی</p>
<p>نہیں شست داغِ عشق اے شوق اشکِ دھون گرِ دل بیا لانی</p>	
<p>تو بیا کہ پائے بوسمِ لطیفِ روحانی بغیمِ تو زارِ زارِ صفا در انتظارم بر ریاضتِ عبادتِ چو درتِ نیستِ نیت چو میانِ مادیان کہ زمین شدتِ قیمت چو بجا طرست مکنون بہ کسے قبر نباشد ز نظرِ حجابِ داری ز فلکِ حجابِ ارم دلِ سب قرارِ دارم کہ مرادِ دل بر آید نہ خبرِ عز جائے آمد نہ خبرِ زجائے رفتن سرِ خفتگانِ گذشتہ ز زمین نہ ابرام سرِ اتفاقِ بر کن ز لفاقِ دلِ حذر کن ز تپِ فراقِ دور دے کہ جانِ رسید دے ہر جوابِ ہر پیائے نہ ہر صبا سلاے ز جرسِ مرا خوش آمد ہمہ نالہ جریہ</p>	<p>تو ز رشتہٗ محبت چہ گرہ ز دل کشائی سرِ من شاد یارم تو اگر ز درِ درائی ہمہ فاسقند و لیکن بہ لباسِ پارسائی ہمہ رازِ قیدِ ہستی نہ گریزِ سستے رہائی مفروضِ دین و دنیا بکوشمہ ریائی تو درونِ خاتہ ہاشمی وز درِ برونِ نیائی نہ نشدے وصالِ جانان نہ بے غمِ جدائی نہ نشانِ راہ پیدا نہ سبیلِ رہ نائی کھنکھِ خاک را بہر دار و بہین تو از کجائی سوئی آشنا نظر کن بہ فریبِ لہرائی بہ قمارِ عشقِ زدے کہ تو باختی و غائی توئی ہموگلِ شگفتہ ز بہارِ بیوفائی بجز آہِ نیست و بجزِ سبیلِ بنیوائی</p>
<p>پتے نشو نہ نیست جیائے کہ ہر دے ہی پہنچاے نہ کنی اگر نگاہ ہے ز حجابِ کجِ ادائی</p>	

گلِ خوبی بہارِ جاودانی
تبسمِ شیوہ شیرین بیانی
گلِ خرم نہالِ کامرانی
کنند گستاخِ بزمِ گفروایان
زبانِ محوِ خموشی مضطربِ دل
کشادہ سربسربارِ تماشا
فراموش از فراموشی نکر دی
نقدقِ برستِ جانِ و دلِ من
پراگندہ کند شیرازہٗ دل
مجتبِ گردشِ پیائہٗ شوق
فدائے جانِ تو جانِ فدایم
جوابِ نامِ پچسامِ زبانی
مجتبِ جوشِ بے اندازہٗ دل
دھوِ خویشِ جویم در برِ خاک
نمی آید یجز در خونِ طہیدن

تعالی الدین لفظ و معانی
نک پروردہٗ زخمِ نہانی
نباشد کارِ تو جز کلفشانی
زبانِ شمع را آتشِ بیانی
عدسِ جانِ ادائے یارِ جانی
شکستہٗ ہجوِ گلِ روئے جوانی
نشد آبِ آستارا ز نہانی
بخوانی یا مرا از درِ برانی
مرا ہوش و ترا جوشِ جوانی
سر سودا علاجِ سرگرانی
کلیدِ گنجِ اسرارِ معانی
شکایتِ از مقدر بہ چہ دانی
بہارِ عمرِ جوشِ نو جوانی
نشانِ مانسانِ بے نشانی
باطِ مرغِ بسلِ پرشتانی

گزارد شوقِ حالِ دلِ بگوشت

قراغم وہ کہ تو صاحبِ قرانی

۱۹۰۳ مئی

نگاہِ گرمِ و دلِ سرد از کہ دارے

سیا لعلِ درخِ زرد از کہ دارے

<p>نفس آلودہ گرواز کہ دارے زخوئے تریش ناورد از کہ دارے تو میل وصل بہ پدر داز کہ دارے بہ جانم در جگر درد از کہ دارے خطر در کشتن مرد از کہ دارے چو شمع شعله فرد از کہ دارے کہ روئے زعفران زرد از کہ دارے</p>	<p>ز عصبیان دامن آئینہ پاکست گنہ ناکردہ خود منت پذیرست بہ عشقت عمر صرف گر یہ ام شد جزاک اللہ کہ این شد فی امریت سرت گردم کہ جان در قول دارد ز آہے شعل سویر درون شد سموم غم رگ برگ خزان سوخت</p>
<p>نشد گر تخته عشق جفا نشود ہوس در ہر دہن فرد از کہ داری</p>	
<p>۱۶ - ستمبر ۱۸۹۸ء</p>	
<p>ستم اے گلخدا رمن چہ کردی صبا مشقت غبار رمن چہ کردی رخ آئینہ دار رمن چہ کردی دل بے اختیار رمن چہ کردی بہ عین انتظار رمن چہ کردی قضا نامہ نگار رمن چہ کردی قضا تدبیر کار رمن چہ کردی نظر بر حال زار رمن چہ کردی</p>	<p>برفتی از کنار من چہ کردی چو خاک از تیرہ بختی فروش گل شد نخواندم جز غبار از حن عارض بھست سوختی مانند اسپند فشانیدی خاک در چشم مردوت براہ وصل دامن سد پاکست حیاتے میدہر یاد مسیحا بہر ان وعدہ عمرم وفا شد</p>

<p>ز سوز آہ گوشت گل گران شد یہ شد دامت از دو اسے باد جدا از شاخ گل برگ خزان شد چہ گل آوردہ اسے چشم پر نم</p>	<p>خبر اے نو بہار من چہ کردی تو با شمع مزار من چہ کردی دلا صبر و قرار من چہ کردی گل تصویر یار من چہ کردی</p>
<p>کشیدم جرمہ زان لبہائے پرستار نکب بر زخم زار من چہ کردی</p>	
<p>بر خیز چہ دور آسمانی نقشے ست بر آس زنگانی بر جلوہ این جہان فانی جائیکہ گذشت یار جانی سر بر نشدم ز سہ سکرانی</p>	<p>بردار دل از غم نہانی بر حاصل ہمیش و کم نہ دل مانند حباب دل کن ناز بر خاک چو نقش پاشنم چون داند آسیا زاند وہ</p>
<p>اسے شہر زدست رفت عمرم آبِ رفتہ ز جو جوانی</p>	
<p>چشم مست تو در خار کے سوخا خوابم در انتظار کے طرہ زلف مشکبار کے پہ ز آزار انتظار کے بہل تیغ آبدار کے بیقرار است جان زار کے</p>	<p>نگہ شوخ شد مسار کے شہ روان چشم اشکبار کے عطر بیز مشام نذر دوزی کے بتناے وصل مردن ما لشہ خونہاست باغبار کے رازدار است خواب مہجوری کے</p>

<p>بستہ موئے تابدار کے میزوم لافن اعتبار کے دیدہ ام دیدہ دوچار کے در نظر داشتی شکار کے خاک گشتیم در دیار کے گرم شد یار در کنار کے نیتے اندر اختیار کے</p>	<p>بمقراست مرغ نامہ برے بادہ پیماست یار باغیار نیم خوابی و دیگان طالب صید انگن کجا روی ہر سو شاہر ما گذر کند شاید دل مضطرب سے نیا ساید میروی ہر کجا کہ میخوای</p>
<p>شوق محزون چہ کردہ آخر بستہ دل بادلگار کے</p>	
<p>شس را کے بہ رخت دعوتے زیبائی سے حسن آئینہ دیدار تماشا بینی سے نہ ہم ربط نظر بندی و بکشا نی سے کہ بہ خاموشی من قوت گویائی سے بہ توان گفت کہ اورا سر سودائی سے لابق صحبت خدایان دل ہر جانی سے نا شکبائی و تقریب شکیبائی سے عاشقی شیوہ یکارونی دیکرانی سے بند در کوڑہ خاکی دل دریائی سے شاغل جان حزن یاد متثنائی سے</p>	<p>باضیاحسن ترانہ سب بالائے سے محرم راز شود ہر کہ بہ بسند اعجاز امشب از چشم تو مستم بہ نگاہی دریاب خاک پایت بہ چین سخلہ زانم چون صبح ہر کہ از زلف پریشان تو دل بردارد چشم از نور و خیال از تونہ گردد محذور بال پروانہ مسکین چو بہ سوز سر شمع دل بجز دیدن رو تو ندارد ہوئے سے زخمہ ہر تار نفس زدہ بہ رباب مجذوب ہیکسی ساختہ مشغول خریداری خویش</p>

<p>دل گرفتار ازل بود که پیوند گشت گل صد برگ و صبا غالیه سائے اے شتور</p>	<p>آرزو بود غم گوشه تنهایی دے کسر نفسی به عدد داخل دانا ئی دے</p>
<p>شہود و غیب چشم از آفتابے حاب دل بکف جام شرابے جمال یار و ر آئینہ چشم بحال گریه ام ناز بستم عمل ایہار و ہم وز غم باطل محبت گردنش پیمانہ دل نہ دل آمادہ کار صواب است بہ دیدار جمالش دیدہ بستم تہی دستی قیمت موج دریا سپاس و ناسپاسی خود شناسی در خان چشم و دل از طلعت حسن نفس در بحر ہستی سنگر انگشت</p>	<p>دو عالم روشن از این فتح بابے خرابی میکند خاتہ خرابے ز حیدان نشہ لب فروخت آبے بہم باز بچہ برق و سحابے تجلی تصور چون سرا بے چو مار آستین در پیچ و تابے نہ جان مستوجب چندین غذا بے بہم گردید بیداری و خوابے شکست خاطر ممل حبابے نظر با ہم سوالے را جوابے دراز قطرات نیسان اتخابے محرک دل بہ بنضم اضطرابے</p>
<p>بہار زندگی ہمیش دو روزہ منار اے شتور بر فوق النصابے</p>	
<p>مضمون سر نوشت مفضل حکایتے دخسن و عشق مہر کہ چہر و اختیار بار و ز آفرینش و تار و زمرگ ہم</p>	<p>تحریر مختصر بہ دوا شک زنداتے مشہور دو جہان ز گناہم روایتے در دل غبار شکوہ و برب شکایتے</p>

<p>از خاک سجده بستم ام احرام طاعت با هم در انبساطِ عنایت مفهوم می شود ز اشارت کنایت</p>	<p>هستی حلال و شکش زندگی حرام هر ذره انقلاب پند شکست دل جام سفال دل ز صدامی توان شناخت</p>
<p>دوری میان یار علی از غم قرب و وصل ای مشق ز مضمحل است در آغاز غایت</p>	
<p>بر خیز چو دود آسمانی نقشه ست بر آب زندگانی بر جلوه این جهان فانی جاییکه گذشت یاد جانی سر بر نشدم ز سرگرائی</p>	<p>بردار دل از غم نهانی بر چهل بیش و کم منه دل مانند حباب دل مکن ناز بر خاک چو نقش پالشتیم چون دانه آسیا زانده</p>
<p>اے مشق دل از نگاه بردار پوشیده ادا به خلوت معانی</p>	
<p>جهان صید شد به پیچ گمندیهای وے کحل بصارتست مرا خاک پای وے نا آشنای غیر بود آشنای وے بنده بر ایستی وستی بر ای وے</p>	<p>دل شد اسیر حلقه زلف و فانی وے اکسیر الفت است غبار درش بدام آئینه تصور و تصویر در نظر طاعت بحق طاعت و حق بر بنار حق</p>
<p>بے سود مشق روز جزا عذر خواهم کاتب نهی چو فرو عمل بر ملا وے</p>	

<p>بے مشیت کسے نماندے مبتدا و خبر حدوث و قدم ہر نفس داستان محرومی عشق ورزی کہتہ دعا گیرد ہر چہ غیر از صفات و ذات بود صنعت و دو جهان کرشمہ غیب جوش بیجا بخون دل ممنوع</p>	<p>روح تحریک دل بہ حکم علی روز و شب میکنم منازل طے بے زبان چون زبان نالہ سنے پر جبین سوختم بہ سجدہ کے کل امراً چوشیہ لاشے نور و ظلمت ازان میان برسنے چون غیب دانہ صراحی مے</p>
<p>زندگی بر بنار رندی ہست مشق و محزون چہ میکنی ہے ہے</p>	
<p>حیات لازم و ملزوم بانفس کردی ستم ظریفی ادہام عدل تقدیری دلائیمز معانی نداد صورت حال سخن خوش است بہ میزان عقل سنجیدن شکست شیشہ و دل نقش بندہ جیرانی حضور عین ظهور و فطور فسق و فجور نگران تمام شود تا بہ سار برگردد جہاں آئینہ کوید و دید فرخ فال</p>	<p>گناہ دیدہ و نادیدہ و قفس کردی یگانہ با گل بریگانہ خار و خس کردی چراغ وادی امین براز ہوس کردی قدم قدم سر رفتار پیش و پس کردی جریدہ و ہمہ تن نالہ جرس کردی جہاز خویش چو اوراق زمان پس کردی نگاہ در ہمہ دیدار ملتبس کردی زالتفات و کرم رو بہ ہر کس کردی</p>
<p>بر ستم بردن در پے بستی فدیہ - اندی بستی غامی -</p>	

<p>ز سوزش نه پرند اهل بزم نشاط ز ساکنان طریقت مبارز و فریب جواهرات زوڑا شیا خاک برتابند خیال و خواب پریشان مرقع حسنت شیم لطف و زدا زگره کشاودن گل</p>	<p>زبان دراز به فریاد و داو رس کردی نصیب و عیش فروزی و متمس کردی ضمیر از شکر بر یاد مقبس کردی صفاء قلب چو آئینه منعکس کردی فضائحه لب تنگ بر نفس کردی</p>
<p>زمانه در نظر شمول عالم فانوس برخ نقاب کشیدی و نور پس کردی</p>	
<p>بے مشیت کسی نماند مبتدا و خبر حدوث و قدم هر نفس داستان محرومی عشق و رزی کف دعا گیرد هر چه غیر از صفات و ذات بود صنعت دو جهان کرشمه غیب جوش بجا بخون دل ممنوع</p>	<p>روح تخریک دل بحکم علی روز و شب میگویم منازل علی بے زبان چون زبان ناله علی بر جبین سوختم به سجده علی گل امرا چو شیشه لاشه علی نور و ظلمت ازان میان بر نه چون غیب دانه صراحی علی</p>
<p>زندگی بر بنا و زندگی هست شمار محزون چه میکتی ہے ہے</p>	
<p>زیاد بہر کہ رفتی یا بیاد آنکہ می آئی منم در یاد و پیمائی منم در یاد و پیمائی</p>	<p>فنا قانون قدرت از بقا تضمین مکتبی تماشا در تماشا از تماشا ر تماشا مکتبی</p>
<p>برمنے پروان در پہلے مجھنی قدم - رندی مجھنی خاکی -</p>	

<p>و نور بهیاری خفته را بیدار می سازد در امکان تصور رشته با آستان بستم متاعی هستی ام نابود و بود از جوهر ذاتی به عالم خاک گردیدن نبوده عیب اعمالم مدار زندگی بر حاصل عمر نمی باشد برآید از نفی هستی درآید در نفی هستی چراغ یاد خاموشی به فریاد فسر اموشی تمنا وصال میزند گلدسته بیکسکه نظر افتادن با هم ندارد راز را مبهم سویدار دم چون روزن دیوار می تابد</p>	<p>دل و جان را یک کدوم که باز آید شکبانی که بر خاکش نشان کدوم ز نقش جیب فرسائی حساب خود ندارد در دماغ خویش سودائی به فرود آستان باقی چه خوش افتاد رسوائی که با تیغ و کفن آید بر سر برکت تمنائی عدم عین الوجود از خود نظر بندی و کیشائی بکشت جام بقا دارد رفسیق کج تنهائی به آب گل شود آتش میان موج دیائی توان خواندن ز انشا معنی الفاظ کجائی ز حسن خیر مقدم کرده آینه پیرائی</p>
--	--

ز نور بهیاری نشان تصویر عالم در نظر دارم
بدل ناخن زشتد اسب شوق اسرار جود الی

<p>نقش هستی از عدم برداشته بود غنچه ناز پرور و نیم عالم پایاب به پایاں مباد نکبت گل انگشت راز بود هستیم احرام طاعت است دآن جان کمر بسته نه در پاست چراغ پردۀ اوصاف برداشت او فتاد</p>	<p>با قیامت از بقا سر داشته آستین انشائی زرد داشته خشک نظری چشم را تر داشته عالم اسباب مضمحل داشته سره از کتم عدم بر دشته آتش کاری به جگر داشته آفرینش را منور داشته</p>
---	--

<p>ذهنیت تصویر عالم را نقاب عشق درزی بے صدار بازگشت خط پیشانی خط فرمان دوست قیمت دول هم خیال یکسا دیگر حن منی آفرین در صورت است یرسبیل تذکره افتاده است</p>	<p>پرده چشم موصور دشته بے خبر از خود خبر گردا شته سجده در مهر محضر دشته داغ محرومی بهم درد دشته بهر نگاه شوق مسطر دشته غم فراوان بود کم تر دشته</p>
<p>اے بیوگی بے خودی افسانه شور دل را عشق مضطر دشته</p>	
<p>نظر کشادم از جلوہ چمن بستی نفس سرور نیاز دست و ساز خاموشی چو سیل آب نشیب و فراز می بنیم نفس خلاصہ ایام و سبب طاعت حیات مرکز گرداب در طریقت عشق دل زویم و گمان نیست قاطع ایمان به عارفان حقیقت زبان بچک کردی خزان رسیده و شاخ شکسته بار آورد رفو به چاک دل از سوزن نظر کردی</p>	<p>شکوفه حجلہ بر شاخ نار و دن بستی ز پرده پوشی لب باره سخن بستی ز نامساعدی دست دست من بستی دل از یقین به یقین رنج بایطن بستی گزیده خلوت و طریقه را بجن بستی ز خاک راه گذر چشم راه زن بستی کلیه فضل کشاد دست و بر دهن بستی به یک قرار نفس آه دل شکن بستی اکرم به طاعت شاه زمین ز من بستی</p>
<p>چون بستی یعنی آئین چمن بستن + نامساعدی دست بستی نامساعدی قدرت + دل از یقین یعنی دل از مرگ + بارسن یعنی باز بنگر که بر سن دود +</p>	

به فکر شعر و سخن چون وحی رسانیدی در بے زغیب کشادی بر اهل فن بستی

چه غارت است که اے تشویر بر در ترکان
نظر به دار کشیدی و یار سن بستی

<p>حساب دوستان نگرفت دِل آختی رفتی به رمز قاصرات الطرف چشم از عشوه ز گس برنگ آینه تا عکس گیرد از سراپائے چون نقادان معنی حرف در کار کسے کردند ز مضراب زبانه سیم نفس در تاله و تالی مصور خود کشد تصویر خود و حیران دران ماند رنج به نموده در جلوه خود گم شدی چون نم حجاب از بخیودی در خودنی ماند زبے تابی نظر برق تجلی چشم من محتاج نذرانی ز فیض عشق کامل چشم دِل وقف تا ثانی</p>	<p>سرازمضمون بر آوردی نظر انداختی رفتی کمان آوختی انطاق و تیر انداختی رفتی تا شا گاه عالم چشم دِل را ساختی رفتی به انشاء نگاه و اسپین پرداختی رفتی لب خاموش را رنج ترنم ساختی رفتی ز ایشار محبت رنگ بر رو باختی رفتی نکوئی کرده باسن به آب انداختی رفتی تکلف بر طرف گردن به ناز افراختی رفتی به اثبات ظهور زفات در ول تاختی رفتی ملکین عاشق و معشوق را بهشت ساختی رفتی</p>
--	--

اهل و عرصه صادق شد از شک خون به و امانم
چه تشویر از سیه ام برخاستی بگداختی رفتی

قاصدات الطرف بمعنی ننگ گوشه + سیم نفس بمعنی تار نفس + تاله بمعنی حق پرستی +
تالی بمعنی پیر + ملکین عاشق و معشوق + بمعنی دو ملکین صفات اندکن که در یک خانه انگشتری نشانیده
باشند +

<p>اگر از من گناہے دیدہ باشی نظر از مخلصان دزدیده باشی به رسم داد خواهی پیش ظالم به راحت پاسے درد من کشیده ورق برگردان حالے به حالے ز دل غایب متنا بر کشیدم حجاب آموختی از بے حجابے ز خونم پا علم رنگین کند خار به کاسے تاگره خاطر نه بند به جان دول شدی درگیر صحبت درب خیز معافی صورت چشم مرا اندر دول صورت سوال است</p>	<p>ز رخسار منم رنجیده باشی به زور این قفل راسچیده باشی دلاخون بر حین مالیده باشی بسان سبزہ خوابیده باشی به فرمان قضا گردیده باشی برنگ غنچه خندیده باشی ز سایل چشم دور پوشیده باشی سراز خار و گدازیده باشی چو مور زلف خود ژولیده باشی نه موسے در میان گنجیده باشی چو گل در پیرین بالیده باشی اشارات خفی نهیده باشی</p>
<p>نہال آہ بار آورداے شوق بجائے اشک خون یا شیدہ باشی</p>	
<p>اے غنچے بجائے لب خندان کہ باشی در آئینہ ام معترف حق خود آرا یاد است محیط شب غم ہمار جدائی حسن عمل داجر عمل زندہ جاوید در شیشے رنگ تلافی نہ توان بخش</p>	<p>شیرازہ احوال پریشان کہ باشی اشب بہ نظر جلوہ جانان کہ باشی در سجدہ سرے بخط فرمان کہ باشی از کردہ خود زود پشیمان کہ باشی دل دادہ و شرمندہ احسان کہ باشی</p>

<p>در سایه دیوار گلستان که باشی بے دود و دغان سرور چغان که باشی بے حرف و تک ریزه شکدان که باشی بر خوان کرم با همه جهان که باشی در عهد ازل بسته پیمان که باشی چون با و صبا دست کمره دامن که باشی لب تشنه چرخشیم چو ان که باشی چون آینه دیوانه دیوان که باشی شوخی زبان تیغ سرافشان که باشی اے بی سرو سامان سرو سامان که باشی از بگهری جوهر غلطان که باشی اے شور و جفاکش پُل و جهان که باشی</p>	<p>ما بین دودل حد فاصل نظر شوخ در سر بُن مو الفیت سوزان زند آتش هر زخم چکر لب نه کشتا دست زخواب حرص طلب دوست نهی رزق سالت منسوب به دانائی دل آمد و رفت است مهلت زعدم خاک زمین گیرند دست از دودش خواهش پر خاش فزون شد دل صورت آن جوید و آن صورت دل دل گرمی پرداخته محتاج بیان نیست مایه پدائیان فراغت نه کشیدیم تن خاک شود خاک شود تن ز تناسخ اے شور و کمین شور مکان بال کشاید</p>
<p>ما که به تو نمی رسیم تو که کجاست نمی رسی باز گو که چان من چان شام نمی رسی ظل الیه نمی رسد تا به خدا نمی رسی تاب و توان نمی رود باب قضا نمی رسی از چه که بر سر زمین سایه نمانی رسی</p>	<p>بے توبه جان رسیده ایم تا که به مانی رسی هرزه در آئے صبا داد سخن نمی دهد حُسن به ناز می رسد ناز و ادا نمی رسد جز و کل است و کل جز و دارد در از زندگی سبیت عارضی بدل از حقیقت آفکار</p>
	<p>بستر نرم و گرم را پائے دراز کش کش بر سر قصه زمین شور و بجانمی رسی</p>

<p>لے جبر نہ اختیار سنے قدر مرا ما بندہ بندگی و نیز پابند رضا</p>	<p>ناکرده گنه گنا همگا ریم خدا رازے کہ خفی است نیک اتی ربا</p>
<p>ہست برضف قدم خاتمہ منزل ما ہر چہ لاحصل تحصیل بود حاصل ما</p>	<p>بہم گردان نفس قطرہ خون دل ما در سپہ خون طلب گرد جهان گردیم</p>
<p>از گنہ در دل خود دار حساب است مرا جوش خون دل من جام شراب است مرا</p>	<p>چشم متوازی بیداری خواب است مرا یزین رو نتوانم کہ فراموش کنم</p>
<p>از آسمان چہم خود تیر شہاب انداختی تا بر حال عارضے نظر از حجاب انداختی در سر ہوا سرور و ہوا عشرت خواب انداختی در خیمہ دل جاگزیدی ہم طاب انداختی از خیم آتش می پرد خوفم در آید انداختی اشکم چو گوہر در صدف در آید تاب انداختی غافل ز ہستی ساختی و غم شراب انداختی تا بے خبر از خوشتن خانه خراب انداختی من در گزشتم از خواب اندر عذاب انداختی در پوست افتادی و در فکر جواب انداختی</p>	<p>اے آفتاب مشیت از رخ نقاب انداختی من کیستم پیش کسے فریاد رو پوشی کنم دارم ریض و درد دل آشفتم و ہم وضیال از عشق پیدا کردہ در ہر شش دیر بات شوق ہر قطرہ باران من در بحر ہستی گسترد در ملک مفرکان یکشم خون دل دیوانہ ہوش و حواسم با ختی با عشق من پروا ختی بر سر حجاب آرزو امکے دل نہادی خانہ مان نقصان پذیریم در جهان از دعدہ فرو چہ سود اے شمس پیش پانہ خیمہ نہ رو ملک عدم</p>

<p>عارفان را نیت بالذات دنیا حاجت پخته گرد میوه بر شاخ و فرویزد به خاک حسن بیکتا را تا شائے جهان در کار نیت پاک طینت از حساب دیگران دارد و یخ تاب نظاره ندانم چه هم بے جوهری در سلوک و جذب خود پائے جهان مگر بے اهل معنی باش دانه مکر و صورت در گذر ابتدا و انتها در آفرینش بے ثبات خاک گرد و تخم از بالیدگی زیر زمین دشوار ترست راه زخم آرزو صل کرده است</p>	<p>غنی و اند غار دل بر خویش روید خفته عذر تقصیر از من آید از تو آید رجنه جنس اگر کم یاب باشد پیش دارد قیمت آئینه روی شاید بر تابد غیرت فرض عالی مقدرت بخود نگار دیت آهین آئینه شود از سوز و سار رفته ضبط دل مقدر دارد هر چه باشد رفت در میان خاک و خون در گیر باشد صحت خستگان عشق را بر سر نیا پدافت چهره تابا باشد هوای رنگ باز و صدف</p>
<p>تا خاک خرم از انگشت شهرت بسته</p>	<p>آتش دشت بمنز استخوان پرورده</p>
<p>نیست جز درد تو یار من کسی روز فراق</p>	<p>از سر سودا می از خود رفته خود رفته</p>
<p>ویران رخساره ات دارد عجب رنگ بهار</p>	<p>چهره با فروغی از می چو گل بشکفته</p>
<p>گر ز من باور ندارد قصه دردم پیرس</p>	<p>من نمیدانم که از من تا کجا رنجیده</p>
<p>ویده دل میتو دارد اشک و آه شور خیز</p>	<p>خرمن بیتابم با عشق با زهر و حشمت</p>
<p>سال تاریخ طبع شدن دیوان فتور او مصنف سرانجام دادم چه خدایت عشق نهان در عیان و عیان از نهان بگوشت تو تا بنام و عیوب</p>	<p>بر آورد جهان است چه بایست عشق چو آئینه در دل گرفتار است عشق عشق و صنعت تا ایستد و سوختن عشق عشق و صنعت تا ایستد و سوختن عشق ۱۹۹۶ هجری</p>

برنگ غنچه بے انشان را زینهار است / ز تاب چمن پیتانی گره افتاد در دل

متفرقات

تاریخ طبع کتاب خنستان خال مجری خستہ البستہ

علم و دانش طلسم بشکت
بر زمین نیاز نبشتہ
و صدف گوہر بستہ البستہ
از قیود زمین زمان رستہ
پنج ارکان طبع دیوانت

اس ضمیر سپر در بستہ
شاعر با کمال نقش خیال
پاک ز لالیش بطون خاطر
سیرگاہ نگاہ عالم قدس
گفتہ ام سال طبع دیوانت

تیمین خستہ طرف ہادارد

۱۹۳۵ء ہجری - ۱۳۵۴ء ہجری - ۱۹۹۲ء ہجری

شہر یا یک شگفتہ گلہ بستہ

۱۹۳۵ء ۶ ۱۳۵۴ء ہجری

ایضاً

رموز منطق و بیان لب کشانی دہن ست
۱۳ ہجری ۵
نشر از خنستان بیابان و دہن ست
۱۳۵۴ء - ۱۹۳۵ء ۱۱ ۱۳۵۴ء

خیال خواب تماشا مقام سخن ست
۱۹۹۲ء ہجری ۱۳۵۴ء ہجری
نسیم گلشن دہن گردانی سخن ست
۱۳۵۴ء - ۱۹۳۵ء ۱۱ ۱۳۵۴ء

<p>وصالِ صوتِ سخن در جدائی سخن است زبانِ خسته بلبِ یادگاریِ وطن است</p>		۵	۳	عربی	۹	۱
<p>ماده تاریخ وفات نواب مرزا فصیح</p>						
<p>بابل هند را نیافت سراغ شاعرِ نکته سخن اهلِ دماغ حسن افزائی بزمِ نورِ چراغ لفظِ نواب و وصلِ مرزا داغ</p>		<p>باد صرصر و زید تا در باغ غنایبِ سخن پیر رنگی بر صفتِ شاعرانِ نادیده سالِ رحلت ز نام او پیداست</p>		<p>۵۹ ۲۳۸ ۱۰۰۵ ۱۹۱۲ هجری</p>		
<p>دیگر</p>						
<p>انتقالِ میرزا نواب داغ</p>		<p>حسرت افزوده درین ماتم سرائے</p>		<p>۲ ۲ ۲ ۱۳ هجری</p>		
<p>تاریخ</p>						
<p>ولادت فرزند ارجمند پندت سرکشن صاحب گروچیت اسپکتر خیرآل پاشی ریاست گوالیار و برودہ دکن و کچ بیج ریاست کاٹھیاواڑ</p>						
<p>رشد خورشید نور کور و دل</p>		<p>شد تولد پسر بمو بودش</p>		<p>۱۹۴۸</p>		

<p>غنچه باجان آرزو وه خوب ۱۳۲۹ هجری</p>	<p>چشم بد دور باک - قطع نظر ۱۹ عیسوی ۱۳۲۹ هجری</p>
<p>در انتقال سپرم پندت بخت نراین صاحب</p>	
<p>۶ اکتوبر ۱۹۰۰ء</p>	
<p>بند الف</p>	
<p>در باغ دهر رونق گل بر شجر نماند در باغ دهر آب گل بارور نماند در باغ دهر شاخ امیدم به بر نماند در باغ دهر نگهت گل سر بسیر نماند چشم سفید شد ز سیاهی اثر نماند از بست آشیان قفس بیضه قناد خواهم که خوش جلال تا شاکم دے در سلک ریخت غیر از دما دیش مگر مشرذکار نامه اعمال من زد و سالی ست خشک سوخت مرا خوان پوین</p>	<p>در باغ دهر رونق هر یک تر نماند در باغ دهر آب رخ گل بسیر نماند بر تخیل آرزو سے دل من مگر نماند هر چند بو کتم زو خودش خبر نماند اسے تیرہ روزیم بتو نہ بر حشر نماند حالانکہ بچتہ مخر شدم بال پر نماند رنگے شکست بر رخ وز سیر پر نماند در سیفہ صدف بہ بهایش گهر نماند نقشے کہ آفتاب بر آید قمر نماند چشمے نہ باقیست کہ در ابرش مقرر نماند</p>
<p>له این لفظ خارج از ادب و تاریخ است -</p>	

لخته زدل ببرد که لخت جگر نماند	وا حسرتا فلک بچہ عالم تباہ کرد
آہے بدل شکست کہ جان پیر نماند خاکم بسر کنسید کہ نور بصر نماند	
بند ب	
روئے گل مرا و ندیدم خزان رسید جانش به کار بود که کارم بجان رسید درد و گدایان شد زخم نهان رسید تیرے کہ زخم خورد بدادر کمان رسید تن شد گداخته بخلق استخوان رسید از فرق آسمان به تیر خاکدان رسید جستم نیافتم چه بوم و گمان رسید در گوش ناله جرس کاروان رسید ضلع فلان و وعدہ فوت فلان رسید دما تش فنا کہ عثمان بر عناق رسید	پژمزد غنچه رنگ خوشی رایگان رسید از ہم بست نزع رگ جان ناتوان رسید تیر قضا ز آب کمان فلک بجست نشر به رگ زدند و جرح درد بر فرو رسید کعبه خاکسرایک دهن باز کرد باز رسید اسے کو کعب بلند کہ بختم خطاب بود رسید رقم شوم نثار و در آغوشش بر کشم رسید دیدم کسے بر ند سوی گنگ استخوان رسید غل و قتاد از پیے اعلام تعزیت رسید جانم فدائے نام و نہالم تمام سوخت رسید
آہے بدل شکست کہ جان پیر نماند خاکم بسر کنسید کہ نور بصر نماند	
بند ج	
آئینہ دار تشنه دیدار گشتیم	وارثہ محو حیرت رخسار گشتیم

<p> بے آفتاب زرد شده رنگ آفتاب بهتر شدی به تیغ اجل و ارسیده سرتال شد ز غم و درد کان بازوند از خاک بر خیزم و برو حبله الم رفتم زیاده لخت جگر در شباب عمر از اختلاج قلب نه آزار به نشود در نیتان که خاک شود از قصود در غم گره شدم ز سر ز نو این شایان من قضا و قدر این جز انبوه کافور بوی بخت نراین مرا کنید باشد که بوی بخت نراین کن در </p>	<p> خورشید وار پشت به دیوار گشتم با خون تازه پرده زنگار گشتم بازار سرد گرم خریدار گشتم بر کشتی تصویر رفتار گشتم ای غم بگو که تازه گرفتار گشتم تار نفس گسته و بهار گشتم آتش بخویش در زده در کار گشتم دم بر کشان ز شوخی گفتار گشتم ناکرده جرم مفت گناه کار گشتم سیزار از جهان به دل زار گشتم کافور از جهان به دل زار گشتم </p>
<p> آه به دل شکست که جان پیر نماند خاکم پیر کنید که اندر بصر نماند </p>	
<p>بند</p>	
<p> چون شمع آشنای شدم با گریستن ریزم برون ز کوزه دل حست ندیم از سنگ پاره دل من میجد شرار </p>	<p> سر بر فلک کشیدن و بر پا گریستن در مشربم روا نبود و اگریستن باشد حرام در حرم نا گریستن </p>
<p>لله تاریخ ولادت</p>	

<p>تن در فراق دادن و تنها گریستن سایم ز اشک کم نشود تا گریستن در غش به دل ز در دل تنها گریستن کرد اختیار بر خود و بر جا گریستن دودے ز دل بر آدن و یا گریستن سرد کنار بودن و الا گریستن جان میچکد ز دیده مینا گریستن پنهان ملول بودن و پیدا گریستن</p>	<p>کارم چو شمع بر کشاید ز روئے درد با آتش کار بدوران مرا فتاد حلقه ز دم بشیون و هم صحبت غمت گیریم کنج باغمر فزاید از چه شمع خورد دست آتشم دل آهین که نرم شد گیرم ز چشم نسخه آسودگی ز دهر بازار تالیم ز تنم جان منی رود پایم مانند وای گیسو مرا نماد</p>
	<p>آه پل شکست که جان پسر نماد خاکم بپسرنماید که نذر بصر نماد</p>
	<p>بند</p>
<p>ناشاد کام ماندن و شاق زیستن بے علم جان به گردش اوراق زیستن بر راه فرقت از پیئے اخلاق زیستن حل کرده ام به ساعز تریاق زیستن ناچار زیستن نبود چاق زیستن محراب شق زده به سطاق زیستن مردن بر زیر پوست با حرق زیستن</p>	<p>پادر رکاب بر سر آفاق زیستن افلاک از سواخ عمر چه درس داد شایان ترا چه بود که مانند آفتاب لذت نمیکشد لب ماهی بزیر آب دستم مرم شکست بزخم توام در یخ مشکل شده ز حربه ارض و سما را خاکسترست سینه و آتش گرفت خون</p>

<p>رسوا نمود گر چه مرا شاق زیستن بر گل چه کرد دعوی و اطلاق زیستن از جنبش نسیم با شفاق زیستن</p>	<p>افتاده ام ز چیم حوادث بروزگار بر سر شکست تخته مرا مرگ غم سرشت بر باد رفت ناز پدر در بهار عمر</p>
<p>آهے بدل شکست که جان پسر نماند خاکم پسر کنید که نور پسر نماند</p>	
<h2>بند و</h2>	
<p>آتش فتد ز آبله در زیر پائے من بر یافت روز روئے پدر خوش اولے من بوسیم ز خوشه دل مشکائے من از دیده طفل آب گران شد بهائے من یک مشت پر نماند و تهی گشت جائے من چا کے قباکم دل کہنہ قبائے من در خواب ناز رفت کہ شرمه نقائے من من در هوش بودم و او در هوائے من زین رو کہ روح پاک نشر نہائے من هر داغ تازه بدل ریش از برائے من خیر الوداع گفت لب و درو زائے من خاکم پسر کنید کہ نور پسر نماند</p>	<p>سر برکش ز سینه اگر ہائے ہائے من از مہر پرورے کہ فدائے جال بود با کھتیش کے بد ما غم نے رسد دل در سفر چه بست دل من شکست بخت در صحن باغ زخمی پیکان ریاس شد نظارہ نہ بر سر بالین نصیب شد بر روئے شب سیاہ منے سایہ اوقاد لله از چه سوخته آتش فنا اندر بہشت جا نبود رو سیاہ را در غیمت فنا شد و نامے فرو گذاشت اندر خیال بر سر تالوت دم زد آہے بدل شکست کہ جان پسر نماند</p>

نوحہ در استقال پدر بزرگوارم بنڈت رائے صاحب عرف بٹیش

آسمان دسپے آزارِ جہان شد افسوس	آسمان بے سبب آزارِ رسان شد افسوس
آسمان تیرہ درون رنجِ رسان شد افسوس	آسمان برقِ زنِ خرمنِ جان شد افسوس
آسمان عریضہ جو دشمنِ جان شد افسوس	آسمان باعثِ آن خوابِ گران شد افسوس
آسمان نبشِ زنِ عالمیان شد افسوس	آسمان قطعِ کنِ تاب و توان شد افسوس
آسمان نامِ شفا و درِ زبان شد افسوس	لیک از دست تو جان بر نتوان شد افسوس
آسمان در غمِ پشتِ کمان شد افسوس	ما تم سخت پیگویم کہ چنان شد افسوس

ہائے آن صاحبِ اخلاق و سخاوت کہ بہ مرد
بر کشم آہ ز دردے کہ بہ دلِ راہ پیورد

بہتار

بہر بلائے کہ رسد بر دلِ نالان صد حیف	آرزوئے کہ شود خونِ برگِ جان صد حیف
دلِ آتشِ زدگان در غمِ رحلتِ میچون	شیخِ می سوزد و انگشتِ بدندان صد حیف
آتشکارِ ستِ بمن صورتِ برباد سے دل	حسرت و رنجِ و المِ حیرت و حرمان صد حیف
غیر ذی روح کند شرکتِ غمِ مے زبید	از سپے سوگِ رسد موسمِ باران صد حیف
اسے طیبانِ زبانِ کارِ مقدر برحق	کرد باطلِ ہمہ ہادِ عوی و زبان صد حیف
صدیدِ جانِ کرد و نہان ماند ز دیدارِ جہان	مرگِ ہم از تو شدہ سختِ لپٹان صد حیف
کہ بمیرم ز غمِ ار قدرِ شناسم با پید	چاکِ تا کی ز غمِ چاکِ گر میان صد حیف

ہائے آن صاحب اخلاق و سخاوت کہ بہ مرد بر کشم آہ ز درد سے کہ یہ دل راہ بہ برد			
بند ۳۳			
شرح حال دل بتیائے توانم چکنم روز را در غم جانکاه بسر بدم حیف کشش روح پس از مرگ بحالم پیدا باد غم اشک زمزگان چو شمرے ریزد در خیال شرح و صفت تو حشیم داشتد نفس گرم فرو رفت کہ دل نگار نیست واسے آن سرور و ان زیبایین رفت	چارہ درد یخ آہ و فغانم چکنم نفسے چند اگر زندہ با نغم چکنم ترک صد آہ فلک سا نتوانم چکنم سرفرو بدم دند پیر ندانم چکنم خوب رسوائے بیمار گرانم چکنم خبر از دورے منزل ز سانم چکنم ہوش و ارفت درین دہم گانم چکنم	ہائے آن صاحب اخلاق و سخاوت کہ بہ مرد بر کشم آہ ز درد سے کہ یہ دل راہ بہ برد	
بند ۳۴			
پردہ چشم ز سیلابی خون بزر گردید شورا فتادہ بحالم کہ بیک چشم زدن خاکسارے درت نور فزائے دل بود نیش آہ رسا آتش پنهان افروخت	دل ز چارفت مگر درد فزون تر گردید گوشتہ باغِ جان و امن محشر گردید گر یہ سر کردم و آئینہ مکدہ گردید سینہ ام کلخن دہر آبلہ اخگر گردید		

ہر کرداغ درین دہر میسر گردید دشمن و دوست ز رنگ برابر گردید	بچو لاله زنگاف دل خونین جگرست حق بہین ست چگویم کہ میزان وفا
	ہائے آن صاحب اخلاق و سخاوت کہ بہ مرد بر کشم آہ ز دردے کہ بہ دل راہ بہ برد
بند ۵	
ساخت پابند قضا حلقہ شیون چون شمع میکشم حرف الف با بر سر برتن چون شمع زار نالیدن و و اما ندن مرون چون شمع عدم آباد بود و اوئے این چون شمع فاش کردن بہ بہان روسیہ بون چون شمع ہر سہ تاج بود مصرعہ روشن چون شمع	سوخت از گرمی خاموش دل من چون شمع سیم صاحب ولایت کہ نگہ میدارم حاصل عمر بگرداب ہی اندازد روح پاک از ہمہ بالور تجھے دارد لب مزین نشو ز ترا قوت گفتاے نیت شعله و آتش دو دے کہ بر آند از دل
	آہ آن صاحب اخلاق و سخاوت کہ بہ مرد ۱۹۵۷ سہ ماہ ۱۹۰۰ عیوی ۱۳۱۸ ہجری بر کشم آہ ز دردے کہ بہ دل راہ بہ برد
تاریخ تخت نشینی ہزاراج مادہور اوسیندیا صاحب بہادر و ام قیالہ	
تہنیت بر خشن سجد و ریاست گوالیار مادہور اوسیندیا ہزاراج صاحب اختیار	مژدہ اسے دالبتگان دامن غرور و قار گفتہ ام تاریخ سموت از د فورا ضبط

لے کہ خرمہ از لایہ

خواب بر درشتن از چشم مزاد دل بود
 و بین روی زمین زیر قدم شکل بود
 دفتر را ز کشادست صبا از نکبت
 قطره خون و دم ظرف کفالت دارد
 صرف شد فرد حساب حج خرچ عصبان
 طایر شوق به انداز نقش بر بال کشاد
 چشم آینه دیدار بالا جمال خیال
 شمع مشق جفا تیم چه اوقات حیات
 کشتی عمر تلف کرده فرو رفت در آب
 وصل یاد است و دل از بحر خبر دار نشد

در نه عالم به تماشا جهان غافل بود
 خاک افشانی ماتا به سر منزل بود
 روی گل چشم ندیدست و جهان ناک بود
 هر کجا ریختیم از خاک بهم وصل بود
 هر نفس بر لب خاموش چه دفا وصل بود
 شعله سان شوخی پروانه پر پریل بود
 شعله شمع به آرایش هر محصل بود
 جمله اسباب پریشانی مادر گل بود
 پای جاسی که فشردهیم لبیا حل بود
 تا سر دیده قاتل به سر نعل بود

چشم بستم ز جهان نقش خیال دارم
 شور در دیده و دل نقطه شگفتی بود

اعمال ترشت و چشم ترا زوای عفو کنیم
 آلوده خاطریم دغق ریزی جبین
 درد است سوزن به جراحت ریه دل
 آن گوهر یگانه به دریای انحضار است
 خورشید زیر سایه ظلمت کده نبود
 آئین طایر هستی ما پرده حیا است
 ساقی نگاه ناز تو مستور جلوه

چون گل به نوک خار ز شبنم و خنک کنیم
 دامن فشرده ایم که آتش فرو کنیم
 آه رسا کشیم و گریبان رف کنیم
 بر سر کشیده شیشه غم جستجو کنیم
 از اشک داغ دامن ترشت و شو کنیم
 فرومانش نقش قدم کوه کوه کنیم
 در کف می نشاندیم جو شمس می کشیم

<p>سرمه کشیم و ناله گره در گلو کنیم چون خامه سرفروخته سر گفتگو کنیم گر دوغبار میکده را رفت درو کنیم دو در چرخ گل شده دل چه بو کنیم خود را نه دیده دیده نظر سورا کنیم از آفتاب نور چو هر ذره نور کنیم یک سوبه دل شویم و نظر چارو کنیم خون در جگر نماند که در سبو کنیم غیر از تو غیر را نه به دل آرزو کنیم</p>	<p>آئینه را خجالت عیانی خود است در بزم غیر گردن دعوی کشیم ما هر ذره از مکارم اخلاق زنده گیت نقد بیع عمر رفته زوار فتیله ما است پرمی ز نیم درشته به پاییم در قفس رشن دلان چو آئینه آب بقا کشند مرکز به دور دایره مرجع خطوط چون ریگ مال هستی مایه زوال نیست آئینه ایم دحیرت ما برگزیده است</p>
<p>می خور به طاق ابرو دهم خراب طاعتی اے شوق لایزال چه بیش دگر آرزو کنیم</p>	
<p>اسباب خنده داری و غمگین نشسته</p>	<p>نه کشود راز بسته ات اے غنچه بر دلم</p>
<p>ز مدعی نه ستانند باز و دعوی را که چشم زخم به دنبال هست دنیا را</p>	<p>جزار طول امل ده که روتر فردا را به ترک نقش قدم خاک راه تن گردد</p>
<p>بوستان سعدی + عفو کردم ز دوسه تحمل باور شفق + دریایه اخضر + فلک شهباز سر کشیدن عواضات به حفا صورت خود از تمدی دلخی آب + طرغ زرشینیه بر سر کشند + طاق ابرو دسه کسه کار کردن + پیادام کار کردن + مکارم نوازشات الهی + اخلاق طریق +</p>	

LYTTON LIBRARY ALIGARH.

SLIP

شماره

may be kept

۸۹/۵۵/۵۱

FOURTEEN DAYS

A fine of one anna will be charged for
each day the book is kept over time.

۳ ۱۱ ۱

